

Bruxelles, den 10.10.2012
COM(2012) 600 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

Udvidelsesstrategi og vigtigste udfordringer 2012-2013

{SWD(2012) 331 final}
{SWD(2012) 332 final}
{SWD(2012) 333 final}
{SWD(2012) 334 final}
{SWD(2012) 335 final}
{SWD(2012) 336 final}
{SWD(2012) 337 final}

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

Udvidelsesstrategi og vigtigste udfordringer 2012-2013

1. INDLEDNING

EU har ført udvidelsespolitik i over fire årtier. I forbindelse med de løbende tiltrædelser er antallet af medlemsstater gradvist steget fra de oprindelige seks til 27. Den 1. juli 2013 bliver Kroatien det 28. medlem. Helt fra starten har EU gennem sin udvidelsespolitik reageret på de europæiske befolkningers naturlige ønske om at blive forenet i et fælles europæisk projekt. EU har bragt nationer og kulturer sammen og tilført EU mangfoldighed og dynamik. Over tre fjerdedele af EU-medlemsstaterne er tidligere "udvidelseslande".

I en tid med store udfordringer for EU og med stor international usikkerhed, hvor den økonomiske, finansielle og politiske integration bliver styrket, bidrager udvidelsespolitikken fortsat til at skabe fred, sikkerhed og velstand i Europa. Inden for en ramme bestående af strenge men rimelige betingelser sætter udsigten til EU-medlemskab gang i politiske og økonomiske reformer, som forandrer samfund og skaber nye muligheder for borgere og virksomheder. Udvidelser øger samtidig Unionens politiske og økonomiske styrker. Ved at udvise lederskab gennem sin udvidelsespolitik kan EU høste fordelene af et stærkere og mere forenet kontinent og samtidig vise, at EU fortsat er en global spiller.

Den seneste udvidelse med landene i Central- og Østeuropa forenede ikke blot øst og vest efter årtiers kunstig adskillelse; den skabte gensidige fordele i form af øget handelsintegration, et større indre marked, stordriftsfordele og øgede investeringer og jobmuligheder. Fra forhandlingerne går i gang, til den egentlige tiltrædelse sker, er EU's eksport til tiltrædelseslandene mere end tredoblet. Det anslås, at en tredjedel af tiltrædelseslandenes i forvejen høje vækst i samme periode var en følge af udvidelsesprocessen.

En styrkelse af retsstatsprincippet og demokratisk regeringsførelse er afgørende for udvidelsesprocessen. Erfaringerne fra tidligere udvidelser viser tydeligt, at det er vigtigt at sætte større fokus på disse områder og forbedre kvaliteten af processen yderligere. Det understøtter og fremmer stabiliteten i en region, som i nyere tid har været ramt af konflikt, og bidrager til at skabe nogle rammer i Sydøsteuropa, der kan generere vækst og tiltrække investeringer, øge det regionale samarbejde og løse fælles udfordringer såsom bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption. Der tages hånd om problemstillinger med direkte betydning for borgerne i både EU og i udvidelseslandene på områderne retfærdighed, sikkerhed og grundlæggende rettigheder. Med Rådets godkendelse i juni af Kommissionens forslag til en ny tilgang til områderne retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retfærdighed, frihed og sikkerhed som led i forhandlingsrammerne for Montenegro er retsstatsprincippet blevet en fastforankret og central del af tiltrædelsesprocessen, som også danner grundlag for fremtidige forhandlinger.

De aktuelle vanskeligheder i *euroområdet* har præget EU's politiske dagsorden i det seneste år. Det har sammen med den nylige globale finanskrisen understreget de nationale økonomiers indbyrdes afhængighed, både inden for og uden for EU. De udfordringer, som *euroområdet* står over for, understreger, hvor vigtigt det er at konsolidere den økonomiske og finansielle stabilitet yderligere og skabe reformer og vækst, også i udvidelseslandene. Den styrkede økonomiske, finansielle og politiske integration i EU, som er et resultat heraf, vil også skulle tages i betragtning i udvidelsesprocessen. Styrkelsen af udvidelseslandenes modstandsdygtighed over for kriser er et spørgsmål af fælles interesse. Udvidelsesprocessen

er i den forbindelse et effektivt redskab. Et stærkere, udvidet EU vil bedre kunne imødegå disse udfordringer. Dynamikken i den tyrkiske økonomi, Tyrkiets geopolitiske rolle, landets bidrag til energisikkerheden og dets unge befolkning indeholder eksempelvis muligheder for både Tyrkiet og EU i et tiltrædelsesperspektiv.

Det er absolut i vores fælles interesse at imødegå risikoen for ustabilitet på Vestbalkan i betragtning af den krig og opsplittning, som har plaget regionen. Udvidelsesprocessen støtter reformtilhængerne i regionen og styrker dermed overgangen til demokrati i krigens kølvand. Det er med til at forhindre de potentielt langt højere omkostninger til håndtering af konsekvenserne af ustabilitet. Styrkelsen af stabiliteten og demokratiet i Sydøsteuropa er også en investering i et velforankret og varigt demokrati i EU's mere fjerne nabolande. Den fornyede konsensus om udvidelse, som Det Europæiske Råd har godkendt, udgør fortsat grundlaget for EU's udvidelsespolitik. Politikken bygger på principperne om konsolidering af forpligtelser, strenge men rimelige betingelser, god kommunikation med offentligheden samt hensynet til EU's evne til at optage nye medlemsstater. Den aktuelle udvidelsesdagsorden omfatter Vestbalkan, Tyrkiet og Island. EU har konsekvent understreget, at dens politik er rettet mod Vestbalkans optagelse, og det er på flere møder i Det Europæiske Råd blevet bekræftet, at hele regionens fremtid ligger i EU. Stabiliserings- og associeringsprocessen er fortsat den fælles ramme for de nødvendige forberedelser.

Hvis udvidelsesprocessen skal lykkes, er det afgørende, at den forbliver troværdig. Det gælder med hensyn til at sikre, at udvidelseslandene indfører vidtrækkende reformer, således at de kan opfylde de fastsatte kriterier, navnlig Københavnskriterierne. Det gælder også med hensyn til at sikre medlemsstaternes og EU-borgernes opbakning. Det er vigtigt at skabe forståelse og føre en oplyst debat om udvidelsespolitikens virkninger, især i en tid, hvor EU står over for store udfordringer. I den sammenhæng er princippet om landenes egen præstation afgørende. Det, der afgør, hvor hurtigt et land nærmer sig medlemskab, er nemlig dets indsats for at opfylde de nødvendige betingelser. En udvidelse er således pr. definition en gradvis proces, der bygger på de berørte landes effektive og varige gennemførelse af reformer. Den nye tilgang til forhandlingerne på retsstatsområdet medfører et krav om, at der gennem hele forhandlingsprocessen skal skabes overbevisende resultater i forbindelse med gennemførelsen af reformer. Reformerne er nødt til at være fast forankrede, hvis de skal blive varige reformer.

Kroatiens snarlige tiltrædelse, indledningen af tiltrædelsesforhandlinger med Montenegro og tildelingen af kandidatstatus til Serbien i marts viser, at EU lever op til sine løfter, når landene har opfyldt deres betingelser. Denne positive udvikling sender også et kraftigt signal om udvidelsesprocessens evne til at skabe forandring og om, hvad der muligt i et område, som var hærget af krig for blot en snes år siden. Udviklingen er et incitament og en opmuntring for alle landene i regionen til at optrappe deres egne forberedelser til med tiden at opnå EU-medlemskab.

Der er i det seneste år sket en række fremskridt i udvidelseslandene. Ud over dem, der vedrører Kroatien, Montenegro og Serbien, er der opnået positive resultater i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, hvor tiltrædelsesdialogen på højt plan har medført et skærpet fokus på reformer fra myndighedernes side. Dialogen mellem regeringen og oppositionen i Albanien har i store træk løst den politiske hårdknude og gjort det muligt at vedtage valgreformer og parlamentariske reformer. Tiltrædelsesforhandlingerne med Island skrider godt fremad. Tyrkiet har aktivt støttet den nye positive dagsorden, som blev annonceret sidste år og fremlagt af Kommissionen i maj 2012.

Samtidig venter flere reformer stadig på at blive vedtaget i de fleste lande. Menneskerettigheder, god regeringsførelse, retsstatsprincippet, herunder bekæmpelse af

korruption og organiseret kriminalitet, administrativ kapacitet, arbejdsløshed, økonomiske reformer og social inklusion udgør fortsat store udfordringer. Der er ofte behov for, at der tages større ansvar for reformerne og udvises den nødvendige vilje til at nå videre. Styrkelsen af ytringsfriheden og mediernes uafhængighed udgør fortsat en stor udfordring. Til tider bliver tiltrædelsesprocessen stadig negativt påvirket af bilaterale problemstillinger.

Udvidelsesprocessen er i sig selv en inddragende proces og kræver, at en bred vifte af interesserede parter deltager. I udvidelseslandene bidrager bred politisk konsensus og befolkningens opbakning til de nødvendige reformer i høj grad til den omstilling, som er en forudsætning for fremskridt på vejen mod EU-medlemskab.

I denne meddelelse vurderes den nuværende status for Den Europæiske Unions udvidelsesdagsorden. Det vurderes på grundlag af de tilhørende dybdegående landeanalyser¹, hvad disse lande har opnået i forbindelse med deres forberedelser til medlemskab, hvor langt de i dag er nået, og hvad deres udsigter for de kommende år er, og der fremsættes i den forbindelse en række anbefalinger. Som i de foregående år lægges der særlig vægt på en række vigtige udfordringer, bl.a. den støtte, som EU yder til udvidelseslandene, f.eks. gennem instrumentet til førtiltrædelsesbistand.

2. VIGTIGE UDFORDRINGER

2.1. *Retsstatsprincippet har fået en central plads i udvidelsespolitikken*

Erfaringen fra de seneste udvidelser og de udfordringer, som udvidelseslandene står over for, understreger vigtigheden af, at retsstatsprincippet får en mere central plads i udvidelsespolitikken. Der blev i sidste års strategidokument foreslået en ny tilgang til forhandlingerne på områderne retsvæsen og grundlæggende rettigheder og retfærdighed, frihed og sikkerhed, og Rådet tilsluttede sig denne tilgang. Tilgangen afspejles nu i en ramme for forhandlingerne med Montenegro, som blev vedtaget i juni 2012, og som sikrer retsstatsprincippet en fast plads centralt i tiltrædelsesprocessen og desuden danner grundlag for kommende forhandlinger.

Lande, der ønsker at tiltræde Unionen, skal i alle faser af tiltrædelsesprocessen vise, at de i praksis er i stand til at fremme efterlevelsen af de værdier, som Unionen bygger på. De skal fra et tidligt tidspunkt oprette de vigtige institutioner, som er en forudsætning for demokratisk regeringsførelse og retsstatsprincippets overholdelse, og gøre en indsats for, at institutionerne fungerer ordentligt – fra det nationale parlament via regeringen til retsvæsenet, herunder domstolene og den offentlige anklager, og de retshåndhævende myndigheder.

De fleste udvidelseslande står over for en række vigtige udfordringer på følgende områder:

Landene skal sikre, at *retsvæsenet* er uafhængigt, upartisk og ansvarligt og kan sikre en retfærdig rettergang. Landene skal også sikre, at deres retssystem fungerer effektivt, og at sagsbehandlingstiden ikke er for lang. Der er i den forbindelse nu indført strategier for reformen af retsvæsenet i de fleste lande. De statslige domstolsråds uafhængighed er blevet styrket, og i visse tilfælde er der indført nye udnævnelsesprocedurer inden for retsvæsenet. Der er dog fortsat talrige udfordringer. Der skal navnlig indføres mere effektive procedurer for udnævnelse af dommere og anklagere, findes den rette balance mellem retsvæsenets uafhængighed og ansvarlighed, herunder en løsning på problemet med juridisk immunitet, og i mange tilfælde sikres, at det alt for store efterslæb af sager nedbringes. Der er fortsat problemer med håndhævelsen af retsafgørelser. Ud over retslige og administrative reformer er

¹ Resuméer og konklusioner af landerapporterne er vedlagt som bilag.

der i mange tilfælde behov for en ændring af retskulturen, hvor der lægges større vægt på at betjene borgerne.

Korruption er fortsat udbredt i de fleste udvidelseslande. Korruption undergraver retsstatsprincippet, har en negativ indvirkning på erhvervslivet og statsbudgetterne og påvirker borgernes hverdag bl.a. på sundheds- og uddannelsesområdet. Udbredelsen af korruption gør det muligt for organiserede kriminelle grupper at få kontakter i den offentlige og den private sektor. Landene skal sikre en effektiv ramme for forebyggelse af korruption og navnlig sørge for større gennemsigtighed inden for offentlige myndigheder og i forbindelse med anvendelsen af offentlige midler. De retshåndhævende myndigheder er nødt til at være proaktive, koordinerede og effektive, hvis de skal sikre, at korruptionssager, også på højt niveau, undersøges, indbringes for retten og straffes på korrekt vis. I mange udvidelseslande er der behov for en større indsats på følgende områder: finansiering af politiske partier og valgkampaner, håndtering af interessekonflikter, sikring af gennemsigtighed i forbindelse med offentlige indkøb og aktindsigt samt beslaglæggelse og konfiskation af aktiver. Der er i visse tilfælde oprettet specialiserede anklagemyndigheder, som fungerer godt. Der venter et stort arbejde forude med at skabe de nødvendige resultater. Der skal udarbejdes pålidelige statistikker, som kan bidrage til at kontrollere virkningen af politikkerne til korruptionsbekæmpelse.

Bekæmpelsen af organiseret kriminalitet er fortsat et vigtigt indsatsområde og udgør et stort problem i de fleste udvidelseslande. Det forhold, at mange kriminelle aktiviteter foregår på tværs af grænserne, betyder, at der er behov for et effektivt samarbejde mellem de retshåndhævende myndigheder og retsvæsenet i regionen, med EU-medlemsstaterne og internationalt. De retshåndhævende myndigheder skal udstyres med effektive juridiske og efterforskningsmæssige værktøjer, så de kan bekæmpe og straffe organiseret kriminalitet ordentligt. Navnlig skal deres kapacitet til at foretage efterforskninger af finansielle forhold forbedres. Der sker fremskridt, men i de fleste lande skal der gøres langt mere for at sikre proaktive efterforskninger, en effektiv juridisk opfølgning og et styrket nationalt og internationalt samarbejde. Kommissionen støtter fortsat oprettelsen af et regionalt anklagernetværk, som bistås af udsendte eksperter fra medlemsstaterne. Der bør tilstræbes et operationelt samarbejde med de relevante europæiske agenturer, især Europol.

Reformen af den offentlige forvaltning er fortsat et vigtigt indsatsområde under de politiske kriterier i de fleste udvidelseslande. Reformen er afgørende for den demokratiske regeringsførelse og retsstatsprincippet og har til formål at styrke åbenheden, ansvarligheden og effektiviteten og sikre større fokus på borgernes og erhvervslivets behov. Passende administrative procedurer, bl.a. med hensyn til menneskelige ressourcer og forvaltning af de offentlige finanser, herunder inddrivelse af skatter, og pålidelige og uafhængige statistiske systemer er afgørende for, at staten kan fungere, og for, at de reformer, som er en forudsætning for integrationen i EU, bliver gennemført. Landene er nødt til at gøre en større indsats for at forbedre deres offentlige forvaltning på alle niveauer med udgangspunkt i nationale helhedsstrategier. I anerkendelse af de udfordringer, som udvidelseslandene står over for, vil Kommissionen styrke sin vurderings- og kontrolkapacitet med henblik på at påpege afgørende mangler og yde hjælp til planlægning, fastsættelse af prioriteter og gennemførelse af reformer.

Civile, politiske, sociale og økonomiske rettigheder samt mindretalsrettigheder er vigtige problemstillinger i de fleste udvidelseslande. Disse *grundlæggende rettigheder* er generelt garanteret i lovgivningen, men der er i mange tilfælde stadig problemer med udøvelsen af dem. Der er i visse tilfælde stadig huller i lovgivningen, eksempelvis hvad angår rækkevidden af lovgivning til bekæmpelse af forskelsbehandling. Der er ofte behov for en markant styrkelse af de nationale menneskerettighedsinstitutioner, bl.a. ombudsmandsinstitutioner, og

af de retshåndhævende myndigheders håndtering af problemer såsom hadforbrydelser og kønsrelateret vold. Den generelle samfundsmæssige holdning til udsatte grupper som for eksempel etniske minoriteter, handicappede samt bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner er stadig et udbredt problem.

Udvidelseslandene er generelt kendetegnet ved pluralistiske medielandskaber. I nogle lande er der gjort fremskridt med hensyn til at afkriminalisere ærekrænkelser. I en række lande vækker den begrænsede *ytringsfrihed* dog stadig alvorlig bekymring som følge af eksempler på politisk indblanding, økonomisk pressio, selv censur og utilstrækkelig beskyttelse af journalister mod chikane og sågar voldelige overgreb. Navnlig i Tyrkiet er ytringsfriheden endnu ikke tilstrækkeligt beskyttet i lovgivningen, og det store antal retssager og efterforskninger, der er indledt mod journalister, og det urimelige pres på medierne vækker alvorlig bekymring.

I lyset af de tilbageværende udfordringer på dette område planlægger Kommissionen i første halvår 2013 at lave en opfølgning på konferencen "Speak Up!", som blev afholdt i maj 2011. Begivenheden ventes at bringe interessenter fra medierne og civilsamfundet på Vestbalkan og i Tyrkiet sammen til en drøftelse af regeringernes indsats for at opfylde de vigtige kriterier for at opnå EU-standarder for ytringsfrihed. Kommissionen vil fortsat arbejde tæt sammen med Europa-Parlamentet på dette område. Disse problemstillinger vedbliver med at indtage en prominent plads i tiltrædelsesprocessen.

I betragtning af de aktuelle udfordringer og reformernes langsigtede karakter vil der blive taget fat på kapitlerne om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed på et tidligt tidspunkt i forhandlingerne for at sikre længst mulig tid til at udforme lovgivning, oprette institutioner og skabe overbevisende resultater, inden forhandlingerne afsluttes. Forhandlingerne vil blive indledt på grundlag af handlingsplaner, som skal godkendes af de nationale myndigheder. Kommissionen vil i sine screeningsrapporter yde omfattende vejledning til støtte for kandidatlandenes udarbejdelse af disse handlingsplaner. Et nyt tiltag er indførelsen af foreløbige benchmarks, som fastsættes ved indledningen af forhandlingerne. Først når disse benchmarks er nået, vil Rådet fastsætte endelige benchmarks.

På den måde føres forhandlingerne inden for en struktureret ramme, der tager højde for, hvor lang tid det tager at gennemføre reformerne ordentligt og skabe overbevisende resultater. Processen omfatter også beskyttelsesforanstaltninger og korrigerende foranstaltninger, der eksempelvis giver mulighed for at ajourføre benchmarks og sikre en overordnet balance i forhandlingernes udvikling på tværs af de forskellige kapitler. Den nye tilgang ventes også at sikre større åbenhed og inddragelse i forhandlingerne og reformprocessen, eftersom kandidatlandene opfordres til at fastsætte deres reformprioriteter på grundlag af en høringsproces, hvor de relevante interesserede parter inddrages, for at sikre maksimal opbakning til reformernes gennemførelse. Kommissionen vil i forbindelse med sin kontrol sætte større fokus på fremskridtene inden for disse områder. Målet med IPA-midlerne vil fortsat være at støtte gennemførelsen af reformer.

Styrkelsen af retsstaten og den offentlige forvaltning er afgørende for, at udvidelseslandene kan nærme sig EU og med tiden fuldt ud påtage sig forpligtelserne ved medlemskab. Selv inden tiltrædelsesforhandlingerne begynder, sættes der i den nye tilgangs ånd større fokus på retsstatsprincippet. Screeningen af de vigtige retsstatskapitler blev endog påbegyndt, inden de generelle forhandlinger med Montenegro var blevet indledt. De øvrige kandidatlande, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Serbien, blev desuden indbudt til oplysende møder om screening. De vigtigste kriterier, som skal opfyldes, før der kan indledes tiltrædelsesforhandlinger med Albanien, vedrører overvejende retsstatsprincippet.

Retsstatsspørgsmål har central betydning for de forskellige landespecifikke initiativer, som Kommissionen iværksatte sidste år, og som er beskrevet i afsnit 3.

2.2. *Regionalt samarbejde og forsoning på Vestbalkan*

Regionalt samarbejde og gode naboskabsforbindelser er vigtige elementer i stabiliserings- og associeringsprocessen, og de overvåges derfor nøje af Kommissionen i alle faser af tiltrædelsesprocessen. Der er gjort nye fremskridt på dette område i det forgangne år. Der er skabt flere bilaterale og multilaterale kontakter mellem ledere og politikere i regionen, også på følsomme områder såsom krigsforbrydelser, grænsespørgsmål, flygtninges tilbagevenden, organiseret kriminalitet og politisamarbejde, og inden for regionale fora såsom Energifællesskabet, det fælles europæiske luftfartsområde, det centraleuropæiske frihandelsområde (CEFTA) og den regionale offentlige forvaltningshøjskole. Der er blevet udnævnt en ny generalsekretær for Det Regionale Samarbejdsråd (RCC). Kommissionen ser frem til, at RCC videreudvikler sin rolle i det regionale samarbejde og bliver en platform, der kan fremme spørgsmål af betydning for hele regionen og dens EU-perspektiv, og at samarbejdsrådet dermed i højere grad vil fremme integreringen af det regionale samarbejde i landenes politiske dagsorden. Det regionale samarbejde bør ejes og styres regionalt.

Stridigheder, der vedrører forholdet mellem forskellige etniske grupper eller status, navnlig i Bosnien-Hercegovina og Kosovo², forhindrer fortsat institutionerne i at fungere ordentligt og griber ind i reformprocessen, nogle gange med vidtrækkende regionale konsekvenser til følge. Landene løser bedst disse problemer ved at fortsætte tilnærmelsen til EU. Vanskelige etnisk relaterede problemer kan løses gennem dialog og kompromiser, hvilket den igangværende gennemførelse af Ohrid-rammeaftalen i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien er et eksempel på. Uenighederne om Kosovos status hindrer fortsat udviklingen af tættere forbindelser til EU. Spørgsmålet om det nordlige Kosovo er stadig en stor udfordring. Hvis der skal ske fremskridt på disse områder, kræver det, at alle involverede aktører samarbejder konstruktivt.

Der blev opnået nye resultater i *dialogen mellem regeringerne i Beograd og Pristina* i form af aftaler på områderne regionalt samarbejde og repræsentation og integreret grænseforvaltning. Aftalen på sidstnævnte område er endnu ikke blevet gennemført. Serbiens fortolkning af aftalen om regionalt samarbejde og Kosovos repræsentation blev efterhånden afklaret og vurderes på grundlag af den foreløbige gennemførelse ikke længere at stå i vejen for et bredt regionalt samarbejde. Gennemførelsen af andre aftaler på områderne fri bevægelighed, person- og matrikelregister, toldstempler og gensidig anerkendelse af eksamensbeviser har været mere eller mindre vellykket og har indtil videre haft begrænset virkning i praksis. Det haster med at opnå nye fremskridt i denne proces.

Der er et stigende ønske om *forsoning* i den brede befolkning, hvilket skaber et stærkere grundlag for at løse spørgsmål om bl.a. krigsforbrydelser, flygtninge og spændinger mellem forskellige etniske befolkningsgrupper. Initiativer fra ngo'ers og civilsamfundets side, såsom ungdomsinitiativet for menneskerettigheder, Sandheds- og Forsoningskommissionen og Igman-initiativet, har stor betydning for at styrke forsoningen blandt indbyggerne i regionen og bør støttes. Der vil ikke desto mindre stadig skulle udvises agtpågivenhed i de kommende år for at forhindre nationalistiske strømninger. Navnlig skal regeringerne og de politiske ledere gøre en større indsats for at skabe forhold, der giver mulighed for at rette op på fortiden. Disse problemer, som udløber af tidligere konflikter, og andre uløste bilaterale spørgsmål udgør fortsat store udfordringer for stabiliteten på Vestbalkan og er nødt til at blive

² Denne betegnelse indebærer ingen stillingtagen til Kosovos status, og den er i overensstemmelse med FN's Sikkerhedsråds resolution 1244 og Den Internationale Domstols udtalelse om Kosovos uafhængighedserklæring.

løst hurtigt. Hvis problemerne løses, vil det fjerne en væsentlig hindring på Vestbalkans vej mod EU-medlemskab.

Hvis der skal opnås varig forsoning, er det med hensyn til *krigsforbrydelser* afgørende at få afsluttet den proces, som skal sikre retfærdighed til ofre for forbrydelser begået under krigene i det tidligere Jugoslavien. Samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY) fortsætter. Det sker efter, at landene i regionen tidligere har taget afgørende skridt, som giver ICTY et godt grundlag for at færdiggøre sit arbejde, om end visse retssager risikerer at fortsætte efter det tidligere angivne skæringstidspunkt, december 2014. ICTY's arbejde nedtrappes, men de berørte regeringer står over for en stor opgave med at håndtere ustraffede krigsforbrydelser inden for deres egen jurisdiktion. Med politisk vilje, øget fokus på ressourcer, øget regionalt samarbejde og løsning af problemer med udlevering af egne statsborgere kan landene i regionen sikre, at retfærdigheden sker fyldest for de tusindvis af krigsofre. Der er ikke fundet en endelig løsning på spørgsmålet om forsvundne personer. Kommissionen støtter fuldt ud den igangværende undersøgelse i EULEX-regi af påståede forbrydelser, bl.a. organhøst begået i perioden under og efter konflikten i Kosovo og omhandlet i Marty-rapporten, der er godkendt af Europarådets Parlamentariske Forsamling.

Med hensyn til *flygtninge* undertegnede Serbien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina og Montenegro i november 2011 i Beograd en ministererklæring, som fornyer den politiske forpligtelse til at afslutte Sarajevo-processen. Der er vedtaget et regionalt genhusningsprogram, som blev præsenteret på en international donorkonference i april 2012, hvor EU og det internationale samfund gav tilsagn om ny omfattende finansiel støtte. De nationale myndigheder er nødt til at sikre gennemførelsen af dette program, som har til formål at gøre det lettere for de mest udsatte flygtninge enten at vende tilbage til deres oprindelsessted eller blive integreret lokalt i det område, som de er flygtet til. Det vil gøre det muligt at lukke de sidste modtagelsescentre, som huser flygtninge og internt fordrevne fra regionen, og afslutte den formelle afregistrering af de nuværende 74 000 tilbageværende flygtninge. Kommissionen glæder sig over denne udvikling og opfordrer landene til at gøre en ihærdig indsats for at løse de tilbageværende spørgsmål om flygtninge og internt fordrevne.

Spørgsmål vedrørende *mindretal* er fortsat en stor udfordring på Vestbalkan. Der er generelt indført forsvarlige og udførlige retlige rammer til beskyttelse af mindretal, men gennemførelsen i praksis er ofte kompliceret, navnlig når nyere konflikter spiller ind. Der er behov for at tilskynde til en generel anerkendelse af mindretal gennem uddannelse, brede offentlige debatter og oplysningskampagner. Sager om hadforbrydelser og forskelsbehandling skal håndteres proaktivt. Romaerne er stadig særligt udsatte i hele regionen. Kommissionen vil fortsat støtte foranstaltninger på dette område, bl.a. i forbindelse med initiativet "årtiet for integration af romaer". Landene bør gennemføre de operationelle konklusioner, som de tilsluttede sig ved de roma-seminarer, som Kommissionen afholdt i 2011.

Tidligst muligt i udvidelsesprocessen skal de berørte parter i god naboskabsånd og under hensyn til EU's overordnede interesser målrettet løse uafklarede *bilaterale problemer*. Der er i det forgangne år kun gjort få fremskridt på dette område. Kommissionen tilskynder parterne til – i tråd med gældende principper og midler – at sætte alt ind på at løse uafklarede stridigheder, bl.a. ved at indbringe spørgsmålene for Den Internationale Domstol eller andre tvistbilæggelsesorganer, der fungerer på fast basis eller på ad hoc-basis. Bilaterale problemstillinger bør ikke forsinke tiltrædelsesprocessen. Kommissionen er parat til at hjælpe med at skabe det politiske incitament, der skal til for, at der kan findes en løsning, og vil støtte initiativer i forbindelse hermed. Aftalen om bilæggelse af grænsestriden mellem Slovenien og Kroatien, hvis gennemførelse blev påbegyndt 2012, baner vejen for en løsning af denne bilaterale problemstilling og er et godt eksempel på, hvad der skal til. Kommissionen

understreger vigtigheden af Kroatiens erklæring om at ville fremme europæiske værdier i Sydøsteuropa og især Kroatiens tilslutning til, at bilaterale spørgsmål ikke må stå i vejen for kandidatlandenes tiltrædelsesproces. Med hensyn til Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien understreger Kommissionen, at det fortsat er afgørende at finde en gensidigt acceptabel forhandlingsløsning på navneproblematikken i FN-regi. Der skal findes en løsning nu.

2.3. Økonomiske og sociale udfordringer

Styrkelse af den økonomiske genopretning i udvidelseslandene

Der tegner sig et blandet billede med hensyn til den socioøkonomiske udvikling i udvidelseslandene. Alle udvidelseslande har i store træk opretholdt den overordnede makroøkonomiske stabilitet, men de finanspolitiske risici er øget markant i en række af dem. Konsekvenserne af den økonomiske krise mærkes i hele regionen, hvor Vestbalkan atter oplever recession på grund af en lav konkurrenceevne, lave indkomst- og investeringsniveauer og høj og stigende arbejdsløshed.

Væksten i den tyrkiske økonomi beror i vid udstrækning på landets forsigtige makroøkonomiske politikker og på reformer, som blev iværksat i god tid inden den globale krise. For at fastholde væksten og yderligere styrke økonomien skal der dog gøres meget endnu. Det positive momentum i den tyrkiske økonomi giver lejlighed til at iværksætte yderligere strukturreformer, navnlig på områderne uddannelse, infrastruktur og arbejdsmarkedspolitik.

Efter banksystemets sammenbrud blev den samlede islandske økonomi reduceret med 12 %. Med udgangspunkt i eksporttallene og den kraftige indenlandske efterspørgsel begyndte opsvinget i 2011 og er fortsat i år. Det er lykkedes at stabilisere økonomien gennem en målrettet omstrukturering og styrkelse af banksektoren, en konsolidering af de offentlige finanser og en forsvarlig politiksammensætning. Der blev dog også indført kontrol med kapitalbevægelserne, og afskaffelsen af denne kontrol udgør fortsat en udfordring.

Efter et lille opsving i 2010 og 2011 oplevede de fleste af økonomierne på Vestbalkan atter tilbagegang i 2012 som følge af den negative udvikling i Den Europæiske Union. Kroatien, Bosnien-Hercegovina og Serbien er tilbage i recession. Albanien, Kosovo og Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien klarer sig bedre under de ugunstige forhold. Deres økonomier fortsatte med at vokse, for disse lande har været i stand til at fastholde den hjemlige efterspørgsel og er mindre påvirket af tilbagegangen i samhandelen. Den finansielle sektor er forblevet stabil i alle landene, om end kvaliteten af låneporteføljerne er blevet forringet yderligere.

Den langvarige økonomiske tilbagegang har tydeligt forværret de i forvejen vanskelige sociale forhold. Arbejdsløsheden fortsatte med at stige og ligger nu på 21 % i gennemsnit på Vestbalkan, men er langt højere i Bosnien-Hercegovina, Serbien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien og Kosovo. De unge er særlig hårdt ramt. Endnu mere foruroligende er det, at de gode resultater med at bekæmpe fattigdom i perioden før krisen er ved at være væk. Navnlig den spirende middelklasse er blevet mere sårbar, idet husholdningernes finansielle stødpude er væk og deres opsparing opbrugt. Forskellige meningsmålinger viser, at befolkningens tilfredshed med den økonomiske og sociale situation er voksende, fordi mange ofte ikke længere har råd til basale varer og tjenesteydelser. Denne udvikling samt den svagere vækst i år eller endog en ny recession peger på, at der er behov for en langt mere proaktiv politisk løsning for at afbøde forværringen af de sociale forhold, bl.a. arbejdsløshed og fattigdom, ved eksempelvis at fremme investeringer og dermed støtte beskæftigelsen og ved at målrette investeringerne bedre inden for den sociale sektor.

Landene er klar over behovet for vigtige reformer og vækst- og jobskabende foranstaltninger. Den politiske vilje til at gennemføre reformerne er dog ofte for svag. Skatteinddrivelsen, budgetplanlægningen og budgetgennemførelsen er ikke blevet forbedret i tilstrækkelig grad gennem årene. Budgetoverførsler er fortsat dårligt målrettede og bidrager ikke til at forbedre den sociale situation. Der er stort set ikke gennemført arbejdsmarkedsreformer, og erhvervsuddannelsessystemerne bidrager ikke til at mindske den manglende overensstemmelse mellem de udbudte og de efterspurgte kompetencer. Det betyder, at arbejdstagerne ofte søger job i udlandet, hvilket på kort sigt gavner økonomierne i kraft af pengeoverførsler og lavere arbejdsløshedstal. I det lange løb hæmmer det dog vækstpotentialet på grund af den mindskede arbejdsstyrke og hjerneflugt. På det mikroøkonomiske plan har mange lande gennemført reformer, der skal gøre det lettere at oprette virksomheder, eller indført ordninger, der skal tiltrække udenlandske investorer, men erhvervslivet er fortsat hæmmet af de usikre retsstatsforhold og den store uformelle sektor.

EU er opsat på fortsat at støtte landene med politisk rådgivning og finansiell bistand og arbejder tæt sammen med de internationale finansielle institutioner for at kanalisere gunstige lån i retning af prioritetsområder.

Kommissionen vil fortsat knytte udvidelseslandene til Europa 2020-strategien. Den vil undersøge muligheden af en mere målrettet udnyttelse af møderne om stabiliserings- og associeringsaftalen til at løse problemerne med konkurrenceevne og beskæftigelse. Til det formål og i overensstemmelse med Europa 2020-tilgangen opfordres udvidelseslandene til at overveje nationale mål på områderne beskæftigelse, innovation, klimaændringer, energi, uddannelse, fattigdomsbekæmpelse og social inklusion. Desuden vil Kommissionen fra 2013 og frem gradvist indlede en dialog med udvidelseslandene om beskæftigelsesprogrammer og programmer for social reform for at skabe en samlet tilgang til beskæftigelse og socialpolitik. Kommissionen vil også fremme en bedre deltagelse i EU-programmer, således at udvidelseslandene kan samarbejde med medlemsstaterne på områder, som omfatter Europa 2020-flagskibsinitiativer.

Regionalpolitiske grupper og Det Regionale Samarbejdsråd har gjort gode fremskridt med hensyn til at tilpasse Europa 2020-processen til de regionale behov og forhold. I år forpligtede ministrene med ansvar for handel og investeringer sig til regelmæssigt at analysere politikkerne på områderne regional samhandel, privat forskning, iværksætterkultur og jobskabelse. Kommissionen vil støtte denne fælles reformindsats og den regionale tilgang til kontrol, bl.a. med IPA-midler.

Et styrket regionalt økonomisk samarbejde kan være med til at begrænse konsekvenserne af krisen. Den regionale samhandel udgør i gennemsnit ca. 17 % af al handel i regionen. Samhandelen mellem CEFTA-landene har været mindre påvirket af krisen og er i den seneste tid vokset hurtigere end samhandelen med EU. Der er dog primært tale om handel med fødevarer og råstoffer, mens forarbejdede varer kun udgør en lille del af handelsstrømmene. CEFTA har deltaget i liberaliseringen af udvalgte tjenesteydelser, som kan give alle parter vigtige fordele. Integreringen af energi- og transportmarkederne gør regionen mere konkurrencedygtig og skaber de rette betingelser for at tiltrække investorer på disse områder.

Formålet med oprettelsen af investeringsrammen for Vestbalkan (WBIF) var at bringe nationale donorer og internationale finansielle institutioner sammen og udvikle en projektpipeline i landene. Under WBIF støtter Kommissionen, bilaterale donorer og internationale finansielle institutioner investeringer til en værdi af 8 mia. EUR inden for transport, energi, miljø, klimaændringer, den sociale sektor og den private sektor/udvikling af små og mellemstore virksomheder. WBIF vil spille en stadig større rolle, når det gælder

bidrag til at forberede og støtte de investeringer, der er mest nødvendige for at fremme vækst og beskæftigelse.

EU's økonomiske styring og udvidelseslandene

I lyset af de vidtrækkende ændringer i EU's økonomiske styring, som er undervejs, er det vigtigt fortsat at informere udvidelseslandene om denne proces og i højere grad knytte dem til den, bl.a. i betragtning af deres betydelige økonomiske integration med EU.

Europa-Kommissionen råder over en række instrumenter, der kan anvendes til at holde udvidelseslandene underrettet om udviklingen i EU's økonomiske politikker. Der er bl.a. tale om den almindelige bilaterale politiske og økonomiske dialog samt den multilaterale økonomiske dialog mellem Kommissionen, EU-medlemsstaterne og kandidatlandene i forbindelse med overvågningen af statsfinanserne forud for tiltrædelse.

Kommissionen vil gradvist tilpasse den økonomiske overvågning i udvidelseslandene til den skærpede økonomiske styring i EU. Landene vil i den forbindelse blive anmodet om at styrke de økonomiske programmer, som har et mellemlangt sigte, ved at sætte øget fokus på at fastholde deres eksterne position og fjerne de vigtigste strukturelle hindringer for vækst i tråd med Europa 2020-strategien. Det er også nødvendigt at lægge større vægt på at styrke de nationale finanspolitiske rammer, som skal opfylde visse kvalitetsstandarder. Kandidatlandene vil blive anmodet om at gøre en markant politisk indsats for at følge op på de vedtagne henstillinger på det årlige fælles møde i ECOFIN. Det fælles møde i ECOFIN og forberedelserne forud for dette møde samt fora vedrørende stabiliserings- og associeringsaftalen vil desuden blive brugt til at sætte fokus på økonomisk og budgetmæssig overvågning og, i den udstrækning det er relevant, til at informere kandidatlandene om andre udviklingstiltag, som former EU's økonomiske styring.

De kommende oplysende møder om screening vil også blive anvendt til at give landene indsigt i ændringerne af forpligtelserne i lovgivningen vedrørende Den Økonomiske og Monetære Union samt den nye finansielle tilsynsstruktur. Kommissionen vil undersøge muligheden for at invitere de kandidatlande, med hvem der endnu ikke er indledt forhandlinger, med til disse møder. Kommissionen vil muligvis også afholde ekstra screeningmøder i løbet af tiltrædelsesforhandlingerne i forbindelse med vedtagelsen af vigtig ny EU-lovgivning.

3. FASTHOLDELSE AF UDVIDELSE- OG REFORMTEMPOET

Udvidelseslandene står over for mange udfordringer, især på områder såsom retsstatsprincippet, korruption, organiseret kriminalitet, økonomi og social samhørighed. I en tid med økonomisk stagnation er der desuden risiko for populisme og modstand mod vigtige reformer. På navnlig Vestbalkan er det afgørende, at landene holder ufravigeligt fast i reformprocessen, lader fortid være fortid og investerer i deres europæiske fremtid. EU har også en interesse i, at reformerne bliver gennemført ordentligt. Udvidelsesprocessen er en fælles bestræbelse. Fastholdelsen af udvidelsestempoet og af reformtempoet er to sider af samme sag.

Kommissionen forsøger i stigende grad at finde innovative indgangsvinkler til håndteringen af de udfordringer, der opstår i udvidelseslandene og i tiltrædelsesprocessen. Kriterierne og betingelserne for medlemskab er stadig de samme. På mange områder er der dog behov for landespecifikke, skræddersyede tilgange til at håndtere vanskelige situationer, f.eks. hårdeknuder i tiltrædelsesprocessen. Det gælder ikke kun retsstatsprincippet og reformen af den offentlige forvaltning, men også styrkelsen af demokratiet, god regeringsførelse og

økonomiske og sociale anliggender. Sådanne initiativer sætter skub i reformerne. De erstatter ikke tiltrædelsesforhandlingerne, men bygger bro til dem.

På grundlag af strategidokumentet om udvidelse fra 2011 og Rådets konklusioner fra december 2011 blev der i maj 2012 lanceret en positiv dagsorden for forbindelserne mellem EU og Tyrkiet med det formål at støtte tiltrædelsesforhandlingsprocessen i overensstemmelse med forhandlingsrammerne og de relevante rådskonklusioner. Dagsordenen omfatter en bred vifte af områder af fælles interesse, bl.a. politiske reformer, udenrigspolitisk dialog, tilpasning til gældende EU-ret, visum, mobilitet og migration, handel, energi, terrorbekæmpelse og Tyrkiets deltagelse i EU-programmer.

Der blev indledt en tiltrædelsesdialog på højt plan med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien i marts 2012 i Skopje. Denne dialog satte EU-integration øverst på den nationale dagsorden og gav den et løft ved at sikre en struktureret drøftelse på højt plan om de primære reformændringer og muligheder. De vigtigste spørgsmål vedrører ytringsfrihed, retsstatsprincippet, forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper, valgreformer, reformen af den offentlige forvaltning, styrkelse af markedsøkonomien og gode naboskabsforbindelser. Regeringen gør fremskridt med hensyn til at nå de ambitiøse reformmål, bl.a. i sin køreplan, som beskriver de specifikke foranstaltninger og fastsætter tidsrammen for deres gennemførelse.

I Albanien arbejdede Kommissionen tæt sammen med regeringen og oppositionen for at hjælpe landet med at fjerne de politiske hindringer, der stod i vejen for nye valgreformer og parlamentariske reformer, og skabe nogle forhold, der kan føre til yderligere fremskridt, især til støtte for EU-dagsordenen. Dette åbnede inden for en gennemsigtig og inddragende proces op for en ændring af handlingsplanen vedrørende prioritetsområderne i Kommissionens udtalelse. Nu hvor EU-dagsordenen har fået en prominent plads i regeringens arbejdsprogram, opnår landet konkrete resultater i overensstemmelse med handlingsplanens mål, bl.a. på området valgreformer og parlamentariske reformer, retsstatsprincippet og menneskerettigheder.

Der blev i Bruxelles i juni 2012 indledt en dialog på højt plan vedrørende tiltrædelsesprocessen med Bosnien-Hercegovina. Formålet med dette initiativ var at hjælpe landet med at komme videre i EU-tiltrædelsesprocessen ved at redegøre for kravene og metoden bag tiltrædelsesforhandlingerne og for de konkrete forventninger til et land i EU-tiltrædelsesprocessen. Målet er at fastholde det politiske momentum for EU-dagsordenen trods den aktuelle politiske krise. På mødet i juni blev der vedtaget fælles konklusioner og en køreplan for EU-integration, som har fokus på opfyldelsen af betingelserne for stabiliserings- og associeringsaftalens ikrafttræden og for, at landet kan indgive en troværdig ansøgning om EU-medlemskab. Dette krævede en mekanisme for koordinering mellem alle myndighedsniveauer med kompetence i EU-spørgsmål, således at landet på den måde kunne tale med én stemme. Kommissionen finder det beklageligt, at de foreløbige resultater ligger langt under forventningerne. Den strukturerede dialog om retlige anliggender, som blev indledt med Bosnien-Hercegovina i 2011, har haft en positiv indvirkning på gennemførelsen af strategien for reformen af retsvæsenet 2009-2013.

Europa-Kommissionen og Kosovo indledte en struktureret dialog om retsstatsprincippet i maj 2012. Denne dialog har til formål at hjælpe Kosovo med at imødegå udfordringerne på retsstatsområdet, som udgør et markant problem for Vestbalkan som helhed. Kommissionen vil på nuværende tidspunkt fokusere på retsvæsenet og på bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og korruption.

Kommissionen vil arbejde videre med disse og andre initiativer for at fastholde tiltrædelsesprocessens momentum og dens evne til at skabe forandring og for at sikre, at udvidelsespolitikken er imødekommende.

4. FREMSKRIDT I UDVIDESES LANDENE OG STRATEGI FOR 2012-13

4.1. Vestbalkan

Kroatien

Sideløbende med denne meddelelse har Kommissionen vedtaget en meddelelse om hovedkonklusionerne i den omfattende overvågningsrapport om status for Kroatiens parathed til EU-medlemskab. Kommissionen vil frem til tiltrædelsestidspunktet fortsat overvåge de forpligtelser, som Kroatien indgår, og forventer at udsende en meddelelse om en endelig overvågningsrapport i foråret 2013.

Montenegro

Det Europæiske Råd godkendte den 29. juni 2012 Rådets afgørelse om at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Montenegro. Afgørelsen byggede på en rapport fra Kommissionen. Forhandlingerne blev indledt samme dag under den første regeringskonference. Tiltrædelsesforhandlingerne vil blive ført i henhold til de forhandlingsrammer, som Rådet har vedtaget, og som integrerer den nye tilgang til kapitlerne om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed, hvilket dermed øger fokus på retsstatsprincippet under forhandlingerne.

Indledningen af tiltrædelsesforhandlingerne afspejlede Montenegros fortsatte fremskridt med vigtige reformer. Montenegro opfylder de politiske kriterier i tilstrækkelig grad. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer og politikker er blevet forbedret for at sikre et mere velfungerende parlament og retsvæsen, en mere effektiv politik for korruptionsbekæmpelse og en bedre beskyttelse af menneskerettigheder og mindretal. De igangværende reformer af forfatningen og den offentlige forvaltning skrider fremad. Montenegro fortsatte planmæssigt arbejdet med at opfylde sine forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen. Landet spiller stadig en konstruktiv rolle i regionen og overholder sine internationale forpligtelser.

Montenegro skal gøre en større indsats for at skabe resultater på retsstatsområdet, så gennemførelsen af varige reformer sikres, især af hensyn til sager om organiseret kriminalitet og korruption, herunder på højt plan. Montenegro skal færdiggøre arbejdet med forfatningsændringerne for at beskytte retsvæsenets uafhængighed. Der er fortsat problemer med retsvæsenets ansvarlighed. I betragtning af den montenegrinske forvaltnings lille størrelse bliver det desuden en generel udfordring at opbygge den nødvendige administrative kapacitet til at gennemføre EU-retten.

I tråd med den nye tilgang og i henhold til Det Europæiske Råds opfordring fra december 2011 indledte Kommissionen allerede i foråret 2012 screeningen af kapitlerne om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed. Screeningen af de øvrige kapitler begyndte i september 2012 og ventes afsluttet i sommeren 2013.

Kommissionen vil fortsat støtte Montenegros arbejde med at gennemføre EU-relaterede reformer.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien fik tildelt kandidatstatus i 2005. I 2009 vurderede Kommissionen, at landet opfyldte de politiske kriterier i tilstrækkelig grad, og

anbefalede at indlede forhandlinger. Kommissionen gentog denne anbefaling i 2010 og 2011 og gentager den nu i 2012. Det er Kommissionens klare overbevisning, at det er nødvendigt at gå videre til næste fase i dette lands tiltrædelsesproces for at fastholde reformtempoet og sikre reformernes varighed, især på retsstatsområdet, og for at styrke forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper. Regionen som helhed vil få gavn heraf.

Landet opfylder fortsat sine forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen. Kommissionen fastholder sit forslag om at indlede anden fase af associeringsprocessen og opfordrer Rådet til straks at følge op herpå i henhold til den relevante bestemmelse i stabiliserings- og associeringsaftalen.

Landet opfylder fortsat i tilstrækkelig grad de politiske kriterier. Regeringen har gjort EU-dagsordenen til et centralt punkt i sit arbejdsprogram. Tiltrædelsesdialogen på højt plan med Kommissionen har været en katalysator for fremskyndelsen af reformer og har bidraget til store fremskridt på en række vigtige politikområder. Regeringen har fremsat forslag for parlamentet vedrørende forbedringer af de retlige rammer for afholdelse af valg og for afkriminalisering af ærekrænkelser af hensyn til ytringsfriheden. Regeringens første undersøgelse af gennemførelsen af Ohrid-rammeaftalen er et nyttigt redskab, som kan styrke dialogen mellem forskellige samfundsgrupper.

Reformtempoet skal fastholdes på alle områder, som vedrører de politiske kriterier, især for at sikre reformernes gennemførelse. Navnlig skal retsstatsområdet, bl.a. ytringsfriheden, styrkes. Rundborgsdialogen mellem regeringen og journalistforeningen ventes fortsat være et nyttigt forum, hvor vigtige udfordringer vedrørende medierne kan behandles. Spændingerne mellem de forskellige samfundsgrupper efter de voldelige episoder i første halvår 2012 vakte bekymring. Regeringen håndterede situationen klogt og skal bygge videre på denne erfaring for at styrke forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper yderligere og skabe forsoning, bl.a. i lyset af debatten om, hvilken status ofrene for konflikten i 2001 har.

Vi nærmer os tyveåret for Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedoniens optagelse i De Forenede Nationer, men striden med Grækenland om landets navn er endnu ikke blevet løst. Dialogen i FN-regi har været i gang siden 1990'erne og har siden 2009 været suppleret af bilaterale kontakter, bl.a. på premierministerniveau. Disse tiltag har dog indtil videre ikke givet nogen resultater. I december afgjorde Den Internationale Domstol, at Grækenland havde overtrådt sin interimsaftale med landet ved at sætte sig imod dets optagelse i NATO under topmødet i Bukarest i 2008. Det er vigtigt at opretholde gode naboskabsforbindelser og finde en gensidigt acceptabel forhandlingsløsning på navneproblematikken i FN-regi. Der er behov for at finde en løsning straks. Tiltag og udtalelser, som kan påvirke de gode naboskabsforbindelser i negativ retning, bør undgås.

Serbien

På Det Europæiske Råds møde i marts 2012 fik Serbien tildelt status som kandidatland.

Landet sikrede stabile og funktionsdygtige institutioner op til og i kølvandet på præsident-, parlaments- og lokalvalgene og valgene i Vojvodina. Trods en nedgang i den lovgivningsmæssige aktivitet i forbindelse med valgene blev der noteret visse fremskridt med gennemførelsen af reformer på de fleste områder. Serbien fastholdt det fulde samarbejde med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY). Serbien gennemfører planmæssigt sine forpligtelser i henhold til interimsaftalen/stabiliserings- og associeringsaftalen. Der blev opnået resultater i dialogen med Pristina, men gennemførelsen af de indgåede aftaler var mindre vellykket. To nyere fremskridt er i den forbindelse Serbiens undertegnelse af den tekniske protokol om integreret grænseforvaltning og afklaringen af Serbiens fortolkning af aftalen om regionalt samarbejde

og Kosovos repræsentation, som på grundlag af den foreløbige gennemførelse ikke længere vurderes at stå i vejen for et bredt regionalt samarbejde. Serbiens nye regering har understreget sin vilje til at gennemføre alle de aftaler, som allerede er indgået i dialogen med regeringen i Pristina, og til at begynde at løse mere generelle politiske problemstillinger. Dette er afgørende, hvis Serbien skal videre til næste fase i sin EU-integration.

Serbien arbejder fortsat på i tilstrækkelig grad at opfylde de politiske kriterier og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen. Serbien skal dog sætte særligt fokus på retsstatsområdet, navnlig retsvæsenet, hvor den seneste tilbagegang understreger behovet for nye tilsagn om reformbestræbelser, og landet skal sikre et uafhængigt, upartisk og effektivt retsvæsen under samtidig hensyntagen til forfatningsdomstolens seneste afgørelser og behovet for at genoprette borgernes tillid, som blev svækket på grund af svaghederne i proceduren for genudnævnelse af dommere og anklagere. I lyset af de seneste begivenheder er der behov for særligt fokus på udsatte gruppers rettigheder og på at sikre vigtige institutioners uafhængighed, f.eks. centralbankens uafhængighed. Serbien bør fortsat deltage konstruktivt i det regionale samarbejde og styrke forbindelserne til nabolandene. Der skal sættes fornyet skub i reformerne og gøres nye fremskridt for at skabe en synlig og varig forbedring af forbindelserne med Kosovo.

Med hensyn til at anbefale, at der indledes forhandlinger med Serbien om tiltrædelse af Den Europæiske Union, og i tråd med Rådets konklusioner af 5. december 2011 fremlægger Kommissionen en rapport, så snart den har vurderet, om Serbien opfylder medlemskabskriterierne og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen i nødvendigt omfang, navnlig det vigtige spørgsmål om Kosovo, som beskrevet i Rådets konklusioner. Der er behov for en synlig og varig forbedring af forbindelserne mellem Serbien og Kosovo, så de begge kan fortsætte på deres respektive vej mod EU, og det samtidig undgås, at de blokerer hinandens indsats i den forbindelse.

Albanien

Den politiske aftale fra november 2011 mellem regeringsmagten og oppositionen markerede afslutningen på en lang periode med politisk dødvande, som udsprang af parlamentsvalget i 2009. Aftalen skal føre til valgreformer og parlamentariske reformer og skabe en politisk situation, der muliggør en fælles reformindsats på andre områder. Den politiske dialog og det politiske samarbejde er som følge heraf blevet markant forbedret, hvilket åbner op for fremskridt på centrale reformområder. Præsidentvalget blev afholdt i overensstemmelse med forfatningen, men den politiske proces før, under og efter valget var ikke så rummelig som forventet. Trods en efterfølgende midlertidig opbremsning i reformtempoet er den politiske aftale nu ved at blive gennemført.

Albanien har gjort gode fremskridt med hensyn til at opfylde de politiske EU-medlemskabskriterier og har gennemført en række reformer inden for de tolv vigtige prioritetsområder i Kommissionens udtalelse fra 2010. Generelt gennemfører Albanien stadig planmæssigt stabiliserings- og associeringsaftalen og spiller en konstruktiv rolle i regionen. Albanien har opfyldt kriterierne på fire af de tolv prioritetsområder, nemlig dem, der vedrører et velfungerende parlament, vedtagelsen af ikke-vedtagne love, der kræver kvalificeret flertal, udnævnelsen af en ombudsmand og fastlæggelsen af hørings- og afstemningsprocesserne i vigtige institutioner samt ændringen af de retlige rammer for afholdelse af valg.

Albanien er godt på vej til at opfylde de to vigtige kriterier, som vedrører reformen af den offentlige forvaltning og forbedring af forholdene for indsatte. En god koordinering af EU-integrationsprocessen fra regeringens side og en samarbejdsvillig opposition gjorde det muligt at skabe moderate fremskridt på vigtige indsatsområder, som vedrører reformen af retsvæsenet og korruptionsbekæmpelse, bl.a. i form af ændringen af immunitetsordningen for

offentlige embedsmænd og dommere samt vedtagelsen af loven om forvaltningsdomstole. Der blev også opnået fremskridt på de resterende prioritetsområder vedrørende bekæmpelse af organiseret kriminalitet, ejendomsreformer samt politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling med fokus på kvinders rettigheder, herunder flere vigtige tiltag, navnlig en øget beslaglæggelse af ulovlige aktiver, vedtagelsen af en omfattende strategi for ejendomsreformerne samt ændringer af straffeloven, som skærper straffen i sager om vold i hjemmet.

Albanien skal bygge videre på de opnåede fremskridt og tage konkrete skridt til at fremskynde korruptionsbekæmpelsen og reformen af retsvæsenet for at sikre et uafhængigt, effektivt og ansvarligt retsvæsen. Reformerne inden for den offentlige forvaltning og retsvæsenet skal færdiggøres og parlamentets forretningsorden revideres. Der skal lægges større vægt på at opfylde forpligtelserne på menneskerettighedsområdet, herunder hensynet til romasamfundets levevilkår. Den politiske dialog er nødt til at fortsætte, hvis landets demokratiske institutioner skal fungere ordentligt og styrkes yderligere. Parlamentsvalget i sommeren 2013 bliver en vigtig test af den nye valglov og af, om der fortsat er vilje til at gennemføre reformer på tværs af partier. Det vil være afgørende, at landet fastholder reformtempoet og lægger særlig vægt på gennemførelsen af lovgivning og politikker på retsstatsområdet.

Bosnien-Hercegovina

Oprettelsen af udøvende og lovgivende myndigheder blev afsluttet med aftalen om en centralregering efter 16 måneders politisk dødvande, som fulgte efter parlamentsvalget i oktober 2010. Dannelsen af det nye ministerråd og vedtagelsen af to vigtige EU-relaterede love medførte i starten et fokusskifte i retning af EU-integration. Dette momentum blev dog ikke fastholdt. Den politiske konsensus, som var opstået, forsvandt, og fremskridtene med EU-dagsordenen gik i stå. Der blev taget skridt til en omstrukturering af statslige, føderale og kantonale myndigheder, men processen blev blokeret af politiske uoverensstemmelser og retlige problematikker. Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med hensyn til opfyldelsen af de politiske kriterier. Der er sket få fremskridt i forbindelse med opbygningen af funktionsdygtige, koordinerede og bæredygtige institutionelle strukturer. Der skal gøres en markant indsats for at styrke det retlige område i overensstemmelse med de prioritetsområder, som blev udpeget i forbindelse med den strukturerede dialog om retlige anliggender mellem EU og Bosnien-Hercegovina. Det er også nødvendigt at styrke indsatsen for at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet og for at videreføre reformen af den offentlige forvaltning.

Politikerne har endnu ikke en fælles vision om landets overordnede kurs og fremtid og om dets institutionelle opbygning, der kan sikre et kvalitativt skridt fremad på landets vej mod EU-medlemskab.

Det er vigtigt at indføre en effektiv mekanisme for koordinering mellem de forskellige myndighedsniveauer med henblik på gennemførelse og håndhævelse af EU-lovgivning, så landet kan tale med én stemme i EU-spørgsmål og udnytte EU's førtiltrædelsesbistand effektivt. Der blev med det formål indledt en dialog på højt plan om tiltrædelsesprocessen i Bruxelles den 27. juni.

Der blev vedtaget en intern køreplan for EU-integration, som har fokus på opfyldelsen af betingelserne for at stabiliserings- og associeringsaftalens ikrafttræden og for, at landet kan indgive en troværdig ansøgning om EU-medlemskab, som fastsat i relevante rådskonklusioner, men tidsfristen (31. august) for en politisk aftale om ændring af forfatningen med henblik på at sikre dens overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse om forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse i

forbindelse med varetagelse af hverv i landets institutioner (sagen om Sejdic Finci) blev ikke overholdt. I august indgav tre politiske partier separate og ukoordinerede forslag til forfatningsændringer til den parlamentariske forsamling. Den omstændighed, at forfatningen endnu ikke er blevet tilpasset til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i sagen om Sejdic Finci, vækker fortsat alvorlig bekymring. Hvis landet skal opfylde sine forpligtelser i henhold til interimsaftalen og stabiliserings- og associeringsaftalen, skal det iværksætte en troværdig proces for håndtering af denne tilpasning, og desuden skal det opfylde sine forpligtelser på statsstøtteområdet.

Styringen af landet involverer fortsat international tilstedeværelse på grundlag af et eksekutivt mandat. Fredsimplesmenteringsrådets Styringskomité godkendte i maj Den Høje Repræsentants Kontors beslutning om at suspendere tilsynet og lukke kontoret i Brčko den 31. august som følge af de markante fremskridt med hensyn til gennemførelsen af den endelige afgørelse af spørgsmålet om Brčko. Kontoret i Brčko blev efterfølgende lukket den 31. august. EU åbnede kontorer i Brčko og Mostar og styrkede det eksisterende kontor i Banja Luka.

Da mandatet for EU's særlige repræsentant blev adskilt fra Den Høje Repræsentants Kontor, gik EU i kraft af sin styrkede tilstedeværelse forrest på en række områder for at bistå myndighederne i forbindelse med gennemførelsen af målene på EU-dagsordenen. EU vil i den forbindelse fortsat øge sin støtte til landets institutioner.

Der skal gøres en markant større indsats for at opfylde de tilbageværende krav og lette overgangen fra international styring og beskyttelse til et system med nationale institutioner og fuldt ejerskab over den politiske og lovgivningsmæssige proces – i overensstemmelse med de krav, der stilles til et land, som ønsker at blive medlem af EU. Der er helt overordnet behov for stabile politiske forhold og en central plads til EU-dagsordenen i den politiske proces. Den politiske vilje til at nå frem til en aftale på grundlag af kompromiser er nøglen til at virkeliggøre landets og borgernes ønske om EU-medlemskab.

Kosovo

Sideløbende med denne meddelelse har Kommissionen vedtaget en meddelelse om en undersøgelse af gennemførligheden af en stabiliserings- og associeringsaftale med Kosovo.

4.2. Tyrkiet

Tyrkiet er en vigtig partner for EU i betragtning af landets dynamiske økonomi, dets strategiske beliggenhed og dets vigtige regionale rolle, som bidrager til EU's udenrigspolitik og energisikkerhed. Tyrkiet er i vid udstrækning allerede integreret i EU via toldunionen og er blevet værdifuld for Europas konkurrenceevne. Omvendt er EU fortsat den vigtigste retningsgiver for Tyrkiets økonomiske og politiske modernisering. Begge parter vil have gavn af en videreudvikling af forbindelserne.

De muligheder, som forholdet mellem EU og Tyrkiet rummer, kan kun udnyttes fuldt ud inden for rammerne af en aktiv og troværdig tiltrædelsesproces. Tiltrædelsesprocessen er fortsat den bedst egnede ramme med hensyn til at fremme EU-relaterede reformer, udbygge dialogen om udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, styrke den økonomiske konkurrenceevne og øge samarbejdet på energiområdet og på området retlige og indre anliggender. Processen skal være i tråd med EU's forpligtelser og de fastsatte betingelser.

Kommissionen lancerede i den forbindelse i maj 2012 en positiv dagsorden vedrørende forbindelserne med Tyrkiet for at genoplive tiltrædelsesprocessen efter en periode med stilstand og bringe ny dynamik ind i forbindelserne mellem EU og Tyrkiet. Den positive dagsorden er ikke et alternativ til tiltrædelsesforhandlingerne, men snarere en måde at støtte dem på. Den har fokus på områder af fælles interesse såsom tilpasning af lovgivning, styrket

energisamarbejde, visum, mobilitet og migration, toldunion, udenrigspolitik, politiske reformer, bekæmpelse af terrorisme og øget deltagelse i mellemfolkelige programmer. Seks ud af de otte arbejdsgrupper, som er blevet oprettet under den positive dagsorden med henblik på at støtte tilpasningen til EU-retten, har afholdt deres første møde. Tyrkiets aktive støtte til den positive dagsorden og landets europæiske perspektiv er fortsat afgørende. Det er i både EU's og Tyrkiets interesse, at der kommer gang i tiltrædelsesforhandlingerne igen, ikke mindst for at sikre, at EU forbliver pejlemærket for Tyrkiets reformproces.

Rådet opfordrede desuden Kommissionen til at skabe en bredere dialog og bredere rammer for samarbejdet mellem EU og Tyrkiet i forbindelse med behandlingen af alle de politikområder, der vedrører retlige og indre anliggender. Rådet opfordrede også Kommissionen til i et langsigtet perspektiv gradvist at tage skridt til en visumfritagelsesordning sideløbende med undertegnelsen af tilbagetagelsesaftalen mellem Tyrkiet og EU. Aftalen blev paraferet i juni, og det er nu afgørende, at Tyrkiet undertegner den, så gennemførelsen af køreplanen for visumfritagelse kan påbegyndes.

I betragtning af Tyrkiets mulighed for at udvikle sig til et "energiknudepunkt" og i lyset af de fælles udfordringer, som Tyrkiet og EU står over for, besluttede Kommissionen og Tyrkiet også at styrke deres samarbejde om en række vigtige energispørgsmål.

Den politiske dialog med EU om udenrigs- og sikkerhedspolitik er blevet styrket markant. Udviklingen i Tyrkiets og EU's fælles naboregion bekræftede Tyrkiets vigtige rolle og værdifulde bidrag til EU's udenrigspolitik og energisikkerhed. Tyrkiet spillede en positiv rolle i kraft af sin støtte til reformbevægelsen i landene i Nordafrika og Mellemøsten. Samarbejdet om Syrien er intensivt. På politiske dialogmøder, bl.a. på ministerniveau, blev der drøftet udenrigspolitiske spørgsmål af fælles interesse for EU og Tyrkiet, bl.a. om Nordafrika, Mellemøsten, Vestbalkan, Afghanistan/Pakistan og Sydkaukasus.

Den tyrkiske økonomi vokser fortsat hurtigt, men navnlig markante eksterne ubalancer og et stort inflationspres truer den makroøkonomiske stabilitet. Den store udbredelse af sort arbejde og de segmenterede arbejdsmarkeder udgør stadig en udfordring, og der er fortsat problemer med at få afsluttet reformen af lovgivningen om fagforeninger. Kommissionen er ved at undersøge, hvordan der kan tages hensyn til Tyrkiets betænkeligheder vedrørende toldunionen, bl.a. hvad angår de frihandelsaftaler, som EU har indgået med tredjelande. Den understreger samtidig ønsket om at modernisere toldunionen og behovet for at tage hånd om de irritationskilder, som hæmmer samhandelen mellem Tyrkiet og EU. Kommissionen har anmodet Verdensbanken om at foretage en vurdering af toldunionen med henblik på en senere modernisering.

Kommissionen vil fortsætte arbejdet med at gennemføre den positive agenda for at give tiltrædelsesprocessen nyt liv og skabe mere konstruktive forbindelser.

Der er voksende bekymring over, at Tyrkiet ikke gør markante fremskridt med hensyn til at sikre den fulde opfyldelse af de politiske kriterier. Det vækker også alvorlig bekymring, at landet ikke overholder grundlæggende rettigheder – trods nyere forbedringer af forskellige retlige bestemmelser på området. Krænkelser af retten til frihed og sikkerhed og til en retfærdig rettergang samt af ytringsfriheden og forsamlings- og foreningsfriheden er et tilbagevendende problem, som skyldes den uensartede anvendelse af lovgivningen om terrorisme og organiseret kriminalitet. Det er vigtigt, at Tyrkiet tager hånd om alle spørgsmål, der vedrører retsvæsenets uafhængighed, upartiskhed og effektivitet. Nye begrænsninger af mediefriheden i praksis og det stigende antal retssager mod forfattere og journalister er fortsat et alvorligt problem. Som en konsekvens heraf bliver selvcensur stadig mere udbredt. Kommissionen glæder sig over den tyrkiske regerings ønske om hurtigt at fremlægge den

fjerde juridiske reformpakke og opfordrer den til at behandle alle de centrale spørgsmål, som i dag påvirker udøvelsen af ytringsfriheden i praksis.

Det kurdiske spørgsmål udgør desuden stadig et stort problem for Tyrkiets demokrati, og det haster med at finde en politisk løsning. Generelt skal Tyrkiet stadig gøre en markant større indsats for at nå de højeste demokratiske og menneskeretlige standarder. Det igangværende arbejde med en ny forfatning kunne være et vigtigt incitament i den forbindelse.

Terrorangreb udført af PKK, som er opført på EU's liste over terrororganisationer, er taget voldsomt til, især inden for de seneste få måneder. EU fordømte på det kraftigste og gentagne gange terrorangrebene. EU og Tyrkiet fastholder en aktiv dialog om terrorbekæmpelse, og bekæmpelsen af terrorisme er et vigtigt punkt på den positive dagsorden for Tyrkiet.

Tyrkiet har afskåret forbindelserne til det roterende formandskab for Rådet for Den Europæiske Union i andet halvår 2012 og bl.a. afvist at deltage i ethvert møde, som afholdes under ledelse af det cypriotiske formandskab. Kommissionen gentager sin alvorlige bekymring over de tyrkiske udmeldinger og trusler og opfordrer landet til at udvise fuld respekt for Rådets formandskab, som er en grundlæggende institutionel del af EU, der omhandlet i EU-traktaten.

Forhandlingerne i regi af FN's Generalsekretær med henblik på at finde en samlet løsning på spørgsmålet om Cypern gik i hårdknude i foråret 2012. En samlet løsning er i alle parter interesse, eftersom det vil øge stabiliteten i det sydøstlige Middelhavsområde, skabe nye økonomiske muligheder for medlemsstaterne og Tyrkiet og være et kraftigt incitament i Tyrkiets forhandlinger om tiltrædelse af EU. Tyrkiet opfordres derfor til at samarbejde med alle parter for at fremme en vellykket gennemførelse af processen.

EU har også fremhævet EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler og efterforske og udnytte egne naturressourcer i overensstemmelse med EU-retten og international ret, herunder FN's havretskonvention. Kommissionen gentager i tråd med Rådets og Kommissionens holdning gennem de seneste år, at det er vigtigt, at Tyrkiet hurtigt opfylder sin forpligtelse til i fuld udstrækning at gennemføre tillægsprotokollen og skabe fremskridt, der kan normalisere de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. Den opfordrer også til at undgå enhver form for trussel eller handling, som kan skade de gode naboskabsforbindelser og hindre en mindelig løsning af uoverensstemmelser. EU vil fortsat følge op på og revidere fremskridtene på disse områder i overensstemmelse med de relevante rådsafgørelser.

Tyrkiet er nødt til at øge indsatsen for at løse bilaterale problemer med sine naboer, bl.a. uenigheder om grænsedragning. Grækenland og Cypern har talrige gange officielt klaget over Tyrkiets krænkelse af deres territorialfarvande og luftrum.

4.3. Island

Islands tiltrædelse indebærer gensidige fordele. EU og Island har flere og flere fælles interesser, bl.a. på områderne vedvarende energi og klimaændringer og i lyset af den strategiske betydning af EU's politik for Arktis. Islands store demokratiske legitimitet vil styrke EU.

Tiltrædelsesforhandlingerne med Island skrider godt fremad, og der er overordnet set et højt niveau af tilpasning til EU-retten, hvilket skyldes Islands medlemskab af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) og fulde deltagelse i Schengen siden 2001. Der er nu indledt forhandlinger om over halvdelen af kapitlerne, og forhandlingerne om 10 af dem er foreløbigt afsluttet. Spørgsmålet om EU-medlemskab giver fortsat anledning til heftig offentlig debat i Island. Kommissionen vil fortsat yde støtte til oplysningsaktiviteter i den forbindelse og til mellemfolkelig dialog. Kommissionen er overbevist om, at EU vil kunne

fremlægge en forhandlingspakke, der tager hensyn til Islands særlige forhold og forventninger, inden for de vedtagne rammer for tiltrædelsesforhandlingerne og under fuld beskyttelse af EU's principper og gældende EU-ret. Det vil til sin tid også sikre, at den islandske befolkning kan træffe en velfunderet beslutning.

Island opfylder fortsat de politiske kriterier. Landet er et fungerende demokrati med stærke institutioner og dybt rodfæstede traditioner for repræsentativt demokrati. Landets retssystem er af en høj standard, og Island styrker løbende sin i forvejen omfattende beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

Efter en alvorlig og langvarig recession har det økonomiske opsving fået fat med pæne væksttal i 2011 og 2012 og forbedringer af landets makroøkonomiske forhold.

Generelt er Islands resultater i forbindelse med gennemførelsen af EØS-forpligtelserne i stor udtrækning tilfredsstillende. Det skal dog bemærkes, at der er visse mangler på områder såsom finansielle tjenesteydelser, fødevarerikkerhed og frie bevægelighed for kapital. De midlertidige restriktioner af den frie kapitalbevægelighed, som blev indført i kølvandet på finanskrisen i 2008, er endnu ikke blevet ophævet. EFTA-Tilsynsmyndigheden har anlagt sag mod Island ved EFTA-Domstolen i forbindelse med Icesave.

5. STØTTE OG BISTAND TIL UDVIDESESLENDENE

5.1. *Finansiel bistand*

Kommissionen støtter udvidelseslandene i deres forberedelser til tiltrædelse ved at yde finansiel og teknisk bistand gennem et målrettet finansielt instrument, instrumentet til førtiltrædelsesbistand (IPA). I perioden 2007-2013 udgør IPA-midlerne 11,6 mia. EUR. De foreløbigt vigtigste resultater omfatter øget kapacitet og flere reformer i modtagerlandene på retsstatsområdet og på områderne retlige og indre anliggender, reform af den offentlige forvaltning, grundlæggende rettigheder samt civilsamfundsudvikling og -dialog. Resultaterne bidrog bl.a. til den positive afslutning af Kroatiens EU-tiltrædelsesforhandlinger og til indledningen af tiltrædelsesforhandlinger med Montenegro i juni 2012. Der ydes støtte til investeringer i økonomisk og social udvikling og udvikling af landdistrikter og til det regionale samarbejde på Vestbalkan. Som eksempel på specifik projektstøtte kan nævnes uddannelse af montenegrinske politifolk i bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption, forvaltning af en tilskudsordning til støtte for kvinders beskæftigelse i Tyrkiet og finansiering af jernbaneforbedringer i Kroatien på den europæiske korridor X, som skal give mulighed for en sammenkobling med det serbiske jernbanenet.

Inden for den næste flerårige finansielle ramme for 2014-2020 har Kommissionen foreslået at bevilge 14,1 mia. EUR til det nye IPA II-instrument, et beløb, der i konstante priser svarer bevillingen under den nuværende finansielle ramme.

Kommissionen fremsatte sit forslag til den nye IPA II-forordning i december 2011 som en del af en pakke af instrumenter under den næste flerårige finansielle ramme. Øget strategisk fokus på finansiel førtiltrædelsesbistand i kraft af stærkere forbindelser til prioritetsområderne i udvidelsesstrategien samt flerårig planlægning er nogle af de vigtigste nye tiltag i IPA II. Den forbedrede strategiske planlægning af IPA-bistanden vil blive afspejlet i den fælles strategiske ramme og i lande- og flerlandestrategidokumenterne for hele den periode, som er dækket af den næste finansielle ramme, og som på mere sammenhængende vis dækker et begrænset antal politikområder, der vil erstatte de nuværende "komponenter". Der vil i den henseende blive indført et resultatelement og fastsat klare bistandsrelaterede *mål* med realistiske indikatorer i lande- og flerlandestrategidokumenterne. Resultatelementet vil gøre det muligt at belønne lande, der skaber gode resultater, og vil forbedre mulighederne for at omfordele

midler, også i tilfælde af en utilfredsstillende indsats. Under IPA II vil både kandidatlande og potentielle kandidatlande desuden få adgang til den samme type støtte, som primært vil blive fastsat på grundlag af deres behov og kapacitet og deres resultater i forbindelse med anvendelsen af førtiltrædelsesbistand.

Med hensyn til operationelle programmer og lignende, der har tilknytning til andre eksterne EU-instrumenter, vil de aftaler om *samfinansiering af sektorstrategier*, som er indgået med modtagerlandene, blive styrket og finansieringen af individuelle projekter mindsket, dvs. at den del af bistanden, der finansieres gennem støtte på sektorniveau, øges (herunder sektorbudgetstøtte til udvalgte politikområder). Der vil også blive indført en mere systematisk *flerårig programmering* af overgangsbistand og bistand til institutionsopbygning (f.eks. reformen af den offentlige forvaltning, reformen af retsvæsenet osv.), hvilket vil bidrage til en effektiv gennemførelse af de relaterede sektorstrategier. Formålet er at anvende EU-midler til at fremme storstilede reformer på en måde, der sikrer et større udbytte af pengene med hensyn til landenes forberedelse til EU-medlemskab, end der kan opnås gennem individuelle isolerede projekter.

De to vigtigste formål med IPA er at støtte modtagerlandenes tiltrædelsesproces og socioøkonomiske udvikling.

Styrkelsen af demokratiske institutioner og retsstatsprincippet, reformen af den offentlige forvaltning og god regeringsførelse vil ligesom bekæmpelse af korruption og organiseret kriminalitet, udvikling af civilsamfundet og fremme og beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder fortsat være vigtige fokusområder i alle modtagerlande under IPA II. Som en naturlig følge af den "nye tilgang" til kapitel 23 og 24 og i betragtning af den langsigtede karakter af reformerne på disse områder og behovet for at opbygge resultater inden tiltrædelsen vil IPA II-bistanden fra et tidligt tidspunkt have fokus på de krav, som modtagerlandene skal opfylde på disse områder.

Bistanden vil også blive givet til støtte for den økonomiske og sociale udvikling, regionalt samarbejde og territorielt samarbejde (grænseoverskridende, tværnationale og interregionale samarbejdstiltag). Støtten til økonomisk og social udvikling vil have fokus på spørgsmål såsom udvikling af fysisk kapital, forbedring af forbindelserne til EU-net og regionale net, beskæftigelsesfremme og udvikling af menneskelig kapital samt sikring af social og økonomisk inklusion.

For at få tildelt finansiell støtte skal udvidelseslandene vedtage omfattende og bæredygtige politikker og strategier på prioritetsområder såsom retlige og indre anliggender, offentlig forvaltning, udvikling af den private sektor, transport, energi, miljø og klimaændringer, social udvikling, landbrug og udvikling af landdistrikter. Et af de forventede resultater af denne proces er at sikre et større lokalt ejerskab og bred konsensus om disse strategier og derved forbedre IPA-landenes planlægnings-, gennemførelses- og kontrolkapacitet og integrere dette i deres mere generelle forberedelser til EU-medlemskab.

5.2. Fordele ved en tættere integration inden tiltrædelse

Borgerne i udvidelseslandene nyder i dag en lang række fordele inden den egentlige tiltrædelse. I kraft af deltagelse i EU-programmer, civilsamfundsinitiativer mv., visumfri indrejse og handel i henhold til stabiliserings- og associeringsaftaler bringes borgerne tættere på EU.

De fleste kandidatlande og potentielle kandidatlande kan deltage i EU-programmer, og det foreslås i et forslag, som Kommissionen udarbejdede i 2012, at udvide denne mulighed til Kosovo. Sådant deltagelse gør landene fortrolige med EU's politikker og arbejdsmetoder og giver mulighed for en progressiv integration i diverse EU-netværk. Der er eksempelvis et

stigende antal studerende, som benytter muligheden for at deltage i Erasmus- eller Erasmus Mundus-programmer, og et stigende antal videnskabsfolk og forskere fra regionen, som arbejder sammen med kolleger i EU-landene under det syvende forskningsrammeprogram.

Visumfri indrejse i EU er en af de tydeligste fordele af tættere EU-integration for udvidelseslandenes borgere. Island er allerede en del af Schengenområdet. På Vestbalkan har kroatiske statsborgere i nogen tid haft adgang til visumfri indrejse i hele EU. Statsborgere fra Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro og Serbien opnåede i december 2009 visumfri indrejse i Schengenområdet, og det samme gjaldt året efter statsborgere fra Albanien og Bosnien-Hercegovina.

Disse nyere beslutninger om visumfri indrejse bygger på landenes opfyldelse af en række krav, som blev fastsat i forbindelse med de visumfritagelsesdialoger, der blev ført under ledelse af Kommissionen. Dialogerne har fungeret som et kraftigt reformincitament med henblik på opnåelse af EU-standarder på området retlige og indre anliggender, styrkelse af retsstatsprincippet og bekæmpelse af organiseret kriminalitet på tværs af grænserne, korruption og ulovlig indvandring. Da det efterfølgende viste sig, at der havde været et vist misbrug af visumfritagelsesordningen og asylsystemet, oprettede Kommissionen i januar 2011 en mekanisme til efterkontrol af visumfritagelsen, som har medført en skærpet kontrol i landene. Visse EU-medlemsstater modtager stadig et højt antal grundløse asylansøgninger, og det er derfor nødvendigt, at de enkelte lande i regionen fortsat træffer foranstaltninger, der kan forhindre misbrug. Mere generelt er der vedtaget nye forslag, som gør det muligt midlertidigt at ophæve eksisterende visumfritagelsesordninger med et tredjeland i tilfælde af en pludselig tilstrømning af personer.

I januar 2012 indledte Kommissionen en visumfritagelsesdialog med Kosovo.

EU og Tyrkiet har intensiveret deres samarbejde om visum- og migrationsspørgsmål. Tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet er blevet paraferet. Det er afgørende, at aftalen undertegnes hurtigt og gennemføres på effektiv vis, bl.a. hvis der i et langsigtet perspektiv gradvist skal tages yderligere skridt i retning af visumfritagelse.

EU yder fortsat omfattende støtte til civilsamfundsorganisationer i udvidelseslandene, primært gennem civilsamfundsfaciliteten. Gennem støtten får organisationerne hjælp til at styrke deres kapacitet og faglighed, de tilskyndes til at danne netværk på alle niveauer – på EU-niveau og på nationalt og regionalt niveau – og de får mulighed for at deltage i en effektiv dialog med offentlige og private aktører og følge udviklingen med hensyn til bl.a. overholdelsen af retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder.

Civilsamfundsaktiviteter har afgørende betydning for et fuldgyldigt demokrati og for menneskerettighedernes og retsstatsprincippets overholdelse. Et aktivt civilsamfund er med til at styrke den politiske ansvarlighed, øge forståelsen af, inddragelsen i og opbakningen til tiltrædelsesrelaterede reformer og støtte forsoningen i samfund, der er splittet af konflikt. Montenegro har taget skridt til at inddrage civilsamfundsorganisationer i forberedelsen af tiltrædelsesforhandlingerne. I de fleste udvidelseslande fortsætter udviklingen af civilsamfundet. I nogle tilfælde skal der gøres mere for at opnå en generel anerkendelse af civilsamfundsorganisationer samt indføres bedre muligheder og de rette betingelser for en bedre politisk dialog. Der er fortsat finansieringsmæssige problemer, bl.a. hvad angår statsstøtte og bæredygtighed. Der ydes IPA-støtte til løsning af disse problemer under civilsamfundsfaciliteten, men i kraft af de forventede ændringer under finansforordningen vil Kommissionen kunne samarbejde med større civilsamfundsorganisationer i regionen og yde mindre lån til lokale græsrodsorganisationer, hvilket vil gøre det muligt at forbedre den demokratiske kontrol og løse problemstillinger af mere direkte betydning for borgerne.

5.3. *Information og kommunikation*

Hvis udvidelsespolitikken og navnlig nye medlemsstaters tiltrædelse skal være vellykket og bæredygtig, kræver det borgernes forståelse og opbakning. Det er en udfordring i en situation, hvor der navnlig i lyset af den aktuelle finans- og statsgældskrise i stigende grad sættes spørgsmålstegn ved offentlige myndigheders rolle, herunder Den Europæiske Unions rolle. Hvis disse udfordringer skal imødegås, mener Kommissionen, at udvidelsesprocessen skal være mere gennemsigtig, sammenhængende og troværdig set fra borgeres og interessenters synsvinkel i både medlemsstaterne og udvidelseslandene. Ligesom på andre politikområder forventer offentligheden at se synlige beviser på, at EU-udvidelsesprocessen er effektiv og kan skabe forandring i de berørte lande og merværdi for EU som helhed.

Alle EU-institutioner vil derfor i endnu højere grad end tidligere skulle informere om udvidelsesprocessen, de involverede lande og betydningen for EU og dermed bidrage til en oplyst offentlig debat om udvidelse. Det er nødvendigt at aflive falske myter og fjerne frygten for udvidelsesprocessen og samtidig tage hensyn til borgernes reelle bekymringer.

Medlemsstaterne og udvidelseslandene spiller den primære rolle i informations- og kommunikationsindsatsen over for deres borgere, hvor regeringens budskab i de nationale debatter skal supplere informationen fra EU-institutionerne. Medlemsstaterne skal informere borgerne og redegøre for de beslutninger, som de i fællesskab træffer om udvidelsesspørgsmål i EU-organer. De politiske ledere i udvidelseslandene er nødt til at forklare, at deres reformbeslutninger både er forbundet til tiltrædelsesprocessen og i sig selv har betydning for en mere velfungerende stat. I lande, hvor forskellen mellem regeringens politik og borgernes holdning til EU-udvidelse er blevet større, kan det være med til at vende stemningen. Det kan også skabe den brede offentlige opbakning til de reformer, der er nødvendig for, at udvidelseslandene kan opfylde de strenge men rimelige betingelser for EU-medlemskab.

6. KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

Kommissionen fremsætter på baggrund af ovenstående analyse følgende **konklusioner** og **anbefalinger**:

I

1. Helt fra starten har EU gennem sin udvidelsespolitik reageret på de europæiske befolkningers naturlige ønske om at blive **forenet i et fælles europæisk projekt**. De oprindelige seks medlemslande bliver den 1. juli 2013 til 28, når EU byder Kroatien velkommen.
2. I en tid med store udfordringer for EU og med stor international usikkerhed, hvor den økonomiske, finansielle og politiske integration bliver styrket, bidrager udvidelsespolitikken fortsat til at skabe **fred, sikkerhed og velstand** i Europa. Kroatiens forestående tiltrædelse af EU, indledningen af tiltrædelsesforhandlinger med Montenegro og Serbiens opnåelse af status som kandidatland sender et kraftigt signal om udvidelsesprocessens **evne til at skabe forandring**, og om, hvad der er muligt i et område, som var hærget af krig for blot en snes år siden. Udvidelsen mod sydøst er med til at forhindre de langt højere omkostninger til håndtering af konsekvenserne af ustabilitet. Det er en investering i bæredygtigt demokrati og viser, at EU fortsat er en global spiller.
3. De udfordringer, som euroområdet står over for, samt den nylige globale finanskriser har understreget de nationale økonomiers indbyrdes afhængighed, både inden for og uden for EU. De fremhæver, hvor vigtigt det er at **konsolidere den økonomiske og**

finansielle stabilitet yderligere og skabe reformer og vækst, også i udvidelseslandene. Udvidelsesprocessen er i den forbindelse et effektivt redskab.

4. Inden for en ramme bestående af strenge men rimelige **betingelser**, hvor princippet om landenes egen præstation tillægges stor betydning, sætter udsigten til EU-medlemskab gang i politiske og økonomiske reformer, som forandrer samfund, konsoliderer retsstatsprincippet og skaber nye muligheder for borgere og virksomheder. I en tid med økonomisk stagnation mindsker det risikoen for modstand mod vigtige reformer.
5. Hvis udvidelsesprocessen skal lykkes, er det afgørende, at den er **troværdig**. Fastholdelsen af udvidelsestempoet og af reformtempoet er to sider af samme sag. Den fornyede konsensus om udvidelse, som Det Europæiske Råd har godkendt, udgør fortsat grundlaget for EU's udvidelsespolitik. Gennemførelsen er pr. definition en gradvis proces, som bygger på de berørte landes effektive og varige gennemførelse af reformer. Udvidelsespolitikken er blevet tilpasset på grundlag af erfaringerne fra tidligere tiltrædelser for at sikre en gnidningsløs integration af nye medlemsstater og for bedre at imødekomme behovene i lande, der undergår forandring, især på retsstatsområdet.
6. **Styrkelsen af retsstatsprincippet og demokratisk regeringsførelse er afgørende for udvidelsesprocessen.** Med Rådets godkendelse af Kommissionens forslag til en ny tilgang til forhandlingerne om retsvæsen og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed er retsstatsprincippet, herunder fælles udfordringer såsom bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption, blevet en fastforankret og **central del af udvidelsespolitikken**. Tiltrædelsesforhandlingerne om disse kapitler vil blive indledt tidligt i processen og afsluttet til sidst for at sikre længst mulig tid til at skabe overbevisende resultater og indføre varige reformer. Kommissionen vil også fortsat sætte fokus på retsstatsspørgsmål, i god tid inden der indledes tiltrædelsesforhandlinger, bl.a. gennem strukturerede dialoger og sektorstøtte under IPA II.
7. I en række lande vækker krænkelse af **ytringsfriheden** stadig alvorlig bekymring. I lyset af de tilbageværende udfordringer på dette område vil Kommissionen fortsat fokusere på dette spørgsmål i tiltrædelsesprocessen. Kommissionen planlægger i første halvår 2013 at lave en opfølgning på konferencen "Speak Up!", som blev afholdt i maj 2011. Denne begivenhed ventes at bringe interessenter fra medierne og civilsamfundet på Vestbalkan og i Tyrkiet sammen. Der vil blive taget højde for resultaterne og opfølgningen af denne konference i Kommissionens overvågningsarbejde og rapportering. Kommissionen vil fortsat arbejde tæt sammen med Europa-Parlamentet på dette område.
8. På mange områder er der behov for landespecifikke tilgange til at håndtere vanskelige situationer, f.eks. hårdknuder i tiltrædelsesprocessen. Kommissionen har bl.a. lanceret en **positiv dagsorden** med Tyrkiet og iværksat en række **dialoger på højt plan samt strukturelle dialoger** på Vestbalkan. Sådanne initiativer er allerede ved at sætte skub i reformerne. De erstatter ikke tiltrædelsesforhandlingerne, men bygger bro til dem. Kommissionen er tilhænger af denne form for engagement og vil fortsat have fokus på nøgleområder såsom retsstatsprincippet, demokratisk regeringsførelse og økonomiske reformer.
9. **Regionalt samarbejde** og gode naboskabsforbindelser er væsentlige elementer i stabiliserings- og associeringsprocessen. Problemer, som skyldes tidligere konflikter, herunder krigsforbrydelser, flygtninges tilbagevenden, behandlingen af mindretal og

sikring af lige rettigheder for alle borgere, påvirker stadig stabiliteten på Vestbalkan og skal løses hurtigt. Fremskridtene i de regionale fora og rummeligheden i det regionale samarbejde skal styrkes. Stridigheder, der vedrører forholdet mellem forskellige etniske grupper eller status, kan løses gennem dialog og kompromiser.

10. Tidligst muligt i udvidelsesprocessen skal de berørte parter i **god naboskabsånd** og under hensyntagen til EU's overordnede interesser målrettet løse bilaterale problemstillinger. Bilaterale spørgsmål bør ikke forsinke tiltrædelsesprocessen. Kommissionen tilskynder parterne til – i tråd med gældende principper og midler – at sætte alt ind på at løse uafklarede stridigheder, bl.a. ved at indbringe spørgsmålene for Den Internationale Domstol eller andre tvistbilæggelsesorganer, der fungerer på fast basis eller på ad hoc-basis. Tiltrædelsesforhandlingerne kan være med til at skabe et større politisk incitament til at løse stridigheder. Kommissionen er parat til at fremme løsningsprocessen.
11. **Styrkelsen af den økonomiske genopretning** i udvidelseslandene er altafgørende. Arbejdsløsheden stiger fortsat, og de fleste af økonomierne på Vestbalkan er atter i tilbagegang. Den tyrkiske økonomi vedblev at vokse, om end langsommere end tidligere. Opsvinget startede på Island i 2011 og fortsatte i år. EU er opsat på fortsat at yde politisk rådgivning og finansiell bistand til landene. Investeringsrammen for Vestbalkan vil blive anvendt til i tæt samarbejde med de internationale finansielle institutioner at hjælpe med at forberede og støtte de investeringer, der er mest nødvendige for, at der kan komme gang i væksten og beskæftigelsen. Kommissionen vil også fortsat knytte udvidelseslandene til Europa 2020-strategien.
12. I lyset af de vidtrækkende ændringer af **EU's økonomiske styring**, som er undervejs, vil Kommissionen fortsat informere udvidelseslandene om denne proces og i højere grad knytte dem til den. Den vil i den forbindelse gradvist tilpasse det nuværende økonomiske tilsyn med udvidelseslandene og undersøge muligheden for en mere målrettet anvendelse af møder vedrørende stabiliserings- og associeringsaftalen til at løse spørgsmål om konkurrenceevne og beskæftigelse.
13. I december 2011 fremsatte Kommissionen sit forslag til den **nye IPA II-forordning**, der dækker den samme periode som den flerårige finansielle ramme for 2014-2020. IPA II skal sikre en tættere forbindelse til prioritetsområderne i udvidelsesstrategien og bl.a. styrke demokratiske institutioner og retsstatsprincippet og rette større fokus på den socioøkonomiske udvikling. Instrumentet vil sikre øget støtte til sektorstrategierne samt øget fleksibilitet og forenklede procedurer.
14. Borgerne i udvidelseslandene nyder i dag en lang række fordele i kraft af **samhandel i henhold til stabiliserings- og associeringsaftaler, visumfri indrejse** og deltagelse i **EU-programmer**. I januar 2012 indledte Kommissionen en visumfritagelsesdialog med Kosovo. Tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet er blevet paraferet. Det er nødvendigt, at aftalen undertegnes hurtigt og gennemføres på effektiv vis, hvis der eksempelvis skal tages yderligere skridt i retning af visumfritagelse. Landene bør samtidig styrke foranstaltninger, der kan forhindre misbrug af visumfritagelsesordningen.
15. Hvis udvidelsespolitikken skal være effektiv og bæredygtig, kræver det offentlighedens opbakning og støtte. Medlemsstaterne og udvidelseslandene spiller den primære rolle i **informations- og kommunikationsindsatsen** over for deres borgere. Det er vigtigt at skabe forståelse og føre en oplyst debat om udvidelsespolitikken virkninger, især i en tid, hvor EU står over for store

udfordringer. Kommissionen vil for sin del fortsat informere om udvidelsesprocessen og således bidrage til en oplyst offentlig debat om udvidelse.

16. Udvidelsesprocessen er i sig selv en **inddragende** proces og kræver, at en bred vifte af interesserede parter deltager. I udvidelseslandene bidrager bred politisk konsensus og befolkningens opbakning til de nødvendige reformer i høj grad til den omstilling, som er en forudsætning for fremskridt på vejen mod EU-medlemskab. Kommissionen vil også fortsat yde støtte gennem **civilsamfundsfaciliteten** og lægge større vægt på mindre tilskud til lokale græsrodsbevægelser på civilsamfundsområdet.

II

17. **Kroatien:** Sideløbende med denne meddelelse har Kommissionen vedtaget en meddelelse om hovedkonklusionerne i den omfattende overvågningsrapport om status for Kroatiens parathed til EU-medlemskab. Kommissionen konkluderer, at Kroatien fortsat gør fremskridt med hensyn til vedtagelsen og gennemførelsen af EU-regler og nu er ved at færdiggøre sin tilpasning til EU-retten. Kommissionen har dog fremhævet områder, hvor der fortsat skal gøres en yderligere indsats, og påpeget nogle få problemstillinger, som landet i de kommende måneder skal arbejde mere intensivt med. Det drejer sig navnlig om områderne konkurrencepolitik, retsvæsen og grundlæggende rettigheder – især retsvæsenets effektivitet – og retfærdighed, frihed og sikkerhed. Det er afgørende, at Kroatien skærper sit fokus for at sikre, at forberedelserne afsluttes til tiden, og at dette kan afspejles i den meddelelse om en endelig overvågningsrapport om Kroatiens tiltrædelsesproces, som Kommissionen skal fremlægge i foråret 2013.
18. **Montenegro:** De politiske kriterier er fortsat opfyldt i tilstrækkelig grad. Indledningen af tiltrædelsesforhandlinger i juni 2012 afspejlede landets fortsatte fremskridt med vigtige reformer. Screeningsprocessen er påbegyndt og ventes afsluttet i sommeren 2013. Tiltrædelsesforhandlingerne integrerer den nye tilgang til kapitlerne om retsvæsenet og grundlæggende rettigheder og om retfærdighed, frihed og sikkerhed og øger dermed fokus på retsstatsområdet. I løbet af forhandlingerne vil Montenegro skulle skabe flere resultater på dette område for at sikre en varig gennemførelse af reformer, især hvad angår bekæmpelse af organiseret kriminalitet og korruption, herunder på højt plan.
19. **Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien:** De politiske kriterier er fortsat opfyldt i tilstrækkelig grad. Regeringen har gjort EU-dagsordenen til et centralt punkt i sit arbejdsprogram. Tiltrædelsesdialogen på højt plan med Kommissionen var en katalysator for fremskyndelsen af reformer og har bidraget til store fremskridt på en række vigtige politikområder. Reformtempoet skal fastholdes på alle områder, især for at sikre reformernes gennemførelse. Fokus på retsstatsområdet, bl.a. med hensyn til ytringsfrihed, og på forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper og på forsoning skal fastholdes.

Kommissionen anbefaler for fjerde gang, at der indledes tiltrædelsesforhandlinger med Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien. Det er Kommissionens overbevisning, at det er nødvendigt at gå videre til næste fase i landets tiltrædelsesproces for at fastholde reformtempoet og sikre reformernes varighed og dermed mindske risikoen for tilbageskridt samt for at styrke forholdet mellem de forskellige etniske befolkningsgrupper. Det vil også styrke EU's troværdighed og være en tilskyndelse til at fremme reformindsatsen andre steder i regionen.

Kommissionen understreger, at det stadig er vigtigt at opretholde gode naboskabsforbindelser og finde en gensidigt acceptabel forhandlingsløsning på navneproblematikken i FN-regi.

Hvis Det Europæiske Råd beslutter at indlede tiltrædelsesforhandlinger, vil det bidrage til at skabe de betingelser, der kan føre til en sådan løsning. Kommissionen er i den forbindelse parat til straks at fremsætte et forslag til en forhandlingsramme, som bl.a. tager hensyn til behovet for at løse navneproblematikken på et tidligt tidspunkt i tiltrædelsesforhandlingerne. Der vil i den forbindelse blive taget højde for tidligere forhandlingsrammer og navnlig principperne i den nye tilgang, som Rådet godkendte i december 2011. Ovennævnte tilgang kræver et stort politisk engagement fra alle sider forud for Det Europæiske Råds møde.

20. **Serbien:** På Det Europæiske Råds møde i marts 2012 fik Serbien tildelt status som kandidatland. Serbien arbejder fortsat på i tilstrækkelig grad at opfylde de politiske kriterier og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen. Serbien skal dog sætte særligt fokus på retsstatsområdet, navnlig retsvæsenet, hvor den seneste tilbagegang understreger behovet for nye tilsagn om reformbestrebelser, og landet skal sikre et uafhængigt, upartisk og effektivt retsvæsen under samtidig hensyntagen til forfatningsdomstolens seneste afgørelser. I lyset af de seneste begivenheder er der behov for særligt fokus på udsatte gruppers rettigheder og på at sikre vigtige institutioners uafhængighed, f.eks. centralbankens uafhængighed. Serbien bør fortsat deltage konstruktivt i det regionale samarbejde og styrke forbindelserne til nabolandene. Der skal sættes fornyet skub i reformerne og gøres nye fremskridt for at skabe en synlig og varig forbedring af forbindelserne med Kosovo. To nyere fremskridt er i den forbindelse Serbiens undertegnelse af den tekniske protokol om integreret grænseforvaltning og afklaringen af Serbiens fortolkning af aftalen om regionalt samarbejde og Kosovos repræsentation, som på grundlag af den foreløbige gennemførelse ikke længere vurderes at stå i vejen for et bredt regionalt samarbejde.

I tråd med Rådets konklusioner af 5. december 2011, som Det Europæiske Råd godkendte den 9. december 2011, vedrørende betingelserne for at indlede tiltrædelsesforhandlinger med Serbien vil Kommissionen fremlægge en rapport, så snart den vurderer, at Serbien opfylder kriterierne for medlemskab i tilstrækkelig grad, især det vigtige kriterium om at tage skridt til en synlig og varig forbedring af forbindelserne med Kosovo. Kommissionen opfordrer Serbien til i god tro at gennemføre alle aftaler, som er indgået til dato, og til at engagere sig konstruktivt i hele rækken af spørgsmål med hjælp fra EU.

Der er behov for en synlig og varig forbedring af forbindelserne mellem Serbien og Kosovo, så de begge kan fortsætte på deres respektive vej mod EU, og det samtidig undgås, at de blokerer hinandens indsats i den forbindelse. Denne proces ventes gradvist at resultere i en fuld normalisering af forholdet mellem Serbien og Kosovo og give udsigt til, at begge i fuld udstrækning kan udøve deres rettigheder og leve op til deres ansvar inden for EU. Løsningen af problemerne i det nordlige Kosovo under hensyntagen til Kosovos territoriale integritet og lokalbefolkningens særlige behov vil være et væsentligt element i denne proces.

Kommissionen understreger, at de skridt, der kan føre til en normalisering af forholdet mellem regeringerne i Beograd og Pristina, bl.a. bør drøftes inden for rammerne af de kommende tiltrædelsesforhandlinger med Serbien.

Kommissionen understreger vigtigheden af, at parterne målrettet iværksætter denne samlede tilgang med fuld opbakning fra EU.

21. **Albanien:** En styrket dialog mellem regeringen og oppositionen, navnlig efter indgåelsen af aftalen fra november 2011, har gjort det muligt for Albanien at gøre gode fremskridt med hensyn til opfyldelsen af de politiske kriterier for EU-medlemskab. Albanien har gennemført en række vigtige reformer inden for de 12 prioritetsområder, som Kommissionen fastsatte i sin udtalelse fra 2010, og som er en forudsætning for, at der kan indledes tiltrædelsesforhandlinger med Den Europæiske Union. Albanien har opfyldt kriterierne på fire af disse prioritetsområder, nemlig dem, der vedrører et velfungerende parlament, vedtagelsen af ikke-vedtagne love, der kræver kvalificeret flertal, udnævnelsen af en ombudsmand og fastlæggelsen af hørings- og afstemningsprocesserne i vigtige institutioner samt ændringen af de retlige rammer for afholdelse af valg. Albanien er godt på vej til at opfylde de to vigtige kriterier, som vedrører reformen af den offentlige forvaltning og forbedring af forholdene for indsatte. Der er taget flere vigtige skridt på de øvrige prioritetsområder, navnlig vedtagelsen af loven om forvaltningsdomstole, ophævelsen af højststående embedsmænds og dommers immunitet, øget beslaglæggelse af ulovlige aktiver, vedtagelsen af en omfattende strategi for ejendomsreformer samt ændringer af straffeloven, der skærper straffen for vold i hjemmet.

I lyset af disse fremskridt anbefaler Kommissionen, at Rådet tildeler Albanien status som kandidatland, når de vigtigste foranstaltninger på områderne reform af retsvæsenet, reform af den offentlige forvaltning og revision af parlamentets forretningsorden er gennemført. Kommissionen underretter Rådet, så snart de nødvendige fremskridt er opnået. I sin rapport vil Kommissionen også tage hensyn til de bestræbelser, som Albanien har gjort for at bekæmpe korruption og organiseret kriminalitet, bl.a. gennem proaktive efterforskninger og retsforfølgelse i sådanne sager.

Før Kommissionen kan anbefale, at der indledes tiltrædelsesforhandlinger, vil den navnlig kræve, at landet opfylder allerede indgåede forpligtelser og opfylder kriterierne på de tilbageværende prioritetsområder. Der skal rettes særligt fokus på: at afholde valg i overensstemmelse med europæiske og internationale standarder; at styrke retsinstansernes uafhængighed, effektivitet og ansvarlighed; at gøre en målrettet indsats i kampen mod korruption og organiseret kriminalitet, bl.a. i form af proaktive efterforskninger og retsforfølgelser; at træffe effektive foranstaltninger, der kan styrke beskyttelsen af menneskerettigheder og styrke politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling; at indføre ejendomsrettigheder. Parlamentsvalget i 2013 bliver en afgørende test af partiernes opbakning til den nye valgreform, og det er en forudsætning for enhver anbefaling om at indlede forhandlinger, at valget afholdes i overensstemmelse med anerkendte standarder. En vedvarende politisk dialog og en videreførelse af indsatsen på alle de områder, der er omfattet af prioritetsområderne, vil fortsat være afgørende for gennemførelsen af reformer og sikringen af Albanien's fremtid i EU.

22. **Bosnien-Hercegovina:** Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til at opfylde de politiske kriterier og skabe mere velfungerende, koordinerede og bæredygtige institutionelle strukturer. Bosnien-Hercegovina deltager fortsat konstruktivt i iværksættelsen af en struktureret dialog med EU om retlige anliggender inden for rammerne af stabiliserings- og associeringsprocessen.

Den dialog på højt plan vedrørende tiltrædelsesprocessen, som blev indledt i juni, er det primære forum for indgåelse af forpligtelser vedrørende kravene i EU-integrationsprocessen. Kommissionen finder det i den forbindelse beklageligt, at de

foreløbige resultater ligger langt under forventningerne. Politikerne har endnu ikke en fælles vision om landets overordnede kurs og fremtid og om dets institutionelle opbygning. Opfyldelsen af betingelserne for stabiliserings- og associeringsaftalens ikrafttræden og for, at landet kan indgive en troværdig ansøgning om EU-medlemskab, er fortsat et prioritetsspørgsmål, og det samme gælder oprettelsen af en effektiv mekanisme for koordinering mellem de forskellige myndighedsniveauer, således at landet kan tale med én stemme i EU-spørgsmål. Kommissionen vil fortsat samarbejde med landets myndigheder. Landets ledere skal dog vise politisk vilje til at skabe konsensus og gennem konkrete tiltag virkeliggøre landets og dets borgeres ønske om EU-medlemskab.

Da mandatet for EU's særlige repræsentant blev adskilt fra Den Høje Repræsentants Kontor, gik EU i kraft af sin styrkede tilstedeværelse forrest på en række områder for at bistå myndighederne i forbindelse med gennemførelsen af målene på EU-dagsordenen. EU vil i den forbindelse fortsat øge sin støtte til landets institutioner.

23. **Kosovo:** Sideløbende med denne meddelelse har Kommissionen vedtaget en meddelelse om en undersøgelse af gennemførligheden af en stabiliserings- og associeringsaftale med Kosovo. Undersøgelsen bekræfter, at der kan indgås en stabiliserings- og associeringsaftale mellem EU og Kosovo, også selv om EU-medlemsstaterne fortsat er uenige om Kosovos status. Kommissionen vil fremsætte forslag til forhandlingsdirektiver vedrørende en stabiliserings- og associeringsaftale, så snart Kosovo har gjort fremskridt med hensyn til opfyldelsen af en række kortfristede kriterier. Det er afgørende, at Kosovo fortsat i god tro gennemfører alle aftaler, der indtil videre er indgået mellem regeringerne i Beograd og Pristina, og at Kosovo engagerer sig konstruktivt i hele rækken af spørgsmål med hjælp fra EU.

Der er behov for en synlig og varig forbedring af forbindelserne mellem Kosovo og Serbien, så de begge kan fortsætte på deres respektive vej mod EU, og det samtidig undgås, at de blokerer hinandens indsats i den forbindelse. Løsningen af problemerne i det nordlige Kosovo under hensyntagen til lokalbefolkningens særlige behov vil være et væsentligt element i denne proces.

24. **Tyrkiet:** Tyrkiet er en vigtig partner for EU i betragtning af landets dynamiske økonomi, strategiske beliggenhed og vigtige regionale rolle. Kommissionen understreger vigtigheden af det løbende samarbejde og dialogen om udenrigspolitiske spørgsmål af fælles interesse for EU og Tyrkiet, bl.a. spørgsmål om Nordafrika og Mellemøsten.

De muligheder, som forholdet mellem EU og Tyrkiet rummer, kan kun udnyttes fuldt ud inden for rammerne af en aktiv og troværdig tiltrædelsesproces, der tager højde for EU's forpligtelser og de fastsatte betingelser. Det er i både EU's og Tyrkiets interesse, at der kommer gang i tiltrædelsesforhandlingerne igen, ikke mindst for at sikre, at EU forbliver pejlemærket for Tyrkiets reformproces. Kommissionen mener derfor, at det er vigtigt, at arbejdet – i tråd med de fastsatte procedurer og relevante rådskonklusioner – genoptages inden for de kapitler, hvor forhandlingerne har været afbrudt i en årrække på grund af manglende enighed blandt medlemsstaterne.

For at genoplive tiltrædelsesprocessen og bringe ny dynamik ind i forbindelserne mellem EU og Tyrkiet vil Kommissionen fortsætte gennemførelsen af den positive dagsorden for Tyrkiet, som blev lanceret i maj 2012, og som allerede har givet de første resultater. Tyrkiets aktive støtte til den positive dagsorden og landets europæiske perspektiv er fortsat afgørende.

Der er voksende bekymring over, at Tyrkiet ikke gør markante fremskridt med hensyn til at sikre den fulde opfyldelse af de politiske kriterier. Det vækker også alvorlig bekymring, at landet ikke overholder grundlæggende rettigheder, herunder ytringsfriheden – trods nyere lovgivningsmæssige forbedringer. Det er vigtigt, at Tyrkiet tager hånd om alle spørgsmål, der vedrører retsvæsenets uafhængighed, upartiskhed og effektivitet. Kommissionen glæder sig over den tyrkiske regerings ønske om hurtigt at fremlægge den fjerde juridiske reformpakke og opfordrer den til at behandle alle de centrale spørgsmål, som i dag påvirker udøvelsen af ytringsfriheden i praksis.

Tyrkiet har afskåret forbindelserne til det roterende formandskab for Rådet for Den Europæiske Union i andet halvår 2012. Kommissionen gentager sin alvorlige bekymring over de tyrkiske udmeldinger og trusler og opfordrer landet til at udvise fuld respekt for den rolle, som Rådets formandskab spiller.

EU har også fremhævet EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, bl.a. retten til at indgå bilaterale aftaler og efterforske og udnytte egne naturressourcer i overensstemmelse med EU-retten og international ret, herunder FN's havretskonvention. Kommissionen gentager i tråd med Rådets og Kommissionens holdning gennem de seneste år, at det er vigtigt, at Tyrkiet hurtigt opfylder sin forpligtelse til i fuld udstrækning at gennemføre tillægsprotokollen og skabe fremskridt, der kan normalisere de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. Dette kunne sætte fornyet skub i tiltrædelsesprocessen. Hvis der ikke sker fremskridt på disse områder, anbefaler Kommissionen, at EU fastholder sine foranstaltninger fra 2006. Den opfordrer også til at undgå enhver form for trussel eller handling, som kan skade de gode naboskabsforbindelser og hindre en mindelig løsning af uoverensstemmelser.

Tyrkiet opfordres til konkret at øge sit engagement i og sit bidrag til forhandlingerne i regi af FN's generalsekretær om en samlet løsning af spørgsmålet om Cypern.

25. Med hensyn til **Cypern-spørgsmålet** er forhandlingerne i FN-regi mellem lederne af det græsk-cypriotiske samfund og det tyrkisk-cypriotiske samfund om en samlet løsning gået i stå. Det er nødvendigt at genoptage forhandlingerne og sikre en hurtig afslutning af dem på grundlag af de fremskridt, der er opnået indtil videre. Det vil kræve, at der skabes en positiv stemning, der kan fremme processens afslutning og forberede offentligheden på de nødvendige kompromiser. Kommissionen står fortsat parat med stor politisk opbakning og teknisk rådgivning om emner, der falder ind under EU's beføjelser.
26. **Island:** EU og Island har flere og flere fælles interesser, bl.a. på områderne vedvarende energi og klimaændringer og i lyset af den strategiske betydning af EU's politik for Arktis. Tiltrædelsesforhandlingerne med Island skrider godt fremad. Spørgsmålet om EU-medlemskab giver fortsat anledning til heftig offentlig debat i Island. Kommissionen er overbevist om, at EU vil kunne fremlægge en forhandlingspakke, der tager hensyn til Islands særlige forhold og beskytter EU's principper og gældende EU-ret, hvilket til sin tid også vil sikre, at den islandske befolkning kan træffe en velfunderet beslutning.

BILAG

Konklusioner vedrørende Montenegro, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Serbien, Albanien, Bosnien-Hercegovina, Tyrkiet og Island

Montenegro

Montenegro opfylder i tilstrækkelig grad de **politiske kriterier** for EU-medlemskab. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer og politikker er blevet forbedret for at sikre et mere velfungerende parlament og retsvæsen, en mere effektiv politik for korruptionsbekæmpelse og en bedre beskyttelse af menneskerettigheder og mindretal. De igangværende reformer af forfatningen og den offentlige forvaltning skrider fremad. Der er opnået nye resultater inden for retshåndhævelse. Indsatsen på retsstatsområdet skal fortsætte, især for at afslutte den igangværende forfatningsreform, som har til formål at styrke retsvæsenets uafhængighed, og for at skabe nye resultater, navnlig i kampen mod korruption og organiseret kriminalitet. Montenegro spiller fortsat en konstruktiv rolle i regionen og overholder sine internationale forpligtelser og betingelserne i stabiliserings- og associeringsprocessen.

Med hensyn til **demokrati og retsstatsprincippet** har Montenegro gjort fremskridt i forbindelse med styrkelsen af *parlamentets* lovgivnings- og tilsynsrolle, bl.a. i retsstatsspørgsmål. Gennemførelsen af nyere valglovgivning er blevet påbegyndt, og parlamentets administrative og faglige kapacitet er blevet styrket. Gennemsigtigheden er blevet forbedret, og der er oprettet selvstændige udvalg om europæisk integration og om korruptionsbekæmpelse. Den indsats, der er gjort for at forbedre parlamentets lovgivnings- og tilsynskapacitet, skal videreføres.

Regeringens arbejde med at udforme politikker er blevet forbedret. De strukturer, der er nødvendige i forbindelse med tiltrædelsesforhandlingerne, er gradvist ved at blive oprettet og inddrager repræsentanter fra civilsamfundet. Den administrative kapacitet til at koordinere integrationen i EU, herunder finansiell bistand, skal styrkes yderligere, hvis landet skal opfylde de krav, der er forbundet med tiltrædelsesforhandlingerne. Ministeriernes overordnede kapacitet til at udarbejde lovgivning af høj kvalitet og fortage konsekvensanalyser skal styrkes. Med hensyn til lokalforvaltning skal der gøres en større indsats for at gennemføre nyere lovgivning og etablere en åben, effektiv og ansvarlig forvaltning.

Montenegro har taget yderligere skridt til at imødegå udfordringerne i forbindelse med *reformen af den offentlige forvaltning*. De lovgivningsmæssige rammer og gennemførelsen af nyere lovgivning skal forbedres på en finansielt bæredygtig måde og ved hjælp af passende kontrolmekanismer. Ombudsmandens kapacitet er blevet styrket, men skal styrkes yderligere.

Der er gjort visse fremskridt inden for *retssystemet*. Gennemførelsen af nyere lovgivning er påbegyndt. Der er gjort fremskridt med hensyn til at offentliggøre retsafgørelser og nedbringe efterslæbet af sager. Arbejdet med forfatningsreformen, som skal styrke retsvæsenets uafhængighed i overensstemmelse med europæiske standarder, er endnu ikke fuldført. Der er behov for en ekstra indsats for at sikre, at udnævnelser og karriereudvikling bygger på kompetencer, og for at styrke foranstaltninger, som beskytter retsvæsenets ansvarlighed og integritet.

Der er gjort visse fremskridt på området *korruptionsbekæmpelse*. Gennemførelsen af nyere lovgivning på vigtige områder såsom finansiering af politiske partier, forebyggelse af interessekonflikter og offentlige indkøb er påbegyndt. Der er behov for en styrkelse af tilsynsmyndighedernes kapacitet, navnlig inden for den statslige valgkommission, den statslige revisionsmyndighed og kommissionen til forebyggelse af interessekonflikter. Montenegro har opnået nye resultater inden for efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse

i korruptionssager, men antallet af resultater er stadig lavt, og der er endnu ikke foretaget beslaglæggelse af aktiver i sådanne sager. Korruption er stadig udbredt og er fortsat en årsag til alvorlig bekymring, som hindrer de retshåndhævende myndigheders efterforskning af organiseret kriminalitet.

Der er gjort fremskridt på området *bekæmpelse af organiseret kriminalitet*. Der er opnået nye, men ikke tilstrækkeligt mange resultater. Bekæmpelse af organiseret kriminalitet med alle retsmidler udgør en særlig udfordring for landet. Det regionale og internationale samarbejde er blevet styrket i kraft af undertegnelsen af aftaler og fælles aktioner. De opnåede resultater, herunder den administrative kapacitet og samarbejdet mellem forskellige instanser, der beskæftiger sig med organiseret kriminalitet, skal konsolideres proaktivt, især på området finansiell efterforskning, og de retlige rammer skal samtidig færdiggøres. Der er endnu ikke oprettet et nationalt system for kriminalefterforskning. Det hæmmer de retshåndhævende myndigheders effektivitet, som i øvrigt skal forbedres. Anklagemyndighedens ledende rolle i efterforskninger er endnu ikke blevet styrket. Der er behov for en større indsats i kampen mod hvidvaskning af penge og menneskehandel, bl.a. for at finde frem til og reintegrere ofrene.

Montenegro har forbedret den eksisterende retlige og institutionelle ramme til beskyttelse af **menneskerettigheder og mindretal**. Myndighederne, herunder på øverste niveau, viste en mere positiv holdning til menneskerettigheder. Det afsluttende arbejde med etablering af de relevante lovgivningsmæssige og institutionelle rammer skal fortsætte, og den administrative og finansielle kapacitet på området skal styrkes, bl.a. den statslige anklagemyndigheds og ombudsmandsmyndighedens kapacitet.

Der er gjort gode fremskridt med hensyn til at forbedre de retlige og administrative rammer for *borgerlige og politiske rettigheder* i Montenegro og med hensyn til at håndhæve disse rettigheder. Ombudsmandens beføjelser til at gribe ind i sager om mishandling skal styrkes, og forholdene i fængslerne skal forbedres. Indsatsen for at efterforske og rejse tiltale i ældre sager om vold mod journalister skal optrappes.

Montenegro har gjort fremskridt inden for *sociale og økonomiske rettigheder* ved at konsolidere de retlige og institutionelle rammer på området. Den mere positive holdning fra myndighedernes side har bidraget til at fremme disse rettigheder, men der skal afsættes flere finansielle midler og kvalificerede menneskelige ressourcer for at kunne håndhæve dem. Krænkelser af sociale og økonomiske rettigheder skal håndteres bedre.

Montenegro har gjort fremskridt inden for *beskyttelse af mindretal og kulturelle rettigheder*. Vedtagelsen af den strategi, der skal forbedre situationen for romabefolkningen og den ashkaliske og egyptiske befolkning, og handlingsplanen på området er i den forbindelse et positiv fremskridt. Inklusionen af romaer, ashkaliere og egyptere skal dog forbedres, navnlig via gennemførelsen af de relevante politiske dokumenter, eftersom disse befolkningsgrupper fortsat oplever forskelsbehandling. Der gøres fremskridt med hensyn til at sikre fordrevne personers retsstilling, men de har stadig problemer med at få adgang til økonomiske og sociale rettigheder.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** opfylder Montenegro fortsat stabilitets- og associeringsaftalens betingelser vedrørende regionalt samarbejde og samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien. Visse bilaterale problemstillinger med nabolande, navnlig spørgsmål om grænsedragning, er endnu ikke blevet løst.

Der er gjort markante fremskridt med hensyn til Sarajevo-processen. Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien samarbejder fortsat om at finde bæredygtige løsninger for de flygtninge, der blev fordrevet som følge af de væbnede konflikter i 1990'erne. De fire

lande undertegnede en ministererklæring og godkendte et regionalt genhusningsprogram, som skal hjælpe 27 000 husholdninger eller 74 000 enkeltpersoner. På en international donorkonference i Sarajevo i april 2012 blev der givet tilsagn om ca. 265 mio. EUR til støtte for programmet. Det gode samarbejde skal fortsætte i forbindelse med håndteringen af de øvrige udestående spørgsmål i processen.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og retningslinjer. Montenegro bør tilpasse sig EU's stilling.

Efter et moderat opsving i 2011 oplevede Montenegro et **økonomisk** tilbageslag i første halvår 2012. Den hjemlige efterspørgsel er fortsat dæmpet på grund af en svag kreditvækst og den store gældsbyrde i den private sektor. Manglen på almindelige pengepolitiske værktøjer³ betyder, at den økonomiske politik fortsat har fokus på at styrke den økonomiske og finansielle stabilitet gennem budgetkonsolidering og strukturreformer. Eventualforpligtelser som følge af statsgarantier udgør nu en markant risiko for de offentlige financers stabilitet. Arbejdsløsheden er fortsat høj, og der er stadig mangler på retsstatsområdet og med hensyn til menneskelige ressourcer og infrastruktur.

Angående de **økonomiske kriterier** har Montenegro gjort visse nye fremskridt for at blive en fungerende markedsøkonomi. Den uafsluttede omstrukturering af metalindustrien, udbredte likviditetsproblemer og ringe arbejdsmarkedsforhold forhindrer fortsat en effektiv fordeling af ressourcer. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på mellemlang sigt, såfremt det fortsætter bestræbelserne på at rette op på eksisterende svagheder gennem passende makroøkonomiske politikker og strukturreformer.

Den makroøkonomiske stabilitet er generelt blevet fastholdt. Banksektoren er stadig ved at komme sig, og indskuddene er gradvist på vej tilbage ind i systemet. Der er sket flere forbedringer af procedurerne for markedsadgang og genopretning efter bankkrak. Håndhævelsen af krav på det civilretlige område er blevet forbedret. Liberaliseringen af telekommunikationssektoren og energiindustrien har gjort det lettere at åbne de respektive markeder, og tilsynsmyndighederne på områderne har fået større autoritet. Montenegro har deltaget mere aktivt i EU's forskningsprogrammer og er fortsat godt integreret i EU- og CEFTA-markedet.

Der er dog stadig store eksterne ubalancer. Arbejdsmarkedssituationen er fortsat svag i kraft af meget høje arbejdsløshedstal. Inflationspresset har været stigende. Stramningerne i finanssektoren fortsætter og forårsager likviditetsproblemer og efterfølgende akkumulering af skatterestancer og andre betalingsrestancer i økonomien. Stabiliteten i de offentlige finanser er desuden blevet sat på prøve som følge af pres fra eventualforpligtelser og ubetalte bidrag. Den offentlige gæld stiger fortsat. Der skal rettes op på den vanskelige økonomiske situation for aluminiumsproducenter. Landet er nødt til at tiltrække yderligere investeringer for at udvikle sin infrastruktur, men svagheder på retsstatsområdet og en stor uformel sektor hæmmer fortsat erhvervslivet.

Montenegro har gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Der er gjort gode fremskridt på områderne offentlige indkøb, transportpolitik, statistikker samt videnskab og forskning. Fremskridtene har været begrænsede på andre områder såsom arbejdskraftens frie bevægelighed, fri bevægelighed for kapital, selskabsret, fødevaresikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik, beskatning, virksomheds- og industripolitik, miljø og klimaændringer samt finansielle og budgetmæssige bestemmelser. Montenegros begrænsede administrative kapacitet udgør en udfordring på en

³ Montenegro har indført euroen som eneste lovlige betalingsmiddel.

række områder og skal styrkes i lyset af tiltrædelsesforhandlingerne og for at sikre en effektiv gennemførelse af EU-retten. Montenegro har overordnet set fortsat den planmæssige gennemførelse af forpligtelserne i stabiliserings- og associeringsaftalen. Der er stadig visse mangler på statsstøtteområdet, hvor der skal gøres en større indsats for at tilpasse lovgivningen.

Montenegro har gjort visse fremskridt på området *frie varebevægelser*. Der skal af hensyn til tilpasningen til EU-retten gøres en yderligere indsats og sikres en bedre koordinering og et større ejerskab. Generelt set er forberedelserne på området frie varebevægelser relativt fremskredne.

Der er kun gjort små fremskridt på området *arbejdskraftens frie bevægelighed*, hvor tilpasningen til EU-retten stadig befinder sig i startfasen. Der kan meldes om visse fremskridt inden for *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*. Montenegro har gjort gode fremskridt med hensyn til at tilpasse den nye lov om posttjenester til EU-retten. Der er behov for lovgivningsmæssige reformer af etableringsretten. Der skal stadig gøres en væsentlig indsats for at tilpasse lovgivningen til servicedirektivet med hensyn til gensidig anerkendelse af faglige kvalifikationer og styrkelse af det interinstitutionelle samarbejde. Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på dette område.

Der kan kun meldes om mindre fremskridt inden for *fri bevægelighed for kapital*, men det forberedende arbejde er på ret kurs. Arbejdet med at sikre fuld tilpasning til EU-rettens bestemmelser om betalingssystemer og styrke den administrative kapacitet, primært inden for bekæmpelse af hvidvaskning af penge, skal videreføres. Med hensyn til bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme er forberedelserne i en relativt tidlig fase. Der skal gøres en markant indsats for at håndhæve lovgivningen, forbedre koordineringen mellem de forskellige instanser og skabe resultater inden for bekæmpelse af hvidvaskning af penge og finansiell kriminalitet. Generelt set er forberedelserne på dette område på ret kurs.

Der er gjort gode fremskridt på området *offentlige indkøb*. Gennemførelsen af den nye lovgivning er fortsat problematisk. De lovgivningsmæssige rammer for koncessioner er endnu ikke blevet tilpasset til EU-retten. Den kommende tilsynstjenestes rolle, bemyndigelse og kompetencer skal afklares, og der skal sikres tilstrækkeligt personale. Der kan meldes om få fremskridt på området *selskabsret*. De nye ændringer af loven om regnskab og revision, hvorved der oprettes et uafhængigt tilsynsorgan for revisorer og et tilhørende kvalitetskontrollsystem, er endnu ikke blevet godkendt. Der kan meldes om visse fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*. Der skal gøres en større indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-retten og for at sikre dens effektive gennemførelse. Samlet set er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne inden for hvert af disse områder.

Der er gjort visse fremskridt på området *konkurrencepolitik*. Der er behov for en yderligere indsats for at tilpasse Montenegros lovgivning til EU-retten og for at sikre konkurrencemyndighedens operationelle uafhængighed. Der skal sættes særligt fokus på håndhævelsen af statsstøttereglerne, især hvor der ydes statsstøtte til følsomme sektorer. Samlet set er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på området konkurrencepolitik.

Der er sket visse fremskridt på området *finansielle tjenester*. Der er bl.a. vedtaget lovgivning om bankers offentliggørelse af oplysninger og data, om beregning af store engagementer og om investeringsforeninger. Der er behov for en markant indsats for at tilpasse og gennemføre gældende EU-ret på de områder, der er omfattet af dette kapitel. Generelt set er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til tilpasningen.

Der har været visse fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Tilsynsmyndighedernes uafhængighed er dog blevet undergravet af lovændringer. Generelt er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne.

Der er gjort fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Der skal gøres en indsats for at udvikle en passende retlig ramme med henblik på opfyldelsen af målene i den nationale handlingsplan for etablering af en akkrediteringsordning i forbindelse med forvaltning af midler til udvikling af landdistrikter. Der er sket begrænsede fremskridt på området *fødevarer sikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik*. Der er behov for en indsats på alle områder, især med hensyn til at sikre en yderligere tilpasning til EU-retten, styrke kontrolkapaciteten på veterinærområdet og vurdere hygiejnestandarderne i fødevarer- og fodervirksomheder. Der er gjort visse fremskridt på *fiskeriområdet*. Der skal gøres en indsats for at tilpasse lovgivningen til EU's fiskeriregler og gennemføre EU-standarder, navnlig på områderne ressourceforvaltning, tilsyn og kontrol, markedspolitik samt struktur- og statsstøttepolitik. Tilpasningen til EU-retten på hvert af disse områder er fortsat i startfasen.

Der er gjort gode fremskridt på *transportområdet*, især hvad angår vej-, jernbane- og søtransport, men der er behov for at sikre en effektiv gennemførelse af EU-retten. Der skal gøres yderligere fremskridt inden for jernbanetransportsektoren med hensyn til interoperabilitet, hvor der skal oprettes et organ, som kan undersøge ulykker, og med hensyn til sikringen af jernbanetilsynsmyndighedens uafhængighed. Generelt er Montenegro nået langt med forberedelserne på dette område. Der kan meldes om visse fremskridt på *energiområdet*. Der er endnu ikke vedtaget yderligere gennemførelseslovgivning vedrørende det indre marked for energi. Montenegro har endnu ikke vedtaget de nødvendige retsakter vedrørende oliereservelagre eller de 10-årige arbejdsprogrammer om udvikling af vedvarende energikilder. Tilpasningen til EU-retten på dette område er i startfasen.

Der er gjort få fremskridt på *beskatningsområdet*, hvor udviklingen primært består i oprettelsen af nye afdelinger inden for skatteforvaltningen. Der er behov for en større indsats, hvis der skal udvikles en samlet erhvervs- og it-strategi. På beskatningsområdet er Montenegros tilpasning til EU-retten generelt i en tidlig fase.

Der er sket visse fremskridt på området *økonomisk og monetær politik*. Der skal fortsat gøres en markant indsats for at færdiggøre tilpasningen til EU-retten, især med hensyn til centralbankens uafhængighed, monetær finansiering og den offentlige sektors privilegerede adgang til finansielle institutioner. Kapaciteten til at udforme og koordinere den økonomiske politik skal styrkes yderligere. De montenegrinske myndigheders beslutning om at anvende euroen som betalingsmiddel blev truffet under ekstraordinære omstændigheder og har intet med medlemskab af euroen at gøre. Tilpasningsniveauet på området økonomisk og monetær politik er generelt ikke særlig højt på nuværende tidspunkt. Der kan meldes om visse fremskridt på *statistikområdet*. Montenegro skal dog fortsat gøre en kraftig og vedvarende indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-rettens bestemmelser om landbrugs- og erhvervsstatistikker og makroøkonomiske statistikker. Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på dette område.

Der er gjort visse fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Der er behov for yderligere fremskridt på området sundhed og arbejdssikkerhed. Den offentlige arbejdsformidlings kapacitet og aktiveringstilgangene skal styrkes for at rette op på den lave aktivitet og beskæftigelsesfrekvens og den manglende overensstemmelse mellem de udbudte og de efterspurgte kompetencer. Foranstaltningerne og politikkerne til bekæmpelse af fattigdom og til inklusion af romaer skal styrkes. Situationen med hensyn til de offentlige finanser har fortsat en negativ indvirkning på reformerne på socialområdet. Der er behov for

en øget indsats for at gennemføre de planlagte reformer på pensionsområdet. Montenegro er generelt begyndt at tage fat på de vigtige spørgsmål på dette område.

Der er sket få fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*. Der findes forskellige strategier og institutioner. Der er behov for en større indsats for at sikre denne politiks udvikling og gennemførelse.

Der er opnået visse fremskridt på området *transeuropæiske net*. Med hensyn til transportnetinfrastruktur skal der fortsat gøres en markant indsats for at forbedre vej- og jernbaneforbindelserne. Der bør ses på mulighederne for at sammenkoble landets gasnet med nabolandenes, og de nationale transmissionssystemer skal forbedres. Generelt er det forberedende arbejde på dette område stadig i startfasen. Der er gjort visse fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*, især med hensyn til de institutionelle rammer og programmeringen. Montenegro skal styrke den administrative kapacitet i de etablerede IPA-strukturer og fremtidssikre dem på passende vis. Forberedelserne på dette område er generelt blevet påbegyndt.

Montenegro har gjort visse fremskridt på området *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*. Gennemførelsen af nyere lovgivning er påbegyndt. Der er gjort fremskridt med hensyn til at offentliggøre retsafgørelser og nedbringe efterslæbet af sager. Forfatningsreformen, som har til formål at styrke retsvæsenets uafhængighed, er endnu ikke fuldført. Der skal oprettes et fælles landsdækkende rekrutteringssystem og et system til overvågning af retssagers varighed, netværket af domstole skal rationaliseres, og retsstatistikernes troværdighed skal forbedres. Der er behov for en ekstra indsats for at sikre, at udnævnelser og karriereudvikling bygger på kompetencer, og for at styrke foranstaltninger, som beskytter retsvæsenets ansvarlighed og integritet. Montenegro har styrket sine retlige rammer for bekæmpelse af korruption og skabt nye resultater inden for efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse i korruptionssager, men der er behov for en større indsats på dette område. Korruption er udbredt og giver fortsat grund til alvorlig bekymring og gør det muligt for organiserede kriminelle grupper at få kontakter i den offentlige og den private sektor. Antallet af endelige domme er stadig lavt, og der er fortsat ikke foretaget beslaglæggelse af aktiver i en eneste korruptionssag.

De eksisterende retlige og institutionelle rammer for beskyttelse af grundlæggende rettigheder er blevet styrket yderligere. Afkriminaliseringen af ærekrænkelser har været med til at forbedre mediesituationen i landet. Arbejdet med at sikre fordrevne personers retsstilling skrider fremad. Den sociale inklusion af romaer, ashkaliere og egyptere skal fortsætte, især via gennemførelsen af relevante politiske dokumenter. Der er fortsat huller i de retlige og retshåndhævende myndigheders beskyttelse af menneskerettighederne. Indsatsen for at efterforske og rejse tiltale i ældre sager om vold mod journalister skal optrappes. Der bliver behov for en vedvarende indsats for at tilpasse lovgivningen på dette område til EU-retten og internationale standarder. Generelt er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på dette område.

Montenegro har gjort visse fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Tilpasningen til EU-retten på området migration, asyl og visum er påbegyndt. Udlændingecentret og asylcentret er ved at blive færdiggjort. Gennemførelsen af strategien og handlingsplanen for integreret grænseforvaltning er på ret kurs. På området politisamarbejde og bekæmpelse af organiseret kriminalitet har landet løbende udvidet sit internationale og regionale netværk og styrket sine retlige rammer og administrative kapacitet. Efterforskninger foretaget i samarbejde med andre lande i regionen og med EU-medlemsstater, Interpol og Europol har medført en stigning i antallet af tiltaler, anholdelser og domfældelser på området organiseret kriminalitet. Politikken og de retlige rammer på dette område er blevet forbedret. Der bliver behov for en vedvarende indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-retten inden for

dette kapitel, især på områderne asyl, visum, ydre grænser og Schengen samt bekæmpelse af organiseret kriminalitet, og for at skabe overbevisende resultater i forbindelse med efterforskning, domfældelse og beslaglæggelse af narkotika. Kapaciteten til at gennemføre de retlige rammer for juridisk samarbejde i civil- og strafferetlige sager skal styrkes. Der skal gøres en større indsats i kampen mod hvidvaskning af penge og menneskehandel. Landet har gjort begrænsede fremskridt på dette område.

Der er opnået gode fremskridt med hensyn til tilpasningen til EU-retten på området *videnskab og forskning*. Der er behov for en større indsats for at styrke forsknings- og innovationskapaciteten på nationalt plan og for at lette integrationen i det europæiske forskningsrum. Investeringsniveauet på forskningsområdet skal øges yderligere, især via den private sektor og ved at fremme offentlige og private investeringer i videnskabelige forskningsaktiviteter. Generelt set er forberedelserne på ret kurs. Der er gjort visse fremskridt på området *uddannelse og kultur*. Der skal arbejdes videre med reformen af de videregående uddannelser og moderniseringen af skole- og erhvervsuddannelsessystemet. Gennemførelsen af uddannelsesreformer er fortsat en udfordring. Generelt er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på dette område.

Montenegro har gjort få fremskridt på området *miljø og klimaændringer*. Der ses de første tegn på forbedringer i kraft af vedtagelsen af lovgivning om affaldshåndtering, luftkvalitet og kemikalier og som følge af styrkelsen af den administrative kapacitet og indsatsen for at tilpasse lovgivningen til EU-rettens bestemmelser på klimaområdet. Der er behov for større opmærksomhed på områderne vandkvalitet og affaldshåndtering. Der skal sikres en effektiv gennemførelse af EU-rettens bestemmelser om vurderinger af virkninger på miljøet og strategiske miljøvurderinger. Det er nødvendigt at gøre en markant indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-rettens miljø- og klimabestemmelser og gennemføre EU-retten på dette område og for at styrke den administrative kapacitet og det interinstitutionelle samarbejde. Der skal mere systematisk tages højde for miljø- og klimahensyn på andre politikområder og i planlægningsdokumenter. Der mangler en politisk prioritering og tilstrækkelig finansiering, og der er kun et begrænset kendskab til miljø- og klimakrav, hvilket hindrer fremskridt på dette område. Forberedelserne på området er stadig i startfasen.

Der er sket visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Tilpasningen af forbrugerbeskyttelseslovgivningen skal fortsætte. Forberedelserne på området er så småt ved at komme på ret kurs. Der er opnået visse fremskridt med hensyn til *toldlovgivning*. En ny lov om toldtariffer sikrer en yderligere tilpasning af den nationale lovgivning til den fælles toldtarif. Med hensyn til administrativ og operationel kapacitet skal indsatsen for at gennemføre eksisterende procedurer og arbejdsmetoder optrappes. Forberedelserne med henblik på eventuel tiltrædelse af konventionen om en fælles forsendelsesprocedure skal styrkes. Samlet set er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på området toldunion.

Der er gjort visse fremskridt på området *eksterne forbindelser*. Montenegro er blevet medlem af WTO. Der er også sket visse fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Montenegro har tilpasset sig alle EU-erklæringer og rådsafgørelser og bidrager fortsat aktivt til at sikre den regionale stabilitet. Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til forberedelserne på disse områder.

Montenegro har gjort blandede fremskridt på området *finanskontrol*. Bestemmelserne om offentlig intern finanskontrol er vedtaget, men gennemførelsen i praksis halter bagefter, især på lokalt plan. Montenegro skal styrke ledelsesansvarsordningerne i forbindelse med reformen af den offentlige forvaltning. Den statslige revisionsinstitutions finansielle uafhængighed bør garanteres i praksis. Forberedelserne på området finanskontrol befinder sig i startfasen. Der er

sket begrænsede fremskridt med hensyn til *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. Der skal i rette tid oprettes et koordineringsorgan, som kan styre forberedelserne forud for tiltrædelse på området egne indtægter. Der skal fastsættes administrative rammer for anvendelsen af ordningen for egne indtægter. Generelt befinder forberedelserne på dette område sig i startfasen.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien opfylder fortsat i tilstrækkeligt omfang de **politiske kriterier**. Landet opfylder fortsat de forpligtelser, der er fastsat i stabiliserings- og associeringsaftalen. Regeringen har gjort EU-dagsordenen til et omdrejningspunkt for sine aktiviteter. Den dialog på højt niveau om tiltrædelse (HLAD), der er ført med Kommissionen, har medvirket til at fremskynde reformer og bidraget til betydelig fremgang på en række centrale politikområder. Regeringen har vedtaget forslag til forbedring af lovgivningen om valg og - på området ytringsfrihed – om afkriminalisering af ærekrænkelser. Den første regeringsevaluering af gennemførelsen af Ohridrammeaftalen er et værktøj til styrkelse af dialogen mellem forskellige samfundsgrupper. Det er nødvendigt at opretholde reformens momentum for alle de politiske kriterier for at sikre implementering. Parlamentet overvejer den tilhørende lovgivning. Det er nødvendigt fortsat at holde fokus på retsstaten, herunder for så vidt angår ytringsfrihed, og på tværetniske forbindelser og forsoning. Der skal anvendes en tilgang, som inddrager civilsamfundet.

Ohridrammeaftalen (OFA) er fortsat et afgørende element til sikring af **demokratiet og retsstaten** i landet. Regeringen har iværksat en evaluering af implementeringen af OFA fra 2001 og frem til nu med det formål at skabe konsensus om de opnåede resultater og de udfordringer, der ligger forude. Spændinger mellem forskellige grupper i samfundet efter voldsomme sammenstød i første halvdel af 2012 gav anledning til bekymring. Regeringen har taget denne udfordring op med ansvarsbevidsthed og skal bygge videre herpå for yderligere at styrke de tværetniske forbindelser og forsoningen, herunder med hensyn til den gældende status for ofre for konflikten i 2001. Der er gjort visse fremskridt med videre gennemførelse af sprogloven.

Parlamentet arbejder bedre, og den politiske dialog er opretholdt, navnlig for så vidt angår forholdet til EU. Implementeringen af procedurereglerne er kommet videre, herunder med hensyn til centrale krav fra oppositionens side. Parlamentet overvejer de hertil knyttede regeringsforslag til forbedring af valglovgivningen. Det vil blive nødvendigt med en fortsat indsats for fuldt ud at efterleve anbefalingerne fra OSCE/ODIHR.

Samarbejdet i regeringskoalitionen er videreført og har gjort det muligt at give tiltrædelsesprocessen en central plads på den politiske dagsorden. Regeringen har koordineret implementeringen af HLAD'en effektivt efter sin egen køreplan. Hvad angår de lokale myndigheder, skal der gøres hurtigere fremskridt med decentralisering, navnlig med hensyn til de finansielle rammer.

Inden for *den offentlige administration* er der gjort visse fremskridt. Tjenesteydelserne til borgerne er forbedret, og der er gradvist ved at blive indført e-forvaltning. Der er høringer i gang om større reformer af rammerne for administrationen. Der er behov for en yderligere indsats for at sikre gennemsigtighed, professionalisme og uafhængighed i den offentlige administration. Det skal navnlig sikres, at principperne vedrørende meritbaserede ansættelser og forfremmelser overholdes.

Hvad angår *retsvæsenet*, er der iværksat lovgivningsmæssige og institutionelle sikkerhedsforanstaltninger, men der er behov for en yderligere indsats for at sikre uafhængighed og upartiskhed i praksis. Der er gjort fremskridt, navnlig med hensyn til at

reducere forsinkelserne i sagsbehandlingen. Der skal gøres en yderligere indsats for at etablere et klart og gennemsigtigt grundlag for forholdsmæssige afskedigelsesprocedurer og for at gennemføre en signifikant forbedring af meritbaseret udnævnelse og karriereudvikling inden for retsvæsenet. Skolen for dommere og offentlige anklagere skal modtage yderligere støtte til varetagelsen af sin centrale rolle i forbindelse med etableringen af et retsvæsen med fagligt kompetente og højtuddannede dommere og offentlige anklagere.

For så vidt angår *politikken til bekæmpelse af korruption* er lovgivningen på plads, og kapaciteten er styrket en smule, men der er behov for en større indsats for at gennemføre eksisterende lovgivning. Der er taget skridt til at styrke myndighedernes kontrolkapacitet og håndhævelsesbeføjelser. Der er imidlertid kun gjort få håndgribelige fremskridt, når man ser på de endelige resultater. Der mangler stadig resultater med behandlingen af korruptionssager på højt plan. Der er behov for, at tilsynsorganerne og de retshåndhævende instanser anvender en mere proaktiv og koordineret tilgang. Indsamling og analyse af statistiske oplysninger skal forbedres for at fokusere indsatsen der, hvor behovet er størst. Der findes stadig korruption på mange områder, og den udgør et alvorligt problem.

Der er gjort visse fremskridt med hensyn til *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*, navnlig gennem udstedelse af mere end 100 internationale arrestordrer og godt samarbejde gennem Interpol og med Europol. Loven om aflytning af kommunikation er blevet ændret, hvilket har styrket effektiviteten og gennemsigtigheden for denne særlige efterforskningsmetode. Der er behov for en yderlig indsats for at styrke de retshåndhævende instansers kapacitet og for at øge samarbejdet og informationsudvekslingen mellem forskellige instanser. Der er gjort fremskridt med politisamarbejde og bekæmpelse af organiseret kriminalitet.

Lovgivningen og de institutionelle rammer for *menneskerettigheder og beskyttelse af minoriteter* er stort set på plads. *Borgerlige og politiske rettigheder* respekteres generelt, og der er gjort visse yderligere fremskridt. Rundbordsdialoger med journalister har vist sig at være et vigtigt forum, når man skal adressere vigtige udfordringer inden for medierne. Regeringen har vedtaget forslag til afkriminalisering af ærekrænkelser indeholdt i en civilretlig lov om strafansvar for ærekrænkelser og injurier. Det er nødvendigt at revidere de strafferetlige bestemmelser i overensstemmelse med denne tilgang. Radio- og tv-nævnet er begyndt at håndhæve lovbestemmelser over for koncentrationen af ejerskab og interessekonflikter i forhold til den politiske sfære. Radio- og tv-nævnet er nødt til at vise, at det ikke forskelsbehandler, og at det anvender gennemsigtige procedurer. Der er stadig udbredt bekymring om mangel på pluralisme og om selv censur. Der er behov for en fortsat indsats for at adressere tilknyttede udfordringer som f.eks. gennemsigtighed i forbindelse med regeringskommunikation og journalisters faglige rettigheder.

Der kan meldes om visse fremskridt med hensyn til styrkelse af *sociale og økonomiske rettigheder*. De makedonske institutioner indtager en mere proaktiv rolle, hvad angår børns rettigheder, navnlig vedrørende ungdomsretspleje og gadebørn. Det økonomiske og sociale råd har holdt møder jævnlige. Udvalget vedrørende forskelsbehandling er i færd med at behandle klager, men dets ressourcer er begrænsede. Loven mod forskelsbehandling skal bringes helt i overensstemmelse med den gældende EU-ret, navnlig hvad angår forskelsbehandling på grund af seksuel orientering. Der er behov for bedre beskyttelse af kvinders rettigheder, herunder kvinder fra sårbare grupper, og for en yderligere indsats for at øge deres deltagelse på arbejdsmarkedet og i det politiske liv. Den sociale integration af mennesker med handicap er stadig ringe.

Generelt er der gjort visse fremskridt på området *kulturelle rettigheder og minoritetsgrupper*. Der er iværksat en revision af Ohridrammeaftalen, som omfatter anbefalinger til, hvordan de nuværende udfordringer kan tages op. Der skal ske opfølgning af revisionen og konkret etnisk

samarbejde. Det vil være af meget stor betydning at fremme tilliden på tværs af de etniske grupper. Hvad angår romaerne, er der iværksat flere aktiviteter, navnlig for at tage hånd om problemet med personer uden dokumenter og for at integrere romaeflygtninge. Gennemførelsen af eksisterende strategier og det tværinstitutionelle samarbejde skal styrkes betydeligt.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** fortsatte landet det uindskrænkede samarbejde med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY). Der er ingen tilbageværende sager eller appelsager, som behandles i Haag. Af de fire sager, som ICTY tilbageførte til de nationale myndigheder i 2008, blev en afvist af det lokale retssystem i 2011, og tre blev afvist i 2012 i overensstemmelse med en anmodning fra den offentlige anklager og på grundlag af loven om amnesti.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og retningslinjer. Landet vil skulle tilpasse sig EU's holdning.

Landet deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, herunder Den Sydøsteuropæiske Samarbejdsproces (SEEC), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og Den Centraleuropæiske Frihandelsaftale (CEFTA). Det overtog formandskabet i SEEC i juni 2012. Sekretariatet for South-Eastern European Health Network (SEEHN) blev oprettet i Skopje. Landet fortsatte med at bidrage til EU's ALTHEA-mission i Bosnien-Hercegovina.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har samlet set indtaget en konstruktiv rolle for så vidt angår bilaterale forbindelser med nabolande, der er medlemmer af EU, og med andre udvidelseslande. Forbindelserne til partnerlande på Vestbalkan blev udbygget yderligere. Forbindelserne til Grækenland var fortsat berørt af navnespørgsmålet. Den Internationale Domstol har afsagt en dom om interimsaftalen med Grækenland. Landet har deltaget i drøftelser i FN-regi og har haft direkte kontakter med Grækenland. Der bør gøres større bestræbelser for i FN-regi at finde frem til en forhandlingsløsning, der er acceptabel for begge parter, og de direkte bilaterale møder og kontakter bør øges. Tiltag og udtalelser, som kan påvirke de gode naboskabsforbindelser i negativ retning, bør undgås.

Landets **økonomi** blev ved med at vokse i et langsommere tempo i 2011, men var præget af nedgang i første halvdel af 2012. Væksten var baseret på vedholdende efterspørgsel på hjemmemarkedet, men der har været nedgang i den eksterne efterspørgsel. De strukturelle reformer er videreført, men kun langsomt og gradvist. Der er gjort visse fremskridt med forenkling af virksomhedsregistrering, fremskyndelse af retlige procedurer og udbygning af finansiell formidling. Der er imidlertid kun opnået beskedne resultater med bekæmpelsen af den meget høje arbejdsløshed, som hovedsageligt er strukturel og mest rammer unge og dårligt uddannede.

Med hensyn til opfyldelsen af de **økonomiske kriterier** er Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien stadig langt fremme. På visse områder har landet gjort yderligere fremskridt med skabelsen af en velfungerende markedsøkonomi. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt, forudsat at det målrettede gennemfører sit reformprogram og afhjælper afgørende strukturbetingede svagheder.

Landet har bevaret en bred konsensus om de væsentlige elementer i den økonomiske politik. Valutapolitikken, som er baseret på en de facto-binding til euroen, har bidraget til makroøkonomisk stabilitet. Finanspolitisk har der i store træk været balance mellem udgifter og indtægter. Privatiseringen er stort set afsluttet. Pris- og handelsliberaliseringen er ved at være gennemført. Der er opnået visse nye fremskridt med at sikre lettere markedsadgang og

forenkle lovgivningen. De retlige procedurer er blevet hurtigere, efter at den gennemsnitlige varighed af konkursbehandlingen er blevet reduceret yderligere. Ejendomsregistreringen er næsten tilendebragt. Finanssektoren har indtil videre modstået uroen på finansmarkederne ganske godt og har fortsat udbygningen af formidlingen og af markedet. De gradvise fremskridt i uddannelsessektoren er fortsat. Øgede direkte udenlandske investeringer bidrog til at diversificere landets eksportstruktur.

Den finanspolitiske styring er imidlertid blevet ringere. Planlægningen på mellemlang sigt og forvaltningen af de offentlige udgifter er blevet ringere, og gennemsigtheden og pålideligheden af den offentlige sektors regnskaber er blevet forringet. Man er desuden blevet ved med at afholde for mange kortsigtede udgifter med ringe vækstsskabende effekt. Den offentlige sektors gæld er øget signifikant. Arbejdsløsheden er fortsat meget høj. Arbejdsmarkedet fungerer dårligt på grund af strukturelle svagheder. Den menneskelige kapital uddannelses- og kvalifikationsniveau er lavt. Den fysiske kapital trænger til at blive moderniseret og udbygget. På trods af gradvise forbedringer hæmmes markedsøkonomien stadig af institutionelle svagheder og mangler i retsvæsenet. Visse regulerings- og tilsynsorganer har stadig ikke tilstrækkelige ressourcer og beføjelser til at kunne varetage deres opgaver effektivt. Den offentlige administration skal have mere kapacitet og være mere effektiv med hensyn til at levere tjenester til erhvervslivet. Den uformelle økonomi er fortsat et stort problem.

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien har gjort yderligere fremskridt med hensyn til at forbedre sin **evne til at påtage sig medlemskabsforpligtelserne**, navnlig hvad angår fri bevægelighed for varer, konkurrence, fødevarerikkerhed, veterinærpolitik og transeuropæiske netværk. Der skal gøres en yderligere indsats på andre områder som f.eks. miljø, socialpolitik og beskæftigelse og regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter. Landet har generelt nået en god tilpasning til EU-retten på dette tidspunkt i tiltrædelsesprocessen. Det opfylder også fortsat problemfrit sine forpligtelser under stabiliserings- og associeringsaftalen, og Kommissionen har foreslået, at man går videre til anden fase i associeringen.

Der er gjort pæne fremskridt med hensyn til *fri bevægelighed for varer*, navnlig i forbindelse med standardisering og metrologi. Forberedelserne på området varernes frie bevægelighed er langt fremme. Der er gjort visse fremskridt på området *fri bevægelighed for arbejdstagere*. Der er registreret visse fremskridt på området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, primært med hensyn til posttjenester. Der er imidlertid brug for en yderligere indsats for at få gennemført direktivet om tjenesteydelser og sikre gensidig anerkendelse af faglige kvalifikationer. Landet har på dette område generelt gjort begrænsede fremskridt. Der er sket visse fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital*. Yderligere liberalisering af kapitalbevægelser og betalinger er betinget af overgang til anden fase af stabiliserings- og associeringsaftalen, som Rådet er ved at overveje. Forberedelserne på dette område er i gang.

Der er gjort visse fremskridt inden for *offentlige indkøb*, hvor tilpasningsniveauet er højt med undtagelse af retsmidler og offentlige indkøb af forsvarsmateriel. Den administrative kapacitet på området retsmidler og koncessioner er stadig ringe. Der er gjort gode fremskridt på området *selskabsret*, navnlig i forbindelse med revision. Kvalifikationer for statsautoriserede revisorer, der er opnået i udlandet, mangler stadig at blive anerkendt. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er gjort visse fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*, hvor lovgivningen og den administrative kapacitet er forbedret yderligere. Der skal dog gøres en større indsats inden for implementering og retshåndhævelse. Generelt er tilpasningen på dette område forholdsvis godt i gang.

Der er gjort gode fremskridt på området *konkurrencepolitik* og opnået bedre håndhævelsesresultater. Forberedelserne på dette område er godt i gang. Konkurrencemyndighedernes ressourcer skal styrkes yderligere. Hvad angår *finansielle tjenester*, er der gjort fremskridt inden for bankvæsenet og på markederne for forsikringer og investeringstjenester. Der mangler endnu at blive gennemført tilpasning til EU-retten med hensyn til infrastrukturen for de finansielle markeder. Generelt er der gjort begrænsede fremskridt med tilpasningen til EU-retten på dette område.

Der er registreret fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Tilpasningen til EU-retten er fortsat, og centrale konkurrencebeskyttende foranstaltninger er begyndt at blive håndhævet. Hvad angår politikken for det audiovisuelle område, er aktiviteterne for radio- og tv-nævnet øget, men der skal anvendes en metode, som forhindrer forskelsbehandling. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort visse fremskridt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*, hvor forberedelserne kun er kommet lidt videre. Der er gjort yderligere fremskridt med etableringen af det integrerede administrations- og kontrolsystem. Tilpasningen til EU-retten kræver en fortsat indsats. Den administrative kapacitet er et problem i hele sektoren.

Der er gjort gode fremskridt på området *fødevarer sikkerhed og veterinærpolitik*, især med hensyn til styrkelsen af institutioner og gennemførelse af programmer for bekæmpelse af dyresygdomme. Der er kun gjort få fremskridt på *plantesundhedsområdet*, hvor den administrative kapacitet og koordineringen blandt de kompetente myndigheder ikke er forbedret. Der er gjort moderate fremskridt med de generelle forberedelser inden for fødevarer sikkerhed og veterinære- og plantesundhedsmæssige anliggender.

Der er kun registreret ringe fremskridt inden for *transportpolitik*. Der kan konstateres visse fremskridt med hensyn til tilpasning til EU-retten, men ikke for så vidt angår trafiksikkerheden, som stadig er et problem. Der er behov for at foretage yderligere tilpasning af jernbanelovgivningen til EU-retten. En lovgivningsmæssig ændring, som lukker jernbanetransportmarkedet for konkurrence indtil EU-tiltrædelse, var et tilbageskridt i forhold til den allerede gennemførte tilpasning til EU-retten. Ulykkesundersøgelsesudvalget for jernbaner skal gøres operationelt for at kunne fungere som et uafhængigt organ. Der er gjort visse fremskridt inden for *energi*, navnlig med hensyn til implementering af gennemførelseslovgivning i tilknytning til energiloven fra 2011. Der er også gjort visse fremskridt med vedvarende energi. Der mangler endnu at blive gennemført fuld liberalisering af elektricitets- og naturgasmarkedet. Der er kun gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort begrænsede fremskridt med *beskatning*. Der er behov for en yderligere indsats for at tilpasse den nationale lovgivning til EU-retten, for at styrke indsatsen over for skattesvig og skatteunddragelse og tage hånd om it-problemer og problemer med personalekapacitet. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på beskatningsområdet.

Forberedelserne inden for *den økonomiske og monetære politik* er godt i gang, og der er kun gjort få yderligere fremskridt. Forberedelserne på dette område er pænt fremme. På området *statistikker* er der gjort fremskridt med hensyn til harmonisering af sektorstatistikker og overførsel af data. Generelt er forberedelserne på statistikområdet kommet forholdsvis pænt i gang.

Der er gjort ringe fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Arbejdsløsheds- og fattigdomsniveauet ligger højt, og antallet af kvinder på arbejdsmarkedet er fortsat lavt. Der er gjort visse fremskridt med hensyn til arbejdsmarkedsdialogen, men arbejdsmarkedsparternes rolle skal styrkes yderligere. FN's konvention om rettigheder for personer med handicap og

den valgfrie protokol til konventionen blev ratificeret. Det går langsomt med at integrere romaer, handicappede og andre socialt udsatte personer. En mekanisme til forebyggelse af og beskyttelse mod diskrimination er på plads, men er ikke fuldt operationel. Den generelle administrative kapacitet skal styrkes i betydeligt omfang. Generelt er forberedelserne på dette område ikke særligt langt fremme.

Der er registreret visse fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*. Der er vedtaget forskellige strategier og foranstaltninger, hvilket er udtryk for et stærkt ønske om at forbedre erhvervsvilkårene. Gennemførelsen er imidlertid spredt og varetages af en række ukoordinerede organer med få midler. Foranstaltningerne mangler endnu at træde i kraft fuldt ud.

Der er gjort fremskridt på området *transeuropæiske net*. Landet udvikler fortsat sine transport-, energi- og telekommunikationsnet og deltager aktivt i det sydøsteuropæiske transportobservatorium og Energifællesskabet. Der blev tildelt en kontrakt, og der blev igangsat bygningsarbejder i forbindelse med Korridor X med delvis finansiering under IPA-komponent III. Der er kun gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der har været en begrænset fremgang på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. Forvaltningen af IPA-programmerne skal forbedres for at sikre fuld og rettidig anvendelse af EU-midler. Der er behov for en yderligere indsats for at afhjælpe manglerne i forvaltnings- og kontrolsystemerne. Der er et særligt behov for en signifikant styrkelse af personale og kvalifikationer i de operationelle strukturer og finansierings- og kontraktafdelingen under finansministeriet. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort visse fremskridt inden for *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*, navnlig med at indhente forsinkelserne i sagsbehandlingen. Der skal ske yderligere forbedringer med hensyn til meritbaserede udnævnelser i retsvæsenet, der skal fastsættes præcise og forudsigelige årsager til afskedigelse, og de statistiske værktøjer skal anvendes korrekt. For så vidt angår politikken til bekæmpelse af korruption er lovgivningen på plads, og kapaciteten er styrket en smule, men der er behov for en større indsats, der kan gøre det muligt at fremlægge resultater for undersøgelser, strafforfølgelse og domfældelse. Hvad angår grundlæggende rettigheder, er der gjort visse fremskridt med hensyn til ytringsfriheden, navnlig frem mod afkriminalisering af ærekrænkelser. De relevante institutioner skal være mere effektive med hensyn til at fremme og beskytte de grundlæggende rettigheder i praksis. Ohridrammeaftalen er fortsat i høj grad med til at sikre demokrati og ordentlige retsstatsforhold i landet. Der er gjort moderate fremskridt i forberedelserne vedrørende retsvæsenet og grundlæggende rettigheder.

Der er gjort fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*, navnlig vedrørende de ydre grænser og toldsamarbejde samt aflytning af kommunikation. Der er behov for en yderligere indsats for at forbedre asylprocedurernes effektivitet, sikre fuldt ud meritbaseret ansættelse i politiet, øge indsatsen over for organiseret forbrydelse og øge narkotikafangsterne. Generelt er forberedelserne på dette område godt i gang.

Der er registreret begrænsede fremskridt inden for *videnskab og forskning*. Den generelle deltagelse i EU-rammeprogrammer var fortsat god. Forberedelserne til det nationale program for videnskab, forskning og udviklingsaktivitet og til strategien for innovation er skredet frem, men de nødvendige dokumenter mangler stadig at blive vedtaget. På dette område har landet delvist nået sine mål.

Der er gjort visse fremskridt på områderne *uddannelse, undervisning, ungdom og kultur*. Landet har forbedret sine resultater målt i henhold til de fælles benchmarks for skole- og

erhvervsuddannelse for 2020. Der er på ny sat gang i indledende foranstaltninger for programmerne for Livslang Læring og Aktive Unge. Der mangler endnu at blive foretaget en ligelig fordeling af investeringer på alle landets dele og det multikulturelle samfund. Inden for uddannelse og kultur er der gjort moderate fremskridt.

Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *miljø og klimaændringer*. Der er gjort yderligere fremskridt med at gennemføre gældende EU-ret i den nationale lovgivning, navnlig med hensyn til affaldsforvaltning, luftkvalitet og kemikalier. Der er behov for en betydelig indsats for at implementere den nationale lovgivning, navnlig inden for vandforvaltning, kontrol med industriforurening, naturbeskyttelse og klimaændringer. Generelt er forberedelserne for miljøområdet skredet moderat frem, mens indsatsen for klimaændringernes vedkommende er i en indledende fase.

Der er gjort visse fremskridt med *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*, navnlig med hensyn til de lovgivningsmæssige og institutionelle rammer. Yderligere fremskridt hæmmes af begrænsede finansielle ressourcer og svage operationelle strukturer, navnlig inden for forbrugerbeskyttelsen. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort fremskridt inden for *toldunionen*, navnlig med hensyn til den administrative og operationelle kapacitet. Der er gjort fortsatte fremskridt med samarbejdet mellem instanser, bekæmpelsen af korruption i toldadministrationen og kapaciteten til at tackle grænseoverskridende kriminalitet. Forberedelserne angående toldunionen er godt i gang.

Der er sket visse fremskridt på området *eksterne forbindelser*, navnlig hvad angår den fælles handelspolitik. Landets institutionelle kapacitet er imidlertid stadig ikke tilstrækkelig til, at det kan deltage fuldt ud i EU's politikker for handel, udvikling og humanitære anliggender. Der er kun gjort moderate fremskridt med forberedelserne vedrørende eksterne forbindelser.

Der er sket fortsatte fremskridt på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Landet har fortsat i høj grad tilpasset sig EU's erklæringer og Rådets afgørelser og har fortsat sin deltagelse i civile og militære operationer og krisestyring. Forberedelserne på området udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik er godt i gang.

Hvad angår *finanskontrol*, er der gjort visse fremskridt, navnlig med hensyn til ekstern revision og beskyttelse af euroen mod falskneri. Landet befinder sig imidlertid i en tidlig fase af den praktiske gennemførelse af den offentlige interne finanskontrol. Forberedelserne på dette område er generelt stadig inde i en tidlig fase. Der er ikke gjort særlige fremskridt med hensyn til *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. Det vil være nødvendigt at styrke de eksisterende administrative institutioner med henblik på at sikre korrekt beregning, udarbejdelse af prognoser, opkrævning, betaling, overvågning og rapportering om egne ressourcer. Forberedelserne på dette område er stadig i en tidlig fase.

Serbien

Serbien er godt på vej til i tilstrækkeligt omfang at opfylde de **politiske kriterier** og de betingelser, der er knyttet til stabiliserings- og associeringsprocessen. Institutionernes stabilitet blev sikret og deres aktiviteter varetaget forud for og efter præsidentvalget, parlamentsvalget og kommunalvalget samt i Vojvodina. På trods af en nedgang i lovgivningsaktiviteten på grund af valgene blev der registreret visse fremskridt med gennemførelsen af reformer på de fleste områder. Serbien samarbejdede fuld ud med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY). Der blev opnået resultater i dialog med Pristina, men gennemførelsen af aftalerne var varierende. Serbiens fortolkning af aftalen om regionalt samarbejde og Kosovos repræsentation blev afklaret og under forudsætning af fortsat gennemførelse er den ikke længere til hinder for det

inklusive aspekt ved det regionale samarbejde. Serbiens nye ledelse har understreget sin forpligtelse i forhold til alle de aftaler, der allerede er nået i forbindelse med dialogen med Pristina, og bekendtgjort, at den er indstillet på at begynde at tackle de bredere politiske spørgsmål. Efterlevelse af disse tilsagn er af afgørende betydning, hvis det skal være muligt at gå videre til næste fase i Serbiens integration i forhold til EU.

Demokratiet og retsstaten er blevet konsolideret yderligere. De internationale observationsorganer vurderede, at valgene var "præget af konkurrence, blev afholdt i et gunstigt klima, og at de var organiseret professionelt". Valghandlingerne i Kosovo i forbindelse med parlamentsvalget og præsidentvalget blev gennemført med støtte fra OSCE, og det skete på behørig vis. I overensstemmelse med FN-resolution nr. 1244/99 blev der i modsætning til tidligere praksis ikke afholdt lokale valg i Kosovo. Lovgivningen fra 2011 om parlamentariske mandater og finansiering af politiske partier blev gennemført. Der blev imidlertid konstateret en vis mangel på gennemsigtighed i den statslige valgkommissions procedurer og i administrationen af det nye vælgerregister. Regeringen er nødt til at følge op på anbefalingerne fra OSCE/ODIHR-valgobservationsmissionen.

Parlamentets lovgivningsmæssige aktivitet er blevet reduceret på grund af valgene, men andre parlamentsaktiviteter fortsatte på normal vis. Der er brug for yderligere reformer til at sikre, at forfatningsbestemmelserne, navnlig vedrørende retsvæsenet, er i fuld overensstemmelse med EU's normer. Regeringen opretholdt sin stabilitet og blev siddende perioden ud. Der blev dannet en ny koalitionsregering i juli 2012. Den nye regering fastholdt landets stærke strategiske linje frem mod EU-medlemskab. Både den nye præsident og den nye regering har givet tilsagn om at følge EU-reformagendaen og arbejde tæt sammen om at nå de krævede resultater. Regeringen er nødt til at øge høringen af interessenter i forbindelse med formulering af politikker og træffe foranstaltninger til overvågning af gennemførelsen af ny lovgivning.

Reformen af *den offentlige administration* skrider langsomt frem og hæmmes af utilstrækkeligt politisk engagement. Lovgivningsrammerne skal fuldstændiggøres og bringes helt i overensstemmelse med internationale normer. Implementeringen af de eksisterende love og reformstrategien for den offentlige administration skal forbedres. Der skal fastlægges og gennemføres regler for meritbaseret ansættelse og forfremmelse. Opfølgning af anbefalingerne fra uafhængige reguleringsorganer skal op i et højere gear.

Der er kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *civilt tilsyn med sikkerhedsstyrkerne*. Der er nedsat et særligt parlamentsudvalg, men parlamentets tilsyn forblev generelt begrænset. I forlængelse af en afgørelse afsagt af forfatningsdomstolen vil det være nødvendigt at afklare lovgivningsrammerne for sikkerheds- og efterretningstjenesternes overvågning af kommunikation.

For så vidt angår *retsvæsenet* er der kun gjort beskedne fremskridt, mest med hensyn til håndhævelse af ny lovgivning, der skal forbedre retsvæsenets effektivitet. Revisionen af genudnævnelser af dommere og offentlige anklagere rettede ikke op på de eksisterende mangler og blev omstødt af forfatningsdomstolen, som beordrede, at alle dommere og offentlige anklagere, der havde klaget over ikke at være blevet genudnævnt, skulle genindsættes i deres stillinger. Sager, der er afvist af forfatningsdomstolen, vil skulle behandles omhyggeligt og i overensstemmelse med forfatningsdomstolens afgørelser. Der skal etableres et system med professionel evaluering, effektive disciplinærregler og stærkere foranstaltninger til sikring af integritet. For at genoprette borgernes tillid vil myndighederne skulle overveje supplerende foranstaltninger for at styrke retsvæsenets uafhængighed, upartiskhed, kompetencer, ansvarlighed og effektivitet, herunder: gennemsigtige kriterier for udnævnelse af dommere og offentlige anklagere, grund- og efteruddannelse under

retsakademiets ansvar samt evaluering af fungerende dommere og offentlige anklagere, bl.a. af dem, der blev udpeget i 2009, foranstaltninger til at sikre integritet og rationalisering af retterne. For at kunne tage disse udfordringer op er der behov for en ny strategi for en reform af retsvæsenet samt en handlingsplan til gennemførelse af strategien, som er baseret på en funktionel evaluering af retsvæsenet.

Gennemførelsen af lovgivningen om *bekæmpelse af korruption* er videreført. Myndigheden for korruptionsbekæmpelse øgede sine aktiviteter, hovedsagelig med hensyn til finansiering af politiske partier. Men korruption er stadig vidt udbredt på mange områder og udgør fortsat et alvorligt problem. Der foreligger endnu ikke en ny strategi og handlingsplan til korruptionsbekæmpelse. Der er behov for en signifikant forbedring af gennemførelsen af lovgivningen og af effektiviteten i instanserne til korruptionsbekæmpelse. Der skal udfoldes yderligere bestræbelser for at anvende en mere proaktiv tilgang til efterforskning og retsforfølgelse af korruption, og retsvæsenet skal gradvist kunne fremlægge solide resultater med hensyn til domsafsigelser, herunder i højtprofilerede, sager og navnlig i tilfælde, hvor offentlige midler er misbrugt. Der er behov for en klarere politisk kurs og mere samarbejde mellem instanser, hvis det skal være muligt at forbedre korruptionsbekæmpelsen signifikant.

Hvad angår *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*, er lovgivningen generelt tilfredsstillende, og implementeringen af den fortsatte. Forbedret koordinering mellem instanserne og regionalt og internationalt samarbejde har ført til konkrete resultater i kampen mod organiserede kriminelle grupper. Organiseret kriminalitet er et alvorligt problem i Serbien, navnlig pengehvidvaskning og narkotikasmugling. Det er nødvendigt at kunne fremvise yderligere resultater inden for efterforskning og domfældelse.

Menneskerettighederne respekteres generelt stadig på tilfredsstillende vis, og der er gjort nye fremskridt på området *menneskerettigheder og beskyttelse af minoriteter*. De lovgivningsmæssige og institutionelle rammer, der skal sikre *overholdelse af menneskerettigheder*, er på plads. Der skal udfoldes yderligere bestræbelser for at implementere de internationale instrumenter.

Der er gjort visse fremskridt med hensyn til *civile og politiske rettigheder*. Forsamlings- og foreningsfriheden er sikret i forfatningen og respekteres generelt, men Prideparaden blev forbudt på ny i oktober 2012. Kontoret for samarbejde med civilsamfundet har været meget aktivt. Lovgivningen om ytringsfrihed er på plads, men vold og trusler over for journalister vækker stadig bekymring. Gennemførelsen af mediestrategien skal fremskyndes. Tanke-, samvittigheds- og religionsfriheden respekteres generelt, men registreringsprocessen for trossamfund er stadig præget af manglende gennemsigtighed og konsekvens. Den nationale mekanisme til forebyggelse af tortur indledte sit arbejde, men skal styrkes yderligere. Selv om et nyt fængsel blev åbnet, er de overfyldte fængsler stadig et alvorligt problem. Hvad angår adgangen til retlig prøvelse, mangler der stadig at blive indført et effektivt system med gratis retshjælp.

Lovgivningen om beskyttelse af *sociale og økonomiske rettigheder* er på plads. Yderligere foranstaltninger til bekæmpelse af alle former for diskrimination er nødvendige, og det samme gælder effektive mekanismer til forbedring af beskyttelsen af kvinder og børn mod enhver form for vold. De mest diskriminerede grupper er romaerne, personer med handicap og seksuelle minoriteter. Der er behov for en proaktiv adgang for at skabe større inddragelse af LGBT'erne og større forståelse generelt i samfundet. Arbejdsmarkedsdialogen skal forbedres, og der skal findes en løsning på problemet omkring kriterier for arbejdsmarkedsparternes repræsentativitet. Hvad angår ejendomsret, er gennemførelsen af loven fra 2011 om tilbagegivelse af ejendom gået i gang.

De retlige rammer for *beskyttelse af minoriteter* er på plads og respekteres generelt. Der er taget visse positive skridt til at forbedre situationen for minoriteter, herunder romaerne. Der er indført jævnlig finansiel rapportering i de nationale minoritetsråd. Der skal udfoldes yderligere bestræbelser for at sikre en effektiv gennemførelse af minoritetslovgivning i hele Serbien og tage hånd om identificerede mangler. Serbien skal gøre mere for at støtte den samfundsøkonomiske udvikling i Sandzak og Presevo, Bujanovac og Medvedja. Romaerne, flygtninge og internt fordrevne personer befinder sig fortsat i en vanskelig situation.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** fortsatte Serbien det fulde samarbejde med Det Internationale Krigsforbrydertribunal vedrørende Det Tidligere Jugoslavien (ICTY). Serbien gav fortsat nem og hurtig adgang til dokumenter og vidner til støtte for de igangværende eller planlagte ICTY-sager. Den nationale behandling af krigsforbrydelsessager fortsatte, og det regionale samarbejde og udveksling af oplysninger blev intensiveret. Serbien er imidlertid nødt til yderligere at intensivere sin efterforskning vedrørende støttenetværk for de tidligere ICTY-flygtninge for at kunne fremlægge synlige resultater.

Serbiens politik vedrørende Den Internationale Straffedomstol er fortsat i overensstemmelse med EU's grundlæggende principper og EU's fælles holdninger vedrørende Romstatutens integritet. Serbien har ikke undertegnet bilaterale immunitetsaftaler.

Der er gjort markante fremskridt vedrørende processen i forbindelse med Sarajevoerklæringen. Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien fortsatte med at samarbejde om at finde bæredygtige løsninger for flygtninge, der blev fordrevet som et resultat af de væbnede konflikter i 1990'erne. De fire lande undertegnede en ministeriel erklæring og enedes om et regionalt boligprogram til støtte for ca. 27 000 husholdninger eller 74 000 enkeltpersoner. På en international donorkonference, der blev afholdt i Sarajevo i april 2012, blev der givet tilsagn om støtte på ca. 265 mio. EUR til programmet. Det er nødvendigt, at det gode samarbejde fortsætter om alle udestående spørgsmål i processen.

Serbien er stadig nødt til at sikre yderligere fremskridt i retning af en synlig og varig forbedring af forbindelserne til Kosovo, som er hovedprioriteten i Kommissionens udtalelse om Serbiens ansøgning om medlemskab. Der blev opnået nye resultater i dialogen med Pristina med aftaler om regionalt samarbejde og Kosovos repræsentation samt om integreret grænseforvaltning. Serbiens fortolkning af aftalen om regionalt samarbejde og Kosovos repræsentation blev afklaret efter dannelsen af en ny regering, og under forudsætning af fortsat gennemførelse er den ikke længere til hinder for det inklusive aspekt ved det regionale samarbejde. Serbien endte også med i september 2012 at undertegne den tekniske protokol om integreret grænseforvaltning, som endnu ikke er gennemført. Der er generelt gjort fremskridt med andre aftaler, der er indgået på områderne fri bevægelighed, matrikelregistre, civilregistre, toldstempler og gensidig anerkendelse af eksamensbeviser. Efter valgene og indsættelse af en ny politisk ledelse er Serbien nødt til at gå konstruktivt ind i den næste dialogfase for at kunne opnå yderligere fremskridt hen imod en synlig og varig forbedring af forbindelserne til Kosovo.

Serbien har opretholdt gode forbindelser til sine naboer og været aktivt involveret i regionalt samarbejde, navnlig i forbindelse med landets formandskaber for den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECP), det regionale initiativ vedrørende migration, asyl og flygtninge (MARRI), det adriatisk-ioniske initiativ (AII) og det økonomiske samarbejde ved Sortehavet (BSEC). Landet spiller fortsat en aktiv rolle i det regionale samarbejdsråd (RCC) og i forbindelse med den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA).

Serbiens **økonomi** voksede fortsat i 2011 (med 1,6 %), men genopretningen afsvækkedes mærkbart i årets anden halvdel, og økonomien begyndte at skrumpe i første halvdel af 2012.

Arbejdsløsheden nåede op på 25 %. Budgetunderskuddet nåede 5 % i 2011 og var endnu højere i første halvdel af 2012. Serbien indgik en præventiv stand-by-aftale med Den Internationale Valutafond i september 2011, men afslutningen af den første revision er blevet udskudt, fordi 2012-budgettet afveg fra det aftalte finanspolitiske program. De økonomiske reformer gik i de fleste tilfælde i stå i perioden op til valget. Der er skabt alvorlig tvivl om centralbankens uafhængighed efter vedtagelsen af ændringer om loven om Serbiens nationalbank i august. Den Internationale Valutafond gennemførte en undersøgelsesmission i september 2012, men drøftelserne om en stand-by-aftale er endnu ikke gået i gang.

Hvad angår **økonomiske kriterier**, var der ingen yderligere fremskridt i rapporteringsperioden hen imod etablering af en fungerende markedsøkonomi. Serbien er nødt til at gøre en signifikant indsats for at omlægge sin økonomi, således at landet er i stand til at modstå konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt.

Konsensusen om de grundlæggende markedsøkonomiske elementer er bibeholdt i store træk, men vil skulle genopfriskes. De kortsigtede eksterne finansieringsrisici mindskes af de stadigt store reserver af udenlandsk valuta og den gunstige eksterne gældsstruktur, som hovedsagelig er præget af langsigtet gæld. Der er fortsat en omfattende samhandel med EU. Banksektoren har et solidt kapitalgrundlag og er likvid. Centralbanken øgede sit tilsyn med banksektoren. Der er taget visse skridt med hensyn til at gøre adgangen til markedet hurtigere og lettere. Der er også taget visse begrænsede skridt til forbedring af erhvervsmiljøet, navnlig inden for selskabsret og politikken for små og mellemstore virksomheder.

Store budgetunderskud har imidlertid begrænset effektiviteten af de anvendte makroøkonomiske politikker, og de største tilpasningsbyrder måtte bæres af pengepolitikken, som fortsat er begrænset af den omfattende "euroisering" af økonomien. Arbejdsmarkedsbetingelserne blev forværret meget mærkbart med den stigende arbejdsløshed. Skabelse af varig beskæftigelse er en stor udfordring. En slap finanspolitik og øget offentlig gæld er i gang med hurtigt at begrænse det finanspolitiske spillerum, der er til at afbøde yderligere vanskelige økonomiske situationer. Der er behov for øjeblikkelige og afgørende konsolideringsforanstaltninger, der er understøttet af systemiske reformer af den offentlige sektor, med henblik på at genoprette de offentlige finansers bæredygtighed. Forsinkelser med strukturreformerne begrænser også mulighederne for væksthæmmende politikløsninger. Der skal gøres en særlig indsats for at forbedre erhvervsvilkårene. Der er endnu ikke gjort fremskridt med at skabe en dynamisk privat sektor, og der er stadig et stort omfang af statslig intervention i økonomien. Privatisering og omstrukturering af offentligt ejede virksomheder gik kun meget langsomt frem, og i visse tilfælde blev tidligere privatiseringer opgivet. Retsforholdene er præget af manglende forudsigelighed, og uklare ejendomsrettigheder hæmmer fortsat den økonomiske aktivitet. Den uformelle økonomi er fortsat et stort problem.

Hvad angår Serbiens **evne til at påtage sig forpligtelserne vedrørende medlemskab**, fortsatte landet med at tilpasse sin lovgivning til kravene i EU-lovgivningen, om end i et langsommere tempo, fordi både regeringens og parlamentets aktiviteter var reduceret i løbet af valgåret. Der er gjort pæne fremskridt inden for selskabsret, intellektuel ejendomsret, statistikker og toldunionen. Der kræves en yderligere indsats inden for navnlig retsvæsenet og grundlæggende rettigheder, retfærdighed, frihed og sikkerhed, landbrug og udvikling af landdistrikter, miljø og klimaændringer samt finansiel kontrol. Gennemførelsen af interimsaftalen (IA) under stabiliserings- og associeringsaftalen (SAA) er forløbet problemfrit uden udestående spørgsmål. Serbien fortsætter med at kunne fremvise positive resultater med hensyn til SAA/IA-forpligtelserne.

Der er gjort visse fremskridt på området *frie varebevægelser*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. EU-normerne implementeres fortsat, og det serbiske akkrediteringsorgan er blevet fuldgældigt medlem af Den Europæiske Organisation for Akkreditering. Markedstilsynet er meget fragmenteret, og inspektionskontrollerne indebærer fortsat en unødvendigt stor byrde for virksomhederne. Det er nødvendigt at øge implementeringen af lovgivningen og den administrative kapacitet samt koordineringen mellem institutionerne. Der er gjort visse fremskridt på området *arbejdskraftens fri bevægelighed*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. Koordineringen af socialsikringssystemerne skal forbedres, og forberedelserne til deltagelse i EU's arbejdsformidlingstjenester skal fremskyndes.

Der er kun gjort ringe fremskridt inden for *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, mens der er gjort visse fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital*, herunder i kampen mod pengevidvaskning. Det er nødvendigt med en yderligere indsats for at tilpasse lovgivningen om kortsigtede kapitaltransaktioner, fast ejendom og betalingssystemer til EU-retten og at øge indsatsen over for pengevidvaskning. Generelt er der gjort moderate fremskridt med tilpasningen på dette område.

Hvad angår *offentlige indkøb*, blev der gjort visse fremskridt, navnlig på området offentlig-private partnerskaber. Serbien er nødt til at gøre en vedvarende indsats for at gennemføre sin lovgivning om offentlige indkøb og navnlig undgå uregelmæssigheder med anvendelsen af proceduren med forhandling. Der skal sikres effektiv koordinering mellem de vigtigste interessenter, herunder revisionsinstanser og retlige instanser. Håndhævelsesresultaterne og den administrative kapacitet for finansministeriets budgetinspektion, som står for tilsyn med offentlige indkøb, skal styrkes mærkbart. Der er gjort moderate fremskridt med tilpasningen på dette område.

Der er sket pæne fremskridt inden for *selskabsretten*, hvor tilpasningen er godt i gang med ikrafttrædelsen af en ny lov i februar 2012 og vedtagelsen af flere ændringer til denne lov. Hvad angår virksomhedsregnskaber og -revision bør indsatsen øges for så vidt angår uafhængigt offentligt tilsyn, kvalitetssikring og undersøgelser. Serbien har gjort gode fremskridt med tilpasningen til EU-retten om intellektuel ejendomsret med gennemførelsen af sin strategi for *intellektuel ejendomsret* for perioden 2011-2015. Der mangler stadig at blive etableret en formel koordinerings- og samarbejds mekanisme for de institutioner, der har ansvar for beskyttelse af intellektuel ejendomsret. Tilpasningen på dette område er langt fremme.

Der er gjort visse fremskridt på området *konkurrencepolitik*, hvor der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne. Konkurrencemyndigheden har styrket sin kapacitet, og statsstøttemyndigheden har fremlagt resultater over håndhævelse, men den forudgående anmeldelse af statsstøtteforanstaltninger skal forbedres. På både kartel- og fusionsområdet og statsstøtteområdet er der behov for yderligere oplysningsforanstaltninger. Serbien har gjort visse fremskridt med hensyn til *finansielle tjenester*, hvor der er taget skridt til gennemførelse af Basel II-kravene. Serbiens lovgivning skal tilpasses EU-retten yderligere og implementeres effektivt på mellemlang sigt. Der er gjort moderate fremskridt med tilpasningen på dette område.

Der er gjort få fremskridt med tilpasningen på området *informationssamfundet og medier*. Den generelle autorisationsordning for telekommunikationsudbydere trådte fuldt ud i kraft, og der blev indført visse konkurrencesikkerhedsforanstaltninger. Overgangen fra analog til digital transmission er indledt. Telekommunikationsregulatorernes finansielle uafhængighed skal øges, og Serbiens lovgivning på området mangler at blive tilpasset EU-retten.

Der har været fremskridt inden for *landbrug og udvikling af landdistrikter*, bl.a. med hensyn til landbrugsstatistikker. Der er gjort gode fremskridt med strukturer og ressourcer til gennemførelse af landdistriktudvikling under IPARD, men det er stadig afgørende, at der sker yderligere kapacitetsopbygning. Forberedelserne på dette område befinder sig generelt stadig i en startfase. Der er gjort visse fremskridt inden for *fødevaresikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik*, hvor forberedelserne er moderat fremskredne. Der skal ske yderligere styrkelse af den administrative kapacitet for de institutioner, der deltager i kontrollen med fødevarekædesikkerheden, navnlig for så vidt angår laboratorier på veterinærområdet, plantesundhedsområdet og de nationale referencelaboratorier. Der er nødvendigt at opgradere fødevare- og fodervirksomheder, forvaltningen af animalske biprodukter og genetisk modificerede organismer. Der kan meldes om visse fremskridt vedrørende *fiskeri*. Indsamlingen af markedsdata skal forbedres, og der skal indføres en national fangstcertificeringsordning for import og eksport af fiskevarer. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er registreret visse fremskridt inden for *transportpolitikken*, navnlig for landeveje, indre vandveje og lufttransport. Der skal vedtages lovgivning om jernbaner og jernbanesikkerhed og interoperabilitet. Der skal være opmærksomhed på fair markedsadgang, der skal gøres en yderligere indsats for at adskille infrastrukturforvaltning og jernbanedrift, og der skal være en veldefineret reguleringsinstans. Der er behov for yderligere styrkelse af kapaciteten, navnlig med henblik på håndhævelse og inspektion. Generelt har Serbien gjort moderate fremskridt på dette område.

Der er kun registreret ringe fremskridt inden for *energi*. Der skal gøres en ekstra indsats for at opnå en reel markedsåbning, adskillelse af takstfastsættelser og takster, der afspejler omkostningerne. Rammelovgivningen om rationel energianvendelse og lovgivning om råvarereserver er endnu ikke vedtaget. Energiagenturets og den nukleare reguleringsinstans rolle og uafhængighed skal styrkes. Serbien skal hurtigt have løst spørgsmålet om Kosovos inddragelse i den regionale elektricitetstransitmekanisme som omhandlet i den begrundede udtalelse fra Energifællesskabet. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er registreret visse fremskridt på området *beskatning* med gennemførelsen af den serbiske skatteadministrations strategi for selskabsskat. Moderniseringen skal fortsætte. Det forbliver en udfordring at komme gråzoneøkonomien til livs. Der skal gøres en stor indsats for at forbedre it-systemet, kommunikation i forhold til skatteyderne og for yderligere at tilpasse lovgivningen om punktafgifter. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er ikke registreret fremskridt på området *den økonomiske og monetære politik*, hvor tilpasningen har et begrænset omfang. Nylige ændringer af loven om centralbanken er til fare for dens uafhængighed og udgør derfor et signifikant tilbageskridt i tilpasningen til EU-retten. Kapaciteten til formulering og koordinering af økonomiske politikker skal forbedres yderligere. Der er registreret pæne fremskridt på området *statistikker*, hvor de gennemførte serbiske tiltag er begrænsede. Befolknings- og boligtællingen blev gennemført efter planen. Det statistiske kontors kapacitet vil skulle styrkes de kommende år for at muliggøre den omfattende gennemførelse af EU's regler på statistikområdet.

Der er registreret visse fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*, navnlig inden for beskæftigelsespolitikken, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og social inklusion. Beskæftigelsespolitikkerne er imidlertid generelt berørt af ugunstige økonomiske tendenser og begrænsede budgettildelinger, og de skal styrkes. Der er også behov for en øget indsats for at omstrukturere og reformere den sociale beskyttelse og genoprette bæredygtigheden. Overordnet set er Serbien begyndt at tage hånd om sine prioriteter på dette område.

Der er gjort fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*, hvor forberedelserne er godt i gang. Serbien gennemfører loven om små virksomheder tilfredsstillende.

Serbien har gjort visse fremskridt på området *transeuropæiske net*, hvor gennemførelsen af forberedelserne har et begrænset omfang. Landet udvikler fortsat sine transport- og energinet og deltager aktivt i det sydøsteuropæiske transportobservatorium og Energifællesskabet. Der udestår betydelige udfordringer med hensyn til finansiering af nye sammenkoblinger af energi- og transportnetværk. Der er registreret fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*, hvor forberedelserne skrider frem. Serbien har afsluttet de indledende faser af den decentrale forvaltning af IPA for fire komponenters vedkommende. Det skal sikres, at der er passende implementeringskapacitet. Programmeringen skal forbedres, navnlig med hensyn til forberedelse af en solid projektpipeline, der er baseret på relevante strategier.

Der er kun gjort ringe fremskridt med hensyn til *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*. Revisionen af genudnævnelser af dommere og offentlige anklagere rettede ikke op på de eksisterende mangler og blev omstødt af forfatningsdomstolen, som beordrede, at alle dommere og offentlige anklagere, der havde klaget over ikke at være blevet genudnævnt, skulle genindsættes i deres stillinger. Der er behov for en ny strategi for reform af retsvæsenet, der er baseret på en funktionel evaluering. Gennemførelse af lovgivningen til bekæmpelse af korruption er fortsat. Der foreligger imidlertid endnu ikke en ny strategi og handlingsplan til korruptionsbekæmpelse. Der er behov for stærkere politisk styring, mere effektiv koordinering mellem instanser og en proaktiv tilgang til efterforskning og retsforfølgelse af korruption. Hvad angår grundlæggende rettigheder, er lovgivningen på plads, og den er bredt respekteret. Ytringsfriheden er generelt garanteret, men gennemførelsen af mediestrategien skal op i fart. Diskrimination baseret på etnisk tilhørsforhold, køn og seksuel orientering er fortsat udbredt, og der er behov for yderligere foranstaltninger til bekæmpelse af alle former for diskrimination. Der er behov for en proaktiv adgang til større inddragelse af LGBT'erne og større forståelse generelt i samfundet. Der er taget visse positive skridt for at forbedre situationen for minoriteter, herunder romaerne, men en yderligere indsats er nødvendig for at sikre konsekvent gennemførelse af lovgivningen i hele Serbien. Overordnet set er Serbien begyndt at tage hånd om sine prioriteter på dette område.

Serbien har gjort visse fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Serbien er aktivt involveret i internationalt politisamarbejde og retligt samarbejde, og de retshåndhævende instanser har generelt tilstrækkelig kapacitet til at gennemføre standardundersøgelser. Der skal gøres en ekstra indsats for at øge evnen til at gennemføre komplekse undersøgelser og styrke koordineringen mellem retshåndhævende instanser og retsvæsenet. Der skal kunne fremvises resultater med hensyn til proaktive undersøgelser og endelige domsafsigelser i sager vedrørende organiseret kriminalitet. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er registreret få fremskridt på området *videnskab og forskning*. Både offentlige og private investeringer i forskning er begrænsede, og Serbien er generelt nødt til at styrke sin nationale forskningskapacitet. Generelt er forberedelserne på dette område godt i gang. Der er ikke registreret mange fremskridt på området *uddannelse og kultur*, hvor tilpasningen har et begrænset omfang. Der er gjort fremskridt med hensyn til at gøre uddannelsessystemet mere inklusivt og indføre kvalitetssikringsnormer i grundskolen. Bedre gennemførelse af reformer for højere uddannelse forbliver en udfordring, og reformer inden for erhvervsuddannelse og anden faglig uddannelse skal op i et højere gear. Der er stadig behov for at styrke den finansielle forvaltning og kontrol med henblik på Serbiens deltagelse i det fremtidige program for uddannelse, ungdom og sport.

Der er gjort visse fremskridt inden for *miljø*, hvor tilpasningen til EU-retten og ratificeringen af de internationale miljøkonventioner gik videre. Der er behov for en betydelig yderligere indsats for at implementere den nationale lovgivning, navnlig inden for vandforvaltning, kontrol og risikostyring i forbindelse med industriforurening, naturbeskyttelse og luftkvalitet. Det bør forblive en prioritet at styrke den administrative kapacitet. Der er kun gjort ringe fremskridt på området *klimaændringer*. Der kræves en betydelig indsats for at øge bevidstheden om muligheder og udfordringer i forbindelse med indsatsen over for klimaændringer, der skal fastlægges en mere strategisk tilgang for landet, der skal foretages tilpasning til den gældende EU-klimalovgivning, som skal implementeres, og den administrative kapacitet og det internationale samarbejde skal styrkes. Overordnet set er Serbien begyndt at tage hånd om sine prioriteter på disse områder.

Der er gjort visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. Indsatsen skal koncentreres om at gennemføre den eksisterende lovgivning og foretage yderligere tilpasning til EU-retten. Det institutionelle samarbejde mellem de relevante aktører og den administrative kapacitet inden for både forbrugerbeskyttelse og folkesundhed skal styrkes.

Serbien har gjort pæne fremskridt på området *Toldunionen* med vedtagelse af nye love og en vedvarende indsats for at forbedre den administrative kapacitet, navnlig inden for revision og efterfølgende kontrol. Serbien vil også skulle sikre korrekt anvendelse af EU-retten på den administrative grænse i forhold til Kosovo. Toldrelateret sikkerhedslovgivning skal gennemføres, og systemet til behandling af toldangivelser skal moderniseres eller opgraderes. Forberedelserne angående toldunionen er generelt godt i gang.

Der er gjort visse fremskridt på området *eksterne forbindelser*, hvor gennemførelsen af forberedelserne har nået et begrænset omfang. Tiltrædelsen af WTO afhænger af afslutningen af bilaterale forhandlinger. Inden for området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik* har Serbien gennemført en signifikant forbedring af sin tilpasning til EU's FUSP-erklæringer, og landet har vist fortsat engagement med hensyn til deltagelse i EU's foranstaltninger over for civile og militære kriser. Forberedelserne på dette område er godt i gang.

Der er gjort visse fremskridt inden for *finansiell kontrol*, navnlig hvad angår ekstern revision. Der skal gøres en betydelig indsats for at udvikle den offentlige sektors finansielle forvaltning og kontrol ud fra princippet om forvaltningsmæssig ansvarlighed. Der er ikke sket yderligere fremskridt på området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. Den nødvendige administrative infrastruktur, herunder koordinering og organisatoriske og proceduremæssige forbindelser mellem forskellige institutioner, der er involveret i systemet med egne ressourcer, vil skulle udvikles rettidigt. Forberedelserne på disse områder er generelt stadig i startfasen.

Albanien

Den politiske aftale fra november 2011 mellem det regerende flertal og oppositionen var ensbetydende med en afslutning på det politiske dødvande, der havde eksisteret siden parlamentsvalget i 2009. Denne aftale havde til formål at adressere en valg- og parlamentsreform og at skabe et politisk klima for en samlet reformindsats på andre områder. Som følge heraf er der sket en betydelig forbedring af den politiske dialog og det politiske samarbejde, hvilket har gjort det muligt at gøre fremskridt på centrale reformområder, herunder med hensyn til valg. Præsidentvalget blev gennemført i overensstemmelse med forfatningen, men den politiske proces, der omgav valget, byggede ikke på den positive dialog på tværs af partierne, der indledtes i november. På trods af nogen konfrontatorisk retorik mellem regeringen og oppositionen blev den politiske aftale fortsat anvendt. Albanien har generelt gjort pæne fremskridt hen imod opfyldelse af de **politiske kriterier** for medlemskab af EU og gennemført en række reformer på baggrund af de centrale prioriteter i

Kommissionens udtalelse fra 2010⁴. Der er gjort pæne fremskridt på centrale politiske reformområder, f.eks. vedrørende parlamentets arbejde, vedtagelse af udestående lovgivning, der kræver styrket flertal, udpegning af en ombudsmand og hørings- og afstemningsprocessen i parlamentet i forbindelse med udnævnelser til højesteret samt ændring af lovgivningsrammerne i forbindelse med valg, der fører frem mod virkeliggørelse af de fire hovedprioriteter. Albanien er godt på vej til at opfylde de to hovedprioriteter vedrørende reform af den offentlige administration og bedre behandling af fanger.

Hvad angår de andre seks hovedprioriteter, er der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til reformen af retsvæsenet og bekæmpelsen af korruption, f.eks. med reform af immunitetsordningen for offentligt ansatte og dommere og vedtagelse af loven om forvaltningsdomstole, og der er gjort ujævne fremskridt med politikkerne til bekæmpelse af diskrimination, herunder beskyttelse af minoriteter og forbedring af romaernes levevilkår. Der blev gjort signifikante fremskridt med hensyn til bekæmpelse af organiseret kriminalitet og ejendomsreformen og kvinders rettigheder, bl.a. en øget beslaglæggelse af kriminelle aktiver, vedtagelse af en omfattende strategi til ejendomsreform og ændringer af strafferetten, der indebærer skærpede sanktioner over for vold i hjemmet.

På alle de områder, der er omfattet af hovedprioriteter, som ikke er blevet opfyldt fuldt ud, vil der skulle udfoldes yderligere bestræbelser for at sikre varig gennemførelse af allerede afgivne tilsagn og yderligere mærkbare resultater, navnlig i forbindelse med gennemførelse. For at opretholde den nuværende reformdynamik og konsolidere de resultater, der er opnået indtil nu, skal Albanien navnlig fokusere på konsensuel vedtagelse af de reviderede procedureregler for parlamentet og ændringer af lovene om højesteret og embedsværket. En vedvarende politisk dialog er afgørende for de demokratiske institutioners arbejde og for Albaniens vej frem mod EU. Hvad angår **demokratiet og retsstaten**, muliggjorde en forbedret politisk dialog og en mere konstruktiv atmosfære under udvalgmøder og plenarmøder pæne fremskridt på en række områder på trods af kortere perioder med konfrontatorisk politisk retorik og midlertidig opbremsning af reformerne.

Parlamentets arbejde og den politiske dialog er forbedret mærkbart som følge af den politiske aftale fra november 2011. Det gjorde det muligt at gøre betydelige fremskridt gennem vedtagelse af alle de udestående love, der kræver kvalificeret flertal, udnævnelse af en ombudsmand med konsensus, gennemførelse af en hørings- og afstemningsproces til præsidentiel udnævnelse af en dommer til højesteret og vedtagelse af ændringer af valgloven (omfattende fire hovedprioriteter i udtalelsen). Det er nu afgørende, at der vedtages en revideret forretningsorden for parlamentet. Den 11. juni 2012 blev der valgt en ny præsident i valgets fjerde runde – udelukkende med det regerende flertals stemmer. Selv om præsidentvalget var i overensstemmelse med forfatningen, opfyldte det ikke alle forventninger med hensyn til inklusion, og det vanskeliggjorde konsolideringen af den politiske dialog og samarbejde. Dette bidrog til en midlertidig opbremsning af reformbestræbelserne på centrale områder, der kræver politisk konsensus, men de blev sat i gang igen kort tid efter.

Der er sket visse fremskridt med hensyn til *regeringens* arbejde. Dette omfatter pæne fremskridt med hensyn til koordinering af EU-integrationsprocessen gennem revision af handlingsplanen til opfølgning af hovedprioriteterne i udtalelsen, som blev gennemført åbent

⁴ Der er tale om følgende hovedprioriteter: et velfungerende parlament; vedtagelse af love, der kræver et kvalificeret flertal; udnævnelsesprocedurer og udnævnelser til vigtige institutioner; valgreform; afholdelsen af valg; reform af den offentlige forvaltning; retsstat og retsreform; korruptionsbekæmpelse; bekæmpelse af organiseret kriminalitet; ejendomsrettigheder; styrkelse af menneskerettigheder og gennemførelse af politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling; forbedring af forholdene for indsatte og opfølgning på ombudsmandens henstillinger. Den fulde beskrivelse af hovedprioriteterne findes i Kommissionens meddelelse KOM(2010) 680.

og inkluderende. Det gode samarbejde mellem oppositionen i parlamentsudvalget om europæisk integration og ministeren for europæisk integration om landets EU-reformudfordringer fortsatte, herunder med fælles deltagelse i EU-Albanien-mødet i maj 2012 i stabiliserings- og associeringsrådet. Kapaciteten til formulering af lovgivning og planlægning med hensyn til tilpasning af lovgivning til EU-retten skal forbedres yderligere, navnlig gennem effektiv gennemførelse af ministerrådets afgørelse om NPISAA⁵. Hvad angår lokalregering, er decentraliseringen af statsligt ansvar ikke blevet modsvaret af passende overførsel af administrative og finansielle ressourcer fra centralt til lokalt niveau. Eksistensen af to separate lokale regeringssammenslutninger medvirker ikke til at forbedre de institutionelle forbindelser mellem central og lokal regering med henblik på en vellykket og gennemsigtig decentraliseringsproces.

Der er gjort fremskridt med reformen af den *offentlige administration* - en hovedprioritet i udtalelsen - navnlig gennem vedtagelse af love om forvaltningsdomstole og den offentlige administrations opbygning og arbejde samt gennem udnævnelse af ombudsmanden. Det er nu vigtigt at vedtage ændringer til loven om embedsværket. Det er nødvendigt at forbedre indsatsen med gennemførelse af vedtaget lovgivning og administrative retsakter. Den offentlige administrations lovgivningsmæssige og institutionelle rammer er stadig præget af mangler, der skal afhjælpes med henblik på at styrke professionalisme, afpolitisering, meritokrati, åbenhed og ansvarlighed.

Der er med hensyn til *retsvæsenet* gjort begrænsede fremskridt med gennemførelsen af retsreformen, som er en hovedprioritet i udtalelsen. Gennemførelsen af reformstrategien for retsvæsenet og den tilhørende handlingsplan fra marts 2012 er gået i gang. Loven om forvaltningsdomstole og loven om konferencen om det nationale retssystem er blevet vedtaget. Det nye system med private fogeder er operationelt. Vigtig lovgivning til styrkelse af ansvarlighed, uafhængighed og retssystemets effektivitet, mangler imidlertid stadig at blive formuleret, vedtaget og gennemført. Det er i den henseende nu vigtigt, at der vedtages ændringer af loven om højesteret. Organiseringen af domstolene, manglende åbenhed og forsinkelser i sagsbehandlingen samt statussen for retsvæsenets administration vækker fortsat bekymring med hensyn til retsvæsenets effektivitet, og det samme gælder for budgettildelingerne. De procedurer, der skal skabe lys omkring begivenhederne den 21. januar 2011, skal fuldstændiggøres gennem en troværdig retlig proces. Der er konstateret pæne fremskridt med kampen mod korruption inden for retsvæsenet gennem begrænsning af dommernes immunitet. Albanien vil skulle sætte mere fart i gennemførelsen af reformstrategien for retsvæsenet for at sikre uafhængighed, effektivitet og ansvarlighed i retsvæsenets institutioner.

Der er gjort begrænsede fremskridt med *korruptionsbekæmpelsespolitikken*, som er en hovedprioritet i udtalelsen, navnlig gennem begrænsning af den forfatningsmæssige immunitet for embedsmænd på højt plan og dommere. Der er gjort en vis indsats for at forbedre det tværinstitutionelle samarbejde, udveksling af information og retsforfølgelse i sager af mindre betydning og mellemstor betydning. Den manglende brug af en proaktiv fremgangsmåde og manglen på ressourcer og udstyr er imidlertid fortsat til hinder for effektive undersøgelser. Der er utilstrækkelige resultater af efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse på alle niveauer. Korruption er fremherskende inden for mange områder og udgør stadig et meget alvorligt problem.

Der er gjort visse fremskridt med *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*, som er en hovedprioritet i udtalelsen. Der er navnlig gjort fremskridt med hensyn til beslaglæggelse af kriminelle aktiver, tværinstitutionelt samarbejde inden for efterforskning af finansiel

⁵ National plan til gennemførelse af stabiliserings- og associeringsaftalen.

kriminalitet, pengevidvaskning og med bekæmpelsen af menneskehandel. Samarbejdet med EU-medlemsstaterne skrider godt frem, og der er etableret en sikker kommunikationsforbindelse til at lette udveksling af oplysninger med Europol. Trusselvurdering og proaktiv efterforskning bør fremmes for at forbedre resultater med hensyn til efterforskning, retsforfølgelse og domfældelse på alle niveauer. Organiseret kriminalitet er stadig en stor udfordring i Albanien.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området **menneskerettigheder og beskyttelse af minoriteter**.

Der er gjort visse fremskridt med hensyn til at virkeliggøre den hovedprioritet, der vedrører forbedring af behandlingen af indsatte, styrkelse af den retlige opfølgning af sager med vanrøgt og efterlevelse af ombudsmandens anbefalinger. Der er truffet foranstaltninger til at forbedre fængselsforholdene og styrke samarbejdet med ombudsmanden. Der rapporteres stadig om tilfælde af vanrøgt, og politiet følger ikke altid systematisk de korrekte procedurer for anholdelse og varetægt. Vilkårene i fængslerne er stadig varierende. Der er planer om at etablere en særlig medicinsk institution for mentalt syge fanger, men der er behov for yderligere specialiseret pleje og forbedring af behandlingen. Forsinkelser i retsprocedurerne og de indtil videre utilstrækkelige ressourcer for tilsynstjenesten giver fortsat anledning til for udbredt anvendelse af varetægtsfængsling.

Der er gjort ujævne fremskridt med hensyn til den hovedprioritet, som hedder bedre sikring af menneskerettighederne, særlig for kvinder, børn og romaer, og en effektiv gennemførelse af politikker til bekæmpelse af forskelsbehandling. Ændringer af strafferetten vedrørende vold i hjemmet er et positivt skridt. Gennemførelsen af politikker til beskyttelse af børn skal styrkes. Der skal gennemføres lovgivning for personer med handicap, og lovgivningen skal revideres med henblik på at adressere potentielt diskriminerende bestemmelser over for LGBT'er. Kommissæren for beskyttelse mod forskelsbehandling har gjort en indsats for at øge opmærksomheden, men der er behov for en yderligere indsats for at kunne fremvise resultater med sager, der er endeligt afsluttede. Der sker stadig forskelsbehandling af visse sårbare grupper, f.eks. LGBT'er og romaer. De interetniske relationer er gode, men der er ikke truffet foranstaltninger til at afhjælpe svagheder i de overordnede lovgivningsmæssige og institutionelle rammer for så vidt angår minoriteter. Gennemførelsen af politikredskaber til romaintegrering og adgang til social beskyttelse og sociale tjenester for denne gruppe er stadig utilstrækkelig, hvilket fører til marginalisering. Politikker på menneskerettighedsområdet støttes i vid udstrækning af civilsamfundet og donorer. Det er vigtigt for Albanien at prioritere politikker på disse områder for at sikre varige resultater.

Der er opnået visse fremskridt på området *ejendomsret*, navnlig gennem vedtagelse af en ny lov om registrering af fast ejendom og en horisontal strategi og handlingsplan til reform inden for ejendomsret, hvilket er en hovedprioritet i udtalelsen. Effektiv koordinering og overvågning er nødvendig for at sikre gennemførelse af strategien og konsekvens mellem gældende lovgivning og fremtidige initiativer. Høringer af interessenter vil skulle videreføres i den henseende. Den første registrering af ejendom er endnu ikke afsluttet. Krav fra tidligere ejere om erstatning og tilbagegivelse imødekommes kun meget langsomt.

Hvad angår **regionale anliggender og internationale forpligtelser**, er Albanien blevet ved med at spille en konstruktiv rolle med at bidrage til regionens stabilitet ved at konsolidere positive forbindelser til naboer og regionale partnere. Landet har samarbejdet uindskrænket med EULEX, og parlamentet vedtog i maj 2012 en særlig lov, der giver mulighed for at gennemføre EULEX-efterforskning på albansk område. Inden for rammerne af landets formandskab for MARRI (the Migration, Asylum, Refugees regional Initiative) trådte en aftale, som skal lempe grænseovergangsprocedurerne mellem Albanien, Montenegro og Den

Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, i kraft. Statsborgere i disse lande kan nu rejse mellem landene med biometriske identitetskort i en periode på op til tre måneder.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og EU's retningslinjer. Albanien bør tilpasse sig EU's holdning.

Albanien deltager fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, bl.a. den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECP), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). Landet varetager formandskabet for CEFTA og Europarådet.

Albanien har været i stand til at fastholde makroøkonomisk stabilitet. BNP-væksten, som navnlig skyldes den hjemlige efterspørgsel, gik tilbage, men forblev positiv med 3,1 % i 2011. Den økonomiske aktivitet var stagnerende i første kvartal af 2012 på baggrund af vejrrelaterede energifafbrydelser. Mindre indtægter og højere udgifter førte til et større underskud på de offentlige budgetter og dermed større offentlig gæld. Strukturreformerne gik i stå, til dels på grund af den skrøbelige politiske dialog i landet. Pengepolitikken forblev sund og holdt inflationen inden for de fastsatte grænser. Ringe muligheder for at sikre tvangsfuldbyrdelse af kontrakter og retsstatsregler, utilstrækkelig infrastruktur og menneskelig kapital samt den uformelle økonomi hæmmer fortsat den økonomiske udvikling.

Hvad angår **økonomiske kriterier**, har Albanien gjort yderligere fremskridt i retning af at blive en fungerende markedsøkonomi. Albanien forventes at kunne klare konkurrencepresset og markeds kræfterne i EU på mellemlang sigt, såfremt landet sætter fart i og udbygger sine strukturreformer og bl.a. styrker retssystemet og den fysiske og menneskelige kapital.

Der var fortsat bred enighed om de vigtigste markedsøkonomiske forudsætninger på trods af den ofte polariserede politiske kontekst. Den albanske økonomi voksede fortsat, om end langsommere, trods de vigtigste handelspartners vedvarende svage økonomiske stilling. Pengepolitikken har formået at sikre en stabil inflation og fastholde forventningerne til inflationsniveauet. Arbejdsmarkedet begyndte at fungere en lille smule bedre. Den statslige intervention i økonomien og brugen af statsstøtte er forblevet begrænset. Banksektoren har et solidt kapitalgrundlag og er likvid. Der er sket visse fremskridt med at lette adgangen til markedet yderligere.

Budgetunderskuddet blev imidlertid øget i 2011, hvilket førte til en yderligere stigning i den relativt store offentlige gæld, som bliver ved i overvejende grad at være kortsigtet. De vedvarende store underskud på de løbende poster er dog stadig en kilde til økonomisk sårbarhed. Arbejdsløsheden er vedvarende høj. Gennemførelsen af konkursprocedurer er ufuldstændig. Svagheder med hensyn til retsstatsreglerne er til hinder for tvangsfuldbyrdelse af aftaler, mens udestående spørgsmål med hensyn til ejendomsret hæmmer investeringer og erhvervsklimaet generelt. Den uformelle sektor og utilfredsstillende skatteopkrævning forbliver en udfordring. Den høje og stigende procentvise andel af misligholdte lån i banksystemet vækker bekymring. Der investeres stadig ikke tilstrækkeligt i menneskelig kapital og infrastruktur. Den manglende diversificering af produktionsgrundlaget med hensyn til sektorer og eksportmarkeder betyder, at økonomien er sårbar over for internationale kriser.

Albanien har gjort moderate fremskridt med hensyn til at forbedre **sin evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**, navnlig inden for konkurrence, beskatning, statistikker, retfærdighed, frihed og sikkerhed, uddannelse og kultur og toldunionen. Fremskridtene har været begrænsede på andre områder såsom arbejdskraftens frie bevægelighed, offentlige indkøb, intellektuel ejendomsret, fødevarer sikkerhed, fiskeri, energi, miljø og klimaændringer. Albanien har overordnet set fortsat den planmæssige gennemførelse af forpligtelserne i stabiliserings- og associeringsaftalen. Det er imidlertid nødvendigt at sikre rettidig

gennemførelse af forpligtelserne, navnlig hvad angår intellektuel og industriel ejendomsret. Der skal generelt gøres en vedvarende indsats for at styrke den administrative kapacitet til gennemførelse og håndhævelse af lovgivning.

På området *frie varebevægelser* er der gjort gode fremskridt med hensyn til standardisering. Arbejdet med den lovgivningsmæssige tilpasning til EU-retten skal videreføres. Der er stadig ikke oprettet en markedstilsynsmyndighed. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er sket meget lidt på området *arbejdskraftens frie bevægelighed*. Der er gjort visse forberedelser med henblik på fremtidig deltagelse i EURES og koordinering af socialsikringssystemer. Der er behov for en yderligere indsats for at tilpasse lovgivningen om adgang til arbejdsmarkedet til EU-retten. Generelt er forberedelserne på dette område ikke særligt langt fremme. Der er gjort visse fremskridt på området *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser*, navnlig med hensyn til gensidig anerkendelse af faglige kvalifikationer. Tilpasningen til direktivet om tjenesteydelser befinder sig i en tidlig fase. Den albanske postlovgivning er endnu ikke i overensstemmelse med EU-retten. Det går jævnt fremad med forberedelserne på dette område. Der er gjort fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital* for så vidt angår lovgivningsforanstaltninger gennem vedtagelsen af ændringer til strafferetten og bankloven. Der skal udfoldes yderligere bestræbelser angående tilpasning af lovgivningen om betalingssystemer til EU-retten. Hvad angår den frie bevægelighed for kapital, er der sket beskedne fremskridt i forberedelserne.

Der er kun gjort få fremskridt med tilpasningen af lovgivningen om *offentlige indkøb* og koncessioner til EU-retten. Fordelingen af ansvar på alle institutioner, der står for offentlige indkøb, er ikke klart defineret, og deres administrative kapacitet og uafhængighed forbliver utilstrækkelig. Det er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er gjort visse fremskridt på området *selskabsret*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. Albanien har godkendt kodeksen for virksomhedsledelse og tilpasset sin lovgivning yderligere til EU-retten. Der er behov for yderligere lovgivningsmæssig tilpasning om indberetnings- og dokumentationskrav i tilfælde af virksomhedsfusioner og virksomhedsopsplitninger samt virksomhedsregnskaber og -revision. Der er sket begrænsede fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*, hvor forberedelserne ikke er særligt fremskredne. Der er betydelige mangler med hensyn til effektiv håndhævelse af intellektuel og industriel ejendomsret, hvilket strider mod Albaniens forpligtelser i henhold til stabiliserings- og associeringsaftalen. Der kan rapporteres om visse fremskridt inden for *konkurrence*. Den lovgivningsmæssige tilpasning til EU-retten om kartel- og fusionskontrol skred frem, og det regionale statsstøttekort blev vedtaget. Den administrative kapacitet og den operationelle uafhængighed for statsstøtte- og konkurrencemyndighederne skal sikres tilstrækkeligt. Det forberedende arbejde på konkurrenceområdet er i gang.

Der er gjort visse fremskridt på området *finansielle tjenester*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. Banklovgivningen blev tilnærmet EU-retten yderligere, og investeringsmarkedet blev ligeledes videreudviklet. Der er behov for en yderligere indsats på områder som forsikring og erhvervspensioner, finansielle markedsinfrastrukturer, værdipapirmarkedet og investeringstjenester. Den administrative kapacitet i banksektoren og den del af sektoren, der ikke vedrører bankvirksomhed, er fortsat utilstrækkelig. Der er gjort begrænsede fremskridt med tilpasningen på området *informationssamfundet og medier*, hvor forberedelserne ikke er særligt langt fremme. Der er truffet en række konkurrencefremmende lovgivningsforanstaltninger inden for elektronisk kommunikation, men der er fortsat tvivl med hensyn til den overordnede reform og liberalisering af sektoren, der er lovgivningsmæssig usikkerhed og tvivl om telekommunikationsregulatorens kapacitet og uafhængighed. Vedtagelsen af loven om audiovisuelle medietjenester er blevet forsinket.

yderligere. Selv om der er gjort visse fremskridt med hensyn til mediernes uafhængighed, sættes der stadig spørgsmålstegn ved regulatorens uafhængighed. Det er nødvendigt at sikre en effektiv gennemførelse af lovgivningen om overgangen til digital radio/tv-spredning.

Der er gjort ujævne fremskridt med tilpasningen til EU-retten inden for området *landbrug og udvikling af landdistrikter*, navnlig med hensyn til etableringen af institutioner for landdistriktudvikling. Der skal gøres en indsats for at opbygge kapaciteten inden for udvikling af landdistrikter, med opbygning af et matrikelsystem og udvikling af strategier inden for landbrug og arealanvendelse. Overordnet set er Albanien begyndt at tage hånd om sine prioriteter på dette område. Der er gjort begrænsede fremskridt på området *fødevaresikkerhed og veterinær- og plantesundhedspolitik*. Der er behov for en indsats for at forbedre definitionen af kompetence, ansvar og kommunikation angående risikostyring, registrering af dyrs bevægelser, kontrol med dyresygdomme og opgradering af fødevarer- og fodervirksomheder. Forberedelserne på disse områder er stadig i en tidlig fase. Der er gjort begrænsede fremskridt inden for *fiskeri*, hvor forberedelserne ikke er langt fremme. Der er stadig behov for øgede ressourcer og teknisk kapacitet til overvågning, kontrol og tilsyn rettet mod de kompetente tjenester, herunder det tværinstitutionelle maritime operationelle center. Fordelingen af opgaver med hensyn til rapportering og kommunikation blandt afdelingerne under ministeriet for miljø-, skov- og vandforvaltning er ikke tilstrækkeligt tydelig.

Der er gjort ringe fremskridt med *transportpolitik*, specielt inden for cabotagetransport i søfart. Der skal gøres yderligere bestræbelser for at sikre tilpasning til EU-retten og effektiv gennemførelse af lovgivningen. Den administrative og tekniske kapacitet er ringe inden for de forskellige transportformer, specielt med hensyn til fly- og vejtrafiksikkerhed. Vedligeholdelsen af jernbaneinfrastrukturen er et problem, og der er behov for flere ressourcer. Der er kun gjort få fremskridt i *energisektoren*. Den manglende diversificering er til hinder for en sikker elektricitetsforsyning. Energimarkedsreformer kræver en yderligere indsats for at sikre en levedygtig sektor. Reguleringsmyndighedens administrative kapacitet og uafhængighed skal styrkes yderligere. Forberedelserne på transportområdet og energiområdet er generelt ikke langt fremme.

Der er gjort visse fremskridt med at tilpasse lovgivningen om indirekte *beskatning* til EU-retten og med at styrke skatteadministrationens muligheder for at gennemføre undersøgelser og intern revision. Der skal udfoldes yderligere bestræbelser, hvad angår direkte beskatning, skatteopkrævning, momsrefusion og it. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område. Albanien har ikke gjort fremskridt med tilpasning af lovgivningen til EU-retten inden for den *økonomiske og monetære politik*. Forberedelserne på dette område er endnu ikke tilstrækkelige. Der er kun gjort lidt for at forberede dokumentet om den økonomiske politik. Der er ikke tilstrækkelig kapacitet til politikformulering. Der er gjort nogle fremskridt inden for *statistik*. INSTAT gennemførte en befolknings- og boligtælling i oktober 2011. Sektorstatistikkerne kræver substantielle forbedringer, og der skal afsættes tilstrækkelige ressourcer til den kommende landbrugstælling. INSTAT's uafhængighed og administrative kapacitet skal sikres. Generelt er forberedelserne på statistikområdet kommet forholdsvis pænt i gang.

Der er kun gjort ringe fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*, hvor forberedelserne ikke er særligt langt fremme. Arbejdsmarkedet er fortsat meget uformelt, der er få kvinder i arbejde og en relativt høj ungdomsarbejdsløshed. Integrationen i samfundet af personer med handicap og af romamindretallet er fortsat utilstrækkelig. Der skal tages hånd om finansieringens bæredygtighed for at sikre vellykket gennemførelse af reformer vedrørende social bistand og beskyttelse. Gennemførelsen af politikker på dette område er fortsat en udfordring. Der er gjort visse fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik*, hvor forberedelserne er forholdsvis godt i gang. Der er truffet visse

foranstaltninger for at lette SMV'ers adgang til finansiering og for at forbedre lovgivningen på erhvervsområdet. Det er fortsat langsommeligt at trække sig fra markedet.

Der er gjort visse fremskridt på området *transeuropæiske net*. Jernbanetransporten er fortsat underudviklet, og der er behov for betydelige investeringer for at opretholde og opgradere den samlede transportinfrastruktur. Hvad angår energinetværk, er der behov for en yderligere indsats for at sikre endelig etablering af elektricitetsforbindelserne i forhold til nabolandene og påbegynde fastlæggelse af en strategi for indførelse af naturgas. Generelt er forberedelserne ikke særligt fremskredne. Der er registreret visse fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*, hvor forberedelserne stadig er i en tidlig fase. Der er behov for en betydelig indsats for at etablere den nødvendige institutionelle og administrative kapacitet på centralt og lokalt niveau og forberede færdige kvalitetsprojekter.

Der er gjort visse fremskridt med gennemførelse af politikker om *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*, navnlig gennem indsats for at adressere relevante nøgleprioriteter, der er opstillet i Kommissionens udtalelse. Der er imidlertid stadig betydelige huller i lovgivningen, navnlig med hensyn til reform af retsvæsenet. Konsekvent gennemførelse af lovgivnings- og politikredskaber forbliver en udfordring på alle områder under dette kapitel. Albaniens tilpasning til europæiske standarder og gældende EU-ret på området retsvæsen og grundlæggende rettigheder er ikke særligt langt fremme.

Der er gjort visse fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*, navnlig med hensyn til grænseforvaltning, internationalt samarbejde og bekæmpelsen af organiseret kriminalitet. Indsatsen skal øges med hensyn til koordinering mellem retshåndhævende institutioner, og der skal kunne fremvises solide resultater vedrørende undersøgelser, retsforfølgelse og domfældelser. Generelt skrider forberedelserne på dette område frem.

Der er kun gjort begrænsede fremskridt inden for *videnskab og forskning*, hvor forberedelserne ikke er langt fremme. Der er behov for en yderligere indsats på nationalt plan for at styrke forsknings- og innovationskapaciteten og øge landets konkurrenceevne. Investeringen i forskning er fortsat meget begrænset, og opbygningen af menneskelig kapital skal styrkes.

Der er konstateret pæne fremskridt inden for *uddannelse og kultur* med tilpasningen til europæiske standarder, navnlig inden for videregående uddannelse og udvikling af erhvervsuddannelse. Der skal gøres en yderligere indsats for at forbedre gennemsigtigheden i private institutioner for videregående uddannelse. Albanien begyndte i 2012 at deltage i kulturprogrammet. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Mens der er gjort visse fremskridt med tilpasningen til EU-retten på området *miljø*, er der kun konstateret meget begrænsede fremskridt med *klimaændringer*. Det haster med en yderligere indsats for at tilpasse, gennemføre og håndhæve lovgivning. Offentlighedens viden og høring om lovgivningsinitiativer eller offentlige investeringer er fortsat ringe. Der er behov for større politisk engagement og samordnede foranstaltninger i disse sektorer. Der er behov for betydelige investeringer, men de nuværende ressourcer er fortsat begrænsede. Miljøet skal integreres bedre på andre politikområder, f.eks. transport og energi. Der kræves en betydelig indsats for at øge bevidstheden og fastlægge en mere strategisk tilgang for landet, der skal foretages tilpasning til og gennemførelse af EU-retten, og den administrative kapacitet og det tværinstitutionelle samarbejde skal styrkes. Forberedelserne på miljøområdet er stadig i en tidlig fase, mens forberedelserne med hensyn til klimaændringer befinder sig i en meget tidlig fase.

Der er sket visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivningen er fortsat meget begrænset. Der er stadig ikke oprettet en markedstilsynsmyndighed. Ringe oplysning i sundhedsbeskyttelsessystemet – både blandt faggrupperne og hos offentligheden - hæmmer gennemsigthed og håndhævelse. Sundhedssektoren er fortsat underfinansieret. Der er kun gjort ringe fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er gjort fremskridt med den lovgivningsmæssige tilnærmelse på området *toldunion*, hvor forberedelserne er fremskredne i moderat omfang. Der er mangler i den overordnede administrative og operationelle kapacitet, herunder med opfyldelse af EU-kravene til it-systemerne. Der er behov for en yderligere indsats med hensyn til toldværdiansættelse og facilitering af handelen.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området *eksterne forbindelser*. Albanien har fortsat det gode samarbejde inden for rammerne af WTO og CEFTA. Den administrative kapacitet for de institutioner, der er involveret i handelspolitikken, skal forbedres. Hvad angår *udenrigspolitik*, *sikkerheds-* og *forsvarspolitik*, fortsatte landet med at tilpasse sig EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitiske holdninger og har udvist et fortsat politisk engagement med hensyn til sin deltagelse i civile og militære operationer og kriseløsningsforanstaltninger. Onlineregistreringen af våben og ammunition under statspolitiets ledelse er endnu ikke afsluttet. Generelt er forberedelserne på dette område godt i gang.

Der er kun gjort ringe fremskridt inden for *finanskontrol*, hvor forberedelserne stadig ikke er langt fremme. Der er stadig mangler med hensyn til gennemførelse af regler for offentlig intern finanskontrol og forvaltningsmæssig ansvarlighed. De eksterne revisioner skal forbedres og bringes i overensstemmelse med INTOSAI-standarderne.

For så vidt angår *finansielle og budgetmæssige bestemmelser* er der ikke gjort synderlige fremskridt. Når det er behørigt, vil der skulle etableres sunde koordinationsstrukturer og fastlægges gennemførelsesbestemmelser til administrering af ordningen for egne indtægter. Forberedelserne på dette område er generelt stadig i en tidlig fase.

Bosnien-Hercegovina

Etableringen af udøvende og lovgivende myndigheder blev afsluttet med aftalen om en centralregering efter 16 måneder med politisk dødvande efter parlamentsvalget i oktober 2010. Dannelsen af det nye ministerråd og vedtagelsen af to centrale EU-relaterede love medførte indledningsvist en større fokusering på EU-integration. Den dynamik blev imidlertid ikke opretholdt. Den politiske konsensus, der var fundet, forsvandt, og fremskridtene med EU-dagsordenen gik i stå. Der blev indledt omstruktureringer inden for de statslige, føderale og kantonale myndigheder, men de er gået i stå på grund af politisk uenighed og lovgivningsproblemer. De politiske repræsentanter har stadig ikke en fælles vision om den overordnede retning og fremtiden for landet og den institutionelle struktur, der er nødvendig for et kvalitetsmæssigt løft på vejen frem mod EU-medlemskab.

Efter at mandatet for Den Europæiske Unions særlige repræsentant (EUSR) blev frigjort fra den højtstående repræsentants kontor, har chefen for EU-delegationen/EUSR i Bosnien-Hercegovina med sin øgede tilstedeværelse overtaget initiativet på en række områder med hensyn til at yde bistand til myndighederne med gennemførelsen af EU-dagsordenens mål på centrale områder.

I Bosnien-Hercegovina har fremskridtene generelt været begrænsede, hvad angår opfyldelsen af de **politiske kriterier**. Dialogen på højt niveau om tiltrædelse (HLDAP) blev lanceret i Bruxelles i juni med repræsentanter for myndighederne og de politiske partier i Bosnien-Hercegovina med henblik på at forklare kravene til EU-tiltrædelse. Deltagerne var enige om en intern køreplan for EU-integration, der skulle bidrage til stabiliserings- og

associeringsaftalens gennemførelse og til indsendelse af en troværdig ansøgning om medlemskab som defineret i de relevante rådskonklusioner. Den første tidsplan, der var fastsat i junikøreplanen for indsendelse af et godkendt forslag til efterlevelse af Menneskerettighedsdomstolens dom i Sejdic-Finci-sagen, blev ikke fulgt. Behovet for en effektiv mekanisme til koordinering mellem de forskellige regeringsniveauer til at omsætte, gennemføre og håndhæve EU-lovgivning skal adresseres som en prioritet, således at landet bliver i stand til at tale med én stemme om EU-spørgsmål og til at gøre effektiv brug af EU's førtiltrædelsesbistand.

På områderne **demokrati og retsstaten** blev der efter parlamentsvalget i oktober 2010 oprettet en statsregering i februar. Omstruktureringen af de statslige og føderale myndigheder indledtes i juni, men udfaldet af denne proces forbliver usikkert på grund af politisk uenighed og vedvarende lovgivningsproblemer. Det forbliver en hovedopgave at forbedre kvaliteten af institutionernes arbejde og af koordinationen. *Forfatningen* er stadig ikke harmoniseret i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Et forslag, der bygger på politisk konsensus, og som skal ændre forfatningen og bringe den i overensstemmelse med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (Sejdic-Finci), mangler at blive forelagt for parlamentet.

Den parlamentariske forsamling har gjort visse fremskridt med vedtagelsen af EU-relateret lovgivning, navnlig ved at vedtage en lov om statsstøtte og en lov om bolig- og befolkningstælling. For at opfylde IA-/SAA-forpligtelserne skal der oprettes et statsstøtteråd, EU-principperne om offentlige foretagender skal efterleves og der skal udarbejdes en omfattende opgørelse over statsstøtte. Det er endnu ikke sket. Forsinkelser med etablering af en statslig regering og de igangværende omrokeringer inden for regeringer på alle niveauer hæmmede lovgivningsaktiviteternes effektivitet. Samarbejdet mellem entitetsparlamenterne, den statslige parlamentariske forsamling og det statslige ministerråd om EU-relaterede anliggender skal forbedres.

Der er kun gjort ringe fremskridt med at forbedre arbejdet og effektiviteten på alle niveauer inden for *staten*, som fortsat var præget af opsplittet og ukoordineret politikstyring. Statsbudgettet for 2012 blev vedtaget i maj, og det blev efterfulgt af et brud i regeringskoalitionen. Formuleringen af udenrigspolitikken var præget af forskellige holdninger inden for Bosnien-Hercegovinas ledelse angående forskellige spørgsmål.

Der er kun gjort ringe fremskridt med reformen af *den offentlige forvaltning*. Handlingsplanen under strategien for reform af den offentlige administration blev revideret og udgør nu rammerne for reform de kommende fem år. Koordineringen mellem de forskellige forvaltninger halter fortsat på alle niveauer, og der er ikke den nødvendige politiske opbakning til reformen af den offentlige administration. Det er nødvendigt at tage hånd om den finansielle bæredygtighed for den offentlige administration på alle niveauer. Der findes en statslig ombudsmandsinstitution, men en nedskæring af de finansielle midler til dens aktiviteter har haft negativ indvirkning på dens effektivitet. Opsplitning og politisering har til stadighed vanskeliggjort etablering af et kompetent, ansvarligt, åbent og effektivt embedsværk, der bygger på meritter og kompetence.

Der er sket begrænsede fremskridt med reformen af *retsvæsenet*. Der er konstateret en konstruktiv holdning med hensyn til behovet for en omfattende reform inden for rammerne af den strukturerede dialog om retlige anliggender - en reform, der er baseret på nationalt ejerskab, herunder med hensyn til gennemførelse af en reformstrategi for retsvæsenet og en strategi for borgerkrigsforbrydelser. Der blev iværksat yderligere foranstaltninger til at begrænse ophobningen af sager, navnlig sager om energiforbrugsregninger, men der er generelt stadig et meget stort efterslæb, herunder i behandlingen af sager vedrørende

krigsforbrydelser. Harmoniseret anvendelse af straffelovgivning i hele landet og opsplittet organisation og opsplittede budgetter inden for retsvæsenet er stadig problemer, der skal tages hånd om.

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med at bekæmpe *korruption*, som stadig er et alvorligt og udbredt problem på mange områder i den offentlige og den private sektor. Lovgivningen er på plads, men der er kun svag politisk vilje til at tackle spørgsmålet og forbedre den institutionelle kapacitet. Gennemførelsen af strategien og handlingsplanen skal fremskyndes. Regelsættet for kontoret for korruptionsbekæmpelse blev vedtaget, men er ikke fuldt ud i brug. Den retlige opfølgning af korruptionssager er stadig langsommelig, og kun et begrænset antal sager på højt plan er endt i retten. Det giver stadig anledning til bekymring, at lovgennemførelsen er utilstrækkelig, og at der er problemer med koordinering mellem de forskellige entiteter. Bosnien-Hercegovina skal udvise større politisk vilje til at gøre en mere målrettet indsats mod korruption. Der er kun begrænsede fremskridt med *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*. Bosnien-Hercegovina er stadig et omdrejningspunkt for våben- og ammunitionsforsyning til kriminelle grupper i EU. Den organiserede kriminalitet er knyttet sammen med narkotikatrafikken på internationale narkotikahandelsruter.

Respekten for *menneskerettighederne og beskyttelsen af minoriteter* er generelt sikret. Bosnien-Hercegovina har ratificeret alle de vigtigste internationale menneskerettighedskonventioner, men gennemførelsen af dem er ujævn.

Borgerlige og politiske rettigheder respekteres i store træk. Der er gjort visse fremskridt med at forbedre forholdene i fængslerne. Den nye psykiatriske institution i Sokolac er endnu ikke operationel. Der mangler stadig at blive gennemført en omfattende reform af fængselsvæsenet. Rammeloven om gratis retshjælp er endnu ikke vedtaget. Der er gjort visse fremskridt med adgangen til retslig prøvelse, men landets lovgivning og institutionelle rammer er fortsat opsplittede. Forfatningerne på både stats- og entitetsniveau garanterer ytringsfrihed, foreningsfrihed og tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed. Pressenævnet er blevet ved med at arbejde tæt sammen med retlige institutioner og journalsammenslutninger for at forbedre behandlingen af og forøgelse af bevidstheden blandt borgerne om deres rettigheder. Der var fortsat sager med intimidering og trusler over for journalister og avisudgivere. Politisk pres på medierne og politisk og etnisk polarisering af disse giver fortsat anledning til bekymring. Forsøgene på at underminere kommunikationstilsynsmyndighedens og de offentlige tv- og radiokanalers uafhængighed er taget til. Der er endnu ikke foretaget udnævnelse af generaldirektøren og bestyrelsesmedlemmerne for kommunikationstilsynsmyndigheden. Hvad angår civilsamfundet, skal der ske forbedring af samarbejdsmekanismerne på alle niveauer, og gennemsigtigheden med hensyn til tildeling af midler skal øges. Et internationalt møde for fred med deltagelse af de vigtigste ledere for forskellige religioner blev afholdt i Sarajevo i september.

Økonomiske og sociale rettigheder respekteres i store træk. Der er gjort visse fremskridt med bekæmpelsen af vold over for kvinder og udviklingen i den tidligste barndom. Sikringen af kvinders og børns rettigheder sker stadig med svingende resultater. Der er kun gjort ringe fremskridt med at gøre skolerne mere inklusive. Etnisk baseret adskillelse og diskrimination i visse offentlige skoler giver fortsat anledning til bekymring. Etnisk baserede og opdelte uddannelsessystemer forbliver en hindring for, at flygtningenes tilbagevenden bliver holdbar. Der findes en national antidiskriminationslov, men der er kun gjort ringe fremskridt med at sikre dens effektive gennemførelse. Diskriminationen over for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner er fortsat udbredt. Socialsikringen er baseret på status i stedet for behov, hvilket har en negativ indvirkning på situationen for udsatte grupper, bl.a. handicappede. Dialogen

mellem arbejdsmarkedets parter og udøvelsen af arbejdstagerrettigheder hæmmes fortsat af den manglende anerkendelse af arbejdsmarkedets parter på statsniveau og en usammenhængende lovgivning.

Respekten for og beskyttelsen af minoriteter⁶ og kulturelle rettigheder er generelt sikret. De nationale minoritetsråds indflydelse på fastlæggelsen af politikker forbliver begrænset, bl.a. på grund af manglen på politisk og finansiel støtte. Der er gjort visse fremskridt med gennemførelsen af romahandlingsplanerne vedrørende boliger. Der skal gøres en større indsats for at sikre en effektiv gennemførelse af handlingsplanerne vedrørende sundhed, beskæftigelse og uddannelse og for at øge ressourcerne til og forbedre bæredygtigheden af alle fire handlingsplaner. Mange romabørn registreres ikke ved fødslen og kan derfor ikke komme i skole og få adgang til sygesikring. Romamindretallet lever fortsat under meget vanskelige forhold og udsættes for diskrimination. Hvad angår flygtninge og internt fordrevne personer, er der gjort visse fremskridt på boligområdet med gennemførelsen af den reviderede strategi i bilag 7 til Dayton-Paris-freds aftalen. Diskrimination med hensyn til adgangen til beskæftigelse, sundhedspleje og pensionsrettigheder hæmmer fortsat bæredygtigheden med hensyn til flygtninges tilbagevenden og lokale integration. Der er stadig ikke gennemførelse af procedurer på plads til behovsbaseret tildeling af midler til støtte for tilbagevenden.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** har man arbejdet videre med gennemførelsen af Dayton-Paris-freds aftalen. Samarbejdet med Det Internationale Krigsforbrydertribunal for det Tidligere Jugoslavien er generelt tilfredsstillende på de fleste områder.

Samarbejdet mellem domstolene og anklagere fra Bosnien-Hercegovina, Kroatien og Serbien blev videreført. Der er ved at blive gennemført bilaterale aftaler om gensidig anerkendelse og håndhævelse af domstolsafgørelser i straffesager. Behandlingen af sager om krigsforbrydelser vanskeliggøres fortsat af strafferetlige bestemmelser om udlevering. Protokollen om deling af oplysninger og bevismateriale i sager om krigsforbrydelser mellem Bosnien-Hercegovinas anklager og Serbiens anklager i krigsforbrydelsessager er endnu ikke afsluttet.

Med hensyn til Den Internationale Straffedomstol er den bilaterale immunitetsaftale med USA ikke på linje med EU's fælles holdninger og retningslinjer. Landet vil skulle tilpasse sig EU's holdning.

Der er gjort markante fremskridt vedrørende processen i forbindelse med Sarajevoerklæringen. Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro og Serbien fortsatte med at samarbejde om at finde bæredygtige løsninger for flygtninge, der blev fordrevet som følge af de væbnede konflikter i 1990'erne. De fire lande undertegnede en ministeriel erklæring og enedes om et regionalt boligprogram til støtte for ca. 27 000 husholdninger eller 74 000 enkeltpersoner. På en international donorkonference, der blev afholdt i Sarajevo i april, blev der givet tilsagn om støtte på ca. 265 mio. EUR til programmet. Det er nødvendigt, at det gode samarbejde fortsætter om alle udestående spørgsmål i processen.

Bosnien-Hercegovina deltog fortsat aktivt i regionale samarbejdsinitiativer, herunder den sydøsteuropæiske samarbejdsproces (SEECp), Det Regionale Samarbejdsråd (RCC) og den centraleuropæiske frihandelsaftale (CEFTA). Bosnien-Hercegovina har videreudviklet sine forbindelser til nabolandene, men grænse- og ejendomsspørgsmål er endnu ikke løst fuldt ud. Der er afholdt en række møder for at behandle konsekvenserne for de bilaterale forbindelser af Kroatiens EU-tiltrædelse i juli 2013. I den forbindelse er drøftelserne gået videre med

⁶ I henhold til lov om beskyttelse af rettigheder for personer, der tilhører nationale mindretal, er der 17 nationale mindretal i Bosnien-Hercegovina. De tre store befolkningsgrupper – bosniere, kroater og serbere – udgør ikke nationale mindretal.

hensyn til udestående spørgsmål vedrørende grænseforvaltning, men med begrænsede resultater. Aftalen om fri transit gennem havnene i Ploce i Kroatien og Neum-korridoren i Bosnien-Hercegovina samt den lokale grænsetrafikaftale skal bringes i overensstemmelse med EU-retten. Under hensyn til Kroatiens tiltrædelsesproces skal behandlingen af spørgsmål vedrørende grænser, handel og transitrelaterede spørgsmål betragtes som værende hastende.

Bosnien-Hercegovinas **økonomi** voksede med 1,3 % i 2011 understøttet af stigende hjemlig efterspørgsel og – i mindre grad – stadigt voksende eksternt efterspørgsel. Genopretningsprocessen gik i stå i starten af 2012 som følge af de forværrede økonomiske vilkår. Arbejdsløsheden forblev meget høj. Der skete en vis budgetmæssig konsolidering som følge af øgede indtægter og visse nedskæringer af udgifter. De offentlige finanser var imidlertid i en dårlig forfatning, og den budgetmæssige bæredygtighed blev forringet alvorligt af den langvarige vedtagelse af statsbudgettet og af en mellemsigtet finanspolitisk strategi. Den svækkede konsensus om hovedtrækkene ved den økonomiske og finanspolitiske politik havde en negativ indvirkning på de nationale reformer. Der er indgået en ny toårig stand-by-aftale med Den Internationale Valutafond for at støtte landets bestræbelser for at modvirke følgerne af de forværrede eksterne vilkår og afhjælpe eksterne og hjemlige svagheder.

Hvad angår **de økonomiske kriterier**, har Bosnien-Hercegovina gjort små nye fremskridt med hensyn til at blive en fungerende markedsøkonomi. Yderligere omfattende reformbestrebelse må fortsættes med beslutsomhed for at sætte landet i stand til at modstå konkurrencepresset og markedskræfterne i EU på længere sigt.

Den finansielle og monetære stabilitet blev opretholdt og inflationen dæmpet. Der var fortsat en høj grad af troværdighed forbundet med currency board-arrangementet. Kreditvæksten fortsatte, omend i et marginalt ringere tempo, og gjorde det muligt at øge efterspørgslen på hjemmemarkedet. Handelen er øget yderligere, og handelsintegrationen i forhold til EU og landene i regionen er fortsat på et højt niveau. Der kan meldes om visse begrænsede forbedringer af erhvervsmiljøet, især med hensyn til øget virksomhedsregistrering.

Forsinkelserne i vedtagelsen af statsbudgetterne for 2011 og 2012 og af de globale rammer for finanspolitikkerne for 2012-2014 og 2013-2015 forringede i meget betydeligt omfang bæredygtigheden og troværdigheden af Bosnien-Hercegovinas finanspolitik. De offentlige finansers kvalitet er fortsat dårlig, og de løbende udgifter udgør en stor andel af BNP. Følgerne af de forværrede eksterne vilkår har i 2012 berørt de offentlige finanser i stigende grad, og både det offentlige låntagning og gæld er gået hurtigt i vejret. Denne låntagning fortrænger i et vist omfang de private investeringer. De eksterne ubalancer, navnlig i samhandelen med udlandet, og underskuddet på betalingsbalancens løbende poster har været tiltagende. Der blev ikke gjort fremskridt med privatiseringen, omstruktureringen af offentlige virksomheder og liberaliseringen af netværksindustrier. Økonomiens produktionskapacitet og konkurrenceevne er fortsat dårlig, hvilket skyldes, at de indenlandske vækstmuligheder ikke udnyttes optimalt. Arbejdsmarkedet fungerer dårligt og er præget af en strukturel mangel på fleksibilitet, f.eks. blev de høje sociale bidrag og dårligt målrettede sociale overførsler ved med at hæmme jobskabelsen. Arbejdsløsheden var fortsat høj og erhvervsfrekvensen meget lav. Erhvervsmiljøet påvirkes af manglende effektivitet i forvaltningen og en svag retsstat. Den uformelle økonomi er fortsat et stort problem.

Bosnien-Hercegovina har gjort begrænsede fremskridt med at tilpasse sin lovgivning og politikker til **europæiske standarder**. Der er sket visse fremskridt på områderne frie varebevægelser, konkurrence, intellektuel ejendomsret, forskning og i en række spørgsmål vedrørende retfærdighed, frihed og sikkerhed. Der skal fortsat gøres en særlig indsats på områderne fri bevægelighed for personer og tjenesteydelser, kapital, told og beskatning,

offentlige indkøb, beskæftigelse og socialpolitik, uddannelse, kultur, industri og SMV'er, landbrug og fiskeri, fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhed, miljø og klimaændringer, transport, energi, informationssamfund og medier, finansiel kontrol og statistikker. Generelt betragtet har gennemførelsen af interimsaftalen været en blandet succes. Landet har ikke bragt sig i overensstemmelse med interimsaftalen, eftersom det ikke efterlever den europæiske menneskerettighedskonvention og ikke i tilstrækkeligt omfang har opfyldt forpligtelserne vedrørende statsstøtte. Statsstøtteloven blev vedtaget, men der er endnu ikke oprettet et statsstøtteråd, EU-principperne vedrørende offentlige foretagender overholdes ikke, og der er ikke udarbejdet en opgørelse over støtteordninger. Gennemførelsen af loven om befolkningstælling skal fremskyndes.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt på områder vedrørende det **indre marked**. Med hensyn til *frie varebevægelser* er der sket visse fremskridt inden for standardisering, akkreditering, markedsovervågning og forbrugerbeskyttelse. Der skal fortsat gøres en betragtelig indsats for at tilpasse lovgivningen til EU-lovgivningen, forbedre den administrative kapacitet og skabe ét fælles økonomisk område. Der er endnu ikke etableret en dialog mellem den private sektor og den offentlige sektor om industrimarkedet.

På området *fri bevægelighed for personer og tjenesteydelser og etableringsret* er der kun gjort begrænsede fremskridt. Begge entiteter er ved at indføre nye regnskabskontoplaner for finansielle institutioner, som er indbyrdes harmoniserede, og banktilsynet på tværs af entiteterne var tilfredsstillende. Det er vigtigt, at der sker en yderligere forenkling af procedurerne for virksomhedsregistrering og en tilpasning af lovgivningen for posttjenester.

Der er ikke sket fremskridt på området *fri bevægelighed for kapital*. Der er behov for en fortsat tilpasning til gældende EU-ret og en landsdækkende harmonisering af lovgivningen. Der er gjort ringe fremskridt med hensyn til *told og beskatning*. Der er stadig mangler med hensyn til tilpasning af lovgivning og generel administrativ og operationel kapacitet. Der er behov for en yderligere indsats for at yde bedre tjenester til skatteyderne, for at facilitere handel og sikre effektiv gennemførelse og håndhævelse af lovgivning, herunder om intellektuel ejendomsret.

Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt med vedtagelsen af en lov om national statsstøtte og håndhævelse af *konkurrencereglerne*. Der var ingen fremskridt på området *offentlige indkøb*, navnlig ikke med hensyn til den fuldstændige tilpasning af lovgivningen om offentlige indkøb. Der er gjort fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*.

Der er kun sket begrænsede fremskridt med hensyn til *socialpolitik og beskæftigelse*. Der er stadig behov for at øge den lovgivningsmæssige tilnærmelse, og der skal vedtages og gennemføres strategidokumenter. Den nationale strategi for social inklusion er endnu ikke blevet vedtaget. På *uddannelsesområdet* er rammelovene og strategierne blevet vedtaget, men ikke gennemført. Der er gjort visse fremskridt inden for *kultur*. Fremskridtene inden for forskning og forberedelserne med henblik på deltagelse i programmet vedrørende innovation i EU fortsatte. Forhandlingerne om tiltrædelse af *Verdenshandelsorganisationen* skrider fremad.

Bosnien-Hercegovina har gjort små fremskridt med overholdelsen af europæiske standarder inden for en række **sektorpolitikker**. Med hensyn til *industri og små og mellemstore virksomheder* (SMV'er) er der endnu ikke vedtaget en landsdækkende udviklingsstrategi omfattende industripolitiske elementer, og det samme gælder den nye SMV-strategi. Fremskridtene har været få inden for *landbrug* og udvikling af landdistrikter, fødevarerikkerhed, veterinære og plantesundhedsmæssige anliggender samt *fiskeri*. Det er fortsat meget vigtigt, at der er en klar kompetencedeling, tættere samarbejde mellem staten og entiteterne i forbindelse med tilpasningen til EU-retten på disse områder, og at der sker en

opgradering af virksomhederne. De manglende fremskridt har haft en negativ indvirkning på handelen med landbrugsvarer, navnlig i forhold til EU.

Bosnien-Hercegovinas forberedelser på *miljøområdet* er stadig i startfasen. Der er endnu ikke fastlagt harmoniseret lovgivning om miljøbeskyttelse og etableret passende institutionel kapacitet på området. Den administrative kapacitet er lille, og den horisontale og vertikale kommunikation mellem de forskellige myndigheder skal styrkes. Hvad angår *klimaændringer*, er vedtagelsen af en national klimastrategi, tilpasning til EU-retten og oplysning stadig spørgsmål, der skal tages hånd om.

Bosnien-Hercegovina har kun gjort begrænsede fremskridt inden for *transport*, men der har været en vis positiv udvikling med hensyn til transeuropæiske netværk og lufttransport. Loven om transport af farligt gods er endnu ikke i fuld overensstemmelse med den gældende EU-ret. Der skal fortsat gøres en indsats for at forbedre transportinfrastrukturen. Det forberedende arbejde på *energiområdet* befinder sig stadig i en tidlig fase. Som part i energifællesskabstraktaten skal Bosnien-Hercegovina gennemføre relevant EU-energilovgivning. For at garantere elforsyningen er det nødvendigt at oprette et velfungerende nationalt transmissionsselskab og vedtage en omfattende energistrategi.

Der er kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *informationssamfundet og medier*. Der er endnu ikke sket fuldstændig harmonisering af rammelovgivningen for statslig radio- og tv-virksomhed. De fortsatte problemer med kommunikationstilsynsmyndighedens og de offentlige radio- og tv-stationers uafhængighed, presset på medierne fra politisk hold og den langsomme gennemførelse af reformen af statslig radio- og tv-virksomhed giver fortsat anledning til alvorlig bekymring.

Der kan kun meldes om ringe fremskridt på området *finanskontrol*. Der mangler at blive vedtaget og gennemført lovgivning, og koordinationsorganet for de centrale harmoniseringsenheder er nødt til at genoptage sin rolle. Den interne revisionskapacitet og uafhængigheden for de eksterne revisionsorganer skal styrkes. Der er gjort visse fremskridt på *statistikområdet*. Sektorstatistikker såsom nationalregnskabsstatistikker og virksomheds- og landbrugsstatistikker skal forbedres. Samarbejdet mellem landets statistiske institutioner på stats- og entitetsniveau og andre relevante statslige organer skal intensiveres – også med henblik på gennemførelse af loven om befolknings- og boligtælling.

Der er gjort visse fremskridt på forskellige områder, der er relateret til ***retfærdighed, frihed og sikkerhed***. På området *visumpolitik* blev der arbejdet videre på de prioriterede områder. Aftalen mellem EU og Bosnien-Hercegovina om en lempelse af visumreglerne og tilbagetagelsesaftalen gennemføres fortsat planmæssigt. For bosnisk-hercegovinske statsborgere med biometrisk pas blev visumpligten ved indrejse i Schengenområdet ophævet i december 2010. Bosnien-Hercegovina har inden for rammerne af mekanismen til efterkontrol af visumliberaliseringen vedtaget målrettede foranstaltninger til forbedring af forvaltningen af migration ud af landet. Gennemførelsen af visse reformer, der blev vedtaget som led i visumliberaliseringskøreplanen, har endnu ikke fundet sted. Særligt vigtige spørgsmål, der hurtigt skal tages hånd om, er etableringen af et fungerende system for elektronisk udveksling af oplysninger mellem retshåndhævende organer og kontorer for offentlige anklagere i Bosnien-Hercegovina og etablering af et fuldt operationsdygtigt korruptionsbekæmpelsesorgan med tilstrækkeligt personale og tilstrækkelige finansielle ressourcer.

Landet har gjort fremskridt med forberedelserne inden for *grænseforvaltning, asyl og migration*. Ordningen for asyl og international beskyttelse, overvågningen af migrationsstrømmene og samarbejdet mellem de forskellige instanser er blevet forbedret yderligere. Infrastrukturen ved visse grænseovergange kræver yderligere forbedringer.

Spørgsmålet med hensyn til uautoriserede grænseovergange i forhold til både Montenegro og Serbien mangler stadig at blive løst. Der er gjort visse fremskridt med bekæmpelsen af *pengehvidvaskning*. Der er kun sket en begrænset gennemførelse af strategien og handlingsplanen for forebyggelse af hvidvaskning af penge. Der er kun gjort små fremskridt med *narkotikabekæmpelsen*. Der ikke er sket en effektiv juridisk opfølgning, og det hæmmer indsatsen over for narkohandel, som fortsat er et alvorligt problem.

Bosnien-Hercegovinas bestræbelser for at øge *politiets* kapacitet og effektivitet fortsatte. Opsplitningen af Bosnien-Hercegovinas politistyrker står fortsat i vejen for ønsket om effektivitet, samarbejde og informationsudveksling. *Bekæmpelsen af organiseret kriminalitet* er stadig utilstrækkelig, fordi der mangler en effektiv koordinering mellem de forskellige retshåndhævende instanser. Organiseret kriminalitet er stadig et alvorligt problem, som påvirker retsstaten og erhvervsklimaet. Indsatsen for at bekæmpe *menneskehandel* skal styrkes, og der skal rettes op på manglerne i forbindelse med identificering af ofre for handelen. Bosnien-Hercegovina har gjort visse fremskridt med bekæmpelsen af terrorisme. Den fælles task force til bekæmpelse af terrorisme blev retableret, men gennemførelsen af strategien til forebyggelse og bekæmpelse af terrorisme forbliver utilfredsstillende.

Forberedelserne til *beskyttelse af personoplysninger* er fortsat, men retshåndhævelsen og tilsynsorganets uafhængighed skal styrkes. Det er helt afgørende, at beskyttelsen af personoplysninger fungerer godt, hvis Bosnien-Hercegovina skal kunne indgå aftaler med Europol og Eurojust.

Tyrkiet

Den positive dagsorden blev sat i gang i maj for at støtte og supplere tiltrædelsesforhandlingerne gennem øget samarbejde på en række områder af fælles interesse: politisk reform, tilpasning til EU-retten, dialog om udenrigspolitikken, visum, bevægelighed og migration, energi, bekæmpelse af terrorisme og deltagelse i EU-programmer. Seks ud af otte arbejdsgrupper, som er blevet etableret for at tilskynde til tilnærmelse med EU-retten, holdt deres første møder.

Arbejdet med en ny forfatning blev indledt med en proces, der var relativt demokratisk og inkluderende. Der er imidlertid voksende bekymring med hensyn til Tyrkiets mangel på mærkbare fremskridt med hensyn til at opfylde de politiske kriterier. Situationen med hensyn til respekten for de grundlæggende rettigheder vækker fortsat stor bekymring. Det skyldes bl.a. den vidtgående anvendelse af lovgivningen om terrorisme og organiseret kriminalitet, som har ført til gentagne krænkelse af retten til frihed og sikkerhed, retten til en retfærdig rettergang, ytringsfriheden, forsamlingsfriheden og foreningsfriheden. Selv om debatterne fortsætter om emner, der anses for at være følsomme - f.eks. det armenske spørgsmål eller militærets rolle – vækker begrænsninger af mediernes frihed i praksis og en række retssager mod forfattere og journalister stadig alvorlig bekymring. Selvcensur er derfor udbredt.

Hvad angår **demokrati og retsstaten**, er der taget positive skridt med hensyn til at sikre inklusion i forbindelse med arbejdet med en ny forfatning, men generelt var der mangel på høring i forbindelse med lovgivningsprocessen. Indsatsen for at styrke tilliden til velfungerende tyrkiske demokratiske institutioner og retsstaten og efterforskning af påståede kupplaner har været overskygget af reelle bekymringer om deres vide rækkevidde og manglerne ved de retlige procedurer. Det kurdiske spørgsmål er fortsat en central udfordring for Tyrkiets demokrati. Den demokratiske åbning i 2009, som tog sigte på bl.a. at tage hånd om det kurdiske spørgsmål, blev ikke ført videre. Lokalregeringen i sydøst led under, at der blev tilbageholdt en lang række lokale politikere. Der var en betydelig stigning i antallet af PKK-terrorangreb.

Med hensyn til reformen af den *offentlige forvaltning* er der sket visse fremskridt med de lovgivningsmæssige reformer. Oprettelsen af en ombudsmandsinstitution er et vigtigt skridt til beskyttelse af borgernes rettigheder og til at sikre ansvarlighed i den offentlige administration. Der er behov for øget politisk opbakning til reformen af den offentlige forvaltning, og der blev ikke gjort fremskridt med den administrative decentralisering.

Det *civile tilsyn med sikkerhedsstyrkerne* blev konsolideret yderligere. Indførelsen af parlamentskontrol med forsvarsbudgettet var en positiv foranstaltning, som dog havde en begrænset rækkevidde. Generalstaben afstod generelt fra at udøve direkte eller indirekte pres i politiske anliggender. Der er taget flere symbolske skridt for at sikre yderligere demokratisering af civil-militære anliggender. Der er behov for yderligere reformer, navnlig af det militærretlige system, og for civilt tilsyn med gendarmeriet.

Der er gjort visse fremskridt inden for *retsvæsenet* efter vedtagelsen af den tredje reformpakke for justitsvæsenet, som introducerer en række forbedringer af det tyrkiske strafferetlige system, herunder lempelse af restriktionerne for medierne i forbindelse med rapportering om strafferetlig efterforskning og ophævelse af bestemmelsen, der giver den offentlige anklager mulighed for at forbyde publikationer. En række varetægtsfængslede personer blev løsladt efter ikrafttrædelsen af de nye bestemmelser. Reformen af lovgivningen gjorde det imidlertid ikke muligt at afhjælpe de mangler, som er den vigtigste årsag til, at Tyrkiet fortsat er genstand for fordømmelser fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols side. Hyppigheden og længden af varetægtsfængsling er fortsat et alvorligt problem. Der er behov for yderligere foranstaltninger med hensyn til uafhængighed, upartiskhed og effektivitet for retsvæsenet, herunder det strafferetlige system og de store forsinkelser med behandlingen af alvorlige strafferetlige sager. Der er også behov for yderligere skridt for at øge kvindernes deltagelse i retsvæsenet. Reformstrategien for retsområdet skal revideres under inddragelse af alle interesserede parter, herunder det tyrkiske retssamfund og civilsamfundet.

Der er gjort begrænsede fremskridt med *korruptionsbekæmpelsen* med hensyn til anklager og gennemsigtighed omkring finansiering af politiske partier. Der skal være større åbenhed omkring politisk finansiering. Det store omfang af immunitet er et problem på dette område. Der mangler resultater inden for efterforskning, tiltalerejsning eller domme i korruptionssager. Der sættes spørgsmålstejn ved upartiskheden i behandlingen af sager om korruptionsbekæmpelse. Gennemførelsen af den nationale strategi til korruptionsbekæmpelse kræver større politisk engagement.

Der er opnået ujævne resultater med *bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*. Tyrkiet er medunderskriver af de vigtigste internationale konventioner, men manglen på en databeskyttelseslov er fortsat med til at begrænse samarbejdet på internationalt plan og hindrer indgåelse af en operationel samarbejdsaftale med Europol. Udnævnelse af en Europolforbindelsesofficer ville bidrage til at forbedre det bilaterale samarbejde. Der er ikke konstateret nævneværdige fremskridt med bekæmpelsen af menneskehandel.

Hvad angår **menneskerettigheder og beskyttelse af minoriteter**, skal der gøres en betydelig indsats på de fleste områder, navnlig med hensyn til ytringsfrihed, forenings- og forsamlingsfrihed og religionsfrihed.

Selv om der blev gjort visse fremskridt med hensyn til *overholdelsen af den internationale menneskerettighedslovgivning*, mangler der stadig at blive gennemført vigtige reformer til styrkelse af menneskerettighedsstrukturer, og det store antal strafferetssager, der er iværksat over for menneskerettighedsforkæmpere, vækker bekymring.

Der forekommer stadigt mindre *tortur og vanrøgt* i fængsler. For omfattende brug af tvang giver imidlertid fortsat anledning til bekymring, og der har kun været begrænsede fremskridt

med *straffrihed*. Der er betydeligt efterslæb i behandlingen af retssager, og der gives prioritet til sikkerhedsstyrkernes påstande.

Hvad angår *fængsler*, fører den fortsatte stigning i antallet af indsatte til alvorligt overfyldte fængsler, hvilket har betydelig indvirkning på de sanitære og andre fysiske forhold. Fængselsforholdene vækker fortsat alvorlig bekymring, navnlig hvad angår de unge. Det er på høje tid, at der sker en nøje gennemgang af fængslernes klagesystem. Der skal gøres en særlig indsats for at sikre indsatte adgang til lægehjælp og forbedre vilkårene i forbindelse med frihedsberøvelse af mindreårige.

Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *adgangen til retslig prøvelse*. Rækkevidden og kvaliteten af retshjælpen er utilstrækkelig. Der findes ingen effektiv overvågningsmekanisme, der kan afhjælpe problemer, som har eksisteret i lang tid.

Hvad angår *yrtingsfriheden*, blev der efter vedtagelsen af den tredje reformpakke for retsvæsenet løsladt en række journalister inden afslutningen af rettergangen, restriktionerne for medierne med hensyn til rapportering om strafferetlig efterforskning blev lempet, og der blev nedlagt forbud mod at beslaglægge artikler, bøger o. lign. inden offentliggørelse. De øgede overtrædelser af yrtingsfriheden giver imidlertid anledning til alvorlig bekymring, og mediernes frihed er blevet stadigt mere begrænset. De retlige rammer - specielt med hensyn til organiseret kriminalitet og terrorisme - og domstolenes fortolkning af dem fører til misbrug. Dette har i kombination med en høj koncentration af medierne i industrielle konglomerater med interesser, der går langt ud over den frie videreformidling af information og ideer, ført til udbredt selvcensur. Hyppige nedlæggelser af forbud mod websteder giver anledning til alvorlig bekymring, og der er behov for at revidere loven om internet.

For så vidt angår *forsamlings- og foreningsfriheden* fandt 1. maj-demonstrationer og begivenheder som f.eks. mindedagen for det armenske folkedrab sted i en fredelig atmosfære, men der var tilfælde af vold og uforholdsmæssig brug af vold fra sikkerhedsstyrkernes side under demonstrationer, til hvilke der ikke var opnået forudgående tilladelse. Det vedrørte specielt - men ikke udelukkende - demonstrationer i forbindelse med det kurdiske spørgsmål. Den forfatningsmæssige ret til forsamlings- og foreningsfrihed fortolkes nogle gange på en måde, der er for restriktiv. Loven om demonstrationer og møder skal revideres, påstande om overdreven magtanvendelse fra sikkerhedsstyrkernes side skal efterforskes, og der skal i givet fald ske retsforfølgelse. Reglerne for finansiering er restriktive og baseret på skøn. Der har ikke været nogen udvikling med hensyn til lovgivning om politiske partier.

Der er sket begrænsede fremskridt med hensyn til *tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed*. Der er registreret visse fremskridt vedrørende militærnægtelse af samvittighedsgrunde med hensyn til anvendelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis. Dialogen med de ikke-muslimske trossamfund fortsatte. Personer, der gav udtryk for tro på minoritetsreligioner eller for ateisme, var genstand for trusler fra religiøse ekstremister. Der skal indføres lovgivning, som er i tråd med den europæiske menneskerettighedskonvention, således at alle ikke-muslimske trossamfund og alevit-samfundet kan fungere frit.

I lovgivningsmæssig forstand er der ikke gjort fremskridt med hensyn til respekten for *kvinders rettigheder og ligestilling af kønnene*. Regeringen har fastlagt en handlingsplan for at tage fat på spørgsmål, der er rejst i Europa-Parlamentets rapport "A 2020 perspective for women in Turkey". Loven om beskyttelse af familie og forebyggelse af vold over for kvinder tager sigte på at beskytte familiemedlemmer og personer, der er i ikke-ægteskabelige forhold, mod vold. De procedurer, der er fastlagt for hastetilfælde, er generelt positive, således som det var tilfældet med den inklusive høringsøvelse, myndighederne har iværksat i forhold til civilsamfundet. Der er også brug for en betydelig indsats for at gøre denne nye lov og den allerede eksisterende lovgivning til politisk, social og økonomisk virkelighed. Det skal sikres,

at lovgivningen gennemføres ensartet over hele landet. Der er behov for flere kvinder på arbejdsmarkedet, inden for politikformulering og mere generelt inden for politik. Der er blevet vedtaget en lov om kejsersnit, men med utilstrækkelig forberedelse og høring af civilsamfundet. Debatten forud for denne lov og en lignende debat om abort var præget af polariserede holdninger. Tidlige ægteskaber og tvangsægteskaber vækker stadig alvorlig bekymring.

Hvad angår *børns rettigheder*, er der behov for en indsats på alle områder, herunder uddannelse, bekæmpelse af børnearbejde, sundhed, administrativ kapacitet og koordinering. Generelt skal der træffes mere præventive og rehabiliterende foranstaltninger for unge. Tilbageholdelse af børn sker ikke på passende vilkår, og der skal oprettes flere ungdomsdomstole i overensstemmelse med den gældende lovgivning.

Hvad angår *socialt udsatte personer og/eller personer med handicap*, er der stadig behov for yderligere foranstaltninger for at øge disse personers deltagelse i samfundslivet og økonomien.

Der er behov for en større indsats for at bekæmpe *forskelsbehandling*. Der mangler omfattende lovgivning til bekæmpelse af diskrimination, og regeringen skal udfolde seriøse bestræbelser for at sikre effektiv beskyttelse af befolkningen, herunder kvinder, børn, lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner, mod dårlig behandling i samfundet, mod diskrimination og vold.

Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til *arbejdstagerrettigheder og fagforeningsrettigheder*. Loven om tjenestemænds fagforeningsrettigheder er blevet ændret, men er stadig ikke på linje med EU's og ILO's standarder. *Fagforeningernes kollektive aktioner er omfattet af en lang række restriktioner*.

Hvad angår *ejendomsret*, er der gjort fremskridt med vedtagelse af lovgivning om ændring af loven om fonde fra 2008. Gennemførelsen fortsætter. Den eksisterende lovgivning dækker imidlertid ikke stiftelser, dvs. fonde, hvis forvaltning er overtaget af generaldirektoratet for fonde eller ejendom, der er konfiskeret fra Alevi-fonde. De igangværende sager, hvoraf nogle blev indledt af regeringen over for Mor Gabriel Syriac Orthodox-klosteret, giver anledning til bekymring. Tyrkiet er nødt til at sikre fuld respekt for ejendomsret for alle ikke-muslimske trossamfund og andre.

Tyrkiets behandling af *minoriteter* forbliver restriktiv, selv om repræsentanter for minoriteter - og ikke kun de minoriteter, der er officielt anerkendt af Tyrkiet - fik en invitation til i parlamentet at give udtryk for deres synspunkter om en ny forfatning. Sproglige, kulturelle og grundlæggende rettigheder overholdes endnu ikke fuldt ud i overensstemmelse med EU's standarder. Tyrkiet er nødt til at anvende en bredt fokuseret tilgang og gøre en yderligere indsats for at øge tolerancen og sikkerheden og fremme integrationen af minoriteter. Den eksisterende lovgivning skal revideres, der skal vedtages ny lovgivning og etableres beskyttelsesmekanismer eller særlige organer til at bekæmpe racisme, fremmedhad, antisemitisme og intolerance. De relevante konventioner bør anvendes.

Tyrkiet har gjort fremskridt med *kulturelle rettigheder*, og der er konstateret færre restriktioner over for anvendelsen af kurdisk i fængsler under besøg og i forbindelse med brevudveksling. Lovgivningen forbyder imidlertid stadig anvendelse af andre sprog end tyrkisk, herunder forfatningen og loven om politiske partier. Retsvæsenet har også truffet en række restriktive beslutninger om anvendelsen af andre sprog end tyrkisk, herunder anvendelsen af kurdisk i retssager vedrørende kurdiske politikere og menneskerettighedsforkæmpere.

Der er gjort visse fremskridt, men der er behov for en systematisk indsats for at tackle problemerne med *romaer*. Der skal fastlægges en integreret strategi, og spørgsmålet skal inkorporeres generelt i relevante politikdokumenter. Der er mangel på kvantitative oplysninger om romaernes situation, og det står i vejen for velfunderede politikker.

Hvad angår *øst og sydøst*, var der betydelig debat om det kurdiske spørgsmål, men ikke fremskridt hen imod en løsning. Terrorangrebene tog til, og det samme gjaldt de militære operationer. Alle terroristangreb blev fordømt af EU. Fængslingen af folkevalgte politikere og menneskerettighedsforkæmpere vækker bekymring. F.eks. i forbindelse med drabene på civile i Uludere er krav til myndighederne om at foretage effektiv og hurtig efterforskning og gennemføre en åben offentlig høring ikke blevet imødekommet. Sandheden om henrettelser uden rettergang og tortur i landets sydøstlige del i 1989'erne og 1990'erne er endnu ikke blevet klarlagt inden for rammerne af en behørig domstolsbehandling. Forældelsesreglerne vil snart bringe de retlige undersøgelser af tidligere begåede forbrydelser til ophør - uden at der er opnået resultater. Landminer og landsbyvagtsystemer vækker fortsat bekymring.

Proceduren med at yde kompensation til *internt fordrevne personer* er fortsat, men systemets effektivitet mangler at blive evalueret. Hvad angår *flygtninge og asylansøgere*, er der konstateret visse forbedringer af de fængsledes vilkår i transitcentre. Der er imidlertid stadig ingen national strategi til forbedret opfyldelse af de internt fordrevnes behov eller integrerede retlige rammer for flygtninge og asylansøgere. Der skal ske yderligere forbedringer, hvad angår praksis ved internering og deportering.

Med hensyn til **regionale spørgsmål og internationale forpligtelser** støtter Tyrkiet fortsat forhandlingerne i FN's generalsekretærs regi mellem lederne for de to samfund på Cypern for at finde en bred løsning på *Cypernproblemet*. Trods Rådets og Kommissionens gentagne opfordringer har Tyrkiet dog stadig ikke opfyldt sin forpligtelse til fuldt ud og uden diskrimination at gennemføre tillægsprotokollen til associeringsaftalen og har heller ikke fjernet alle hindringer for frie varebevægelser som omhandlet i Det Europæiske Fællesskabs og dets medlemsstaters erklæring af 21. september 2005 og i Rådets konklusioner, bl.a. konklusionerne fra december 2006 og december 2010. Der er ikke gjort fremskridt hen imod en normalisering af de bilaterale forbindelser med Republikken Cypern. Tyrkiet besluttede desuden at fastfryse sin forbindelser til Cyperns EU-formandskab i anden halvdel af 2012, og deltog bl.a. ikke i møder, der blev ledet af det Cyperns EU-formandskab. Det Europæiske Råd udtrykte alvorlig bekymring med hensyn til Tyrkiets erklæringer og trusler og efterlyste fuld respekt for den rolle, som formandskabet for Rådet indtager, og som er et af de grundlæggende institutionelle træk ved EU, der er fastsat i traktaten. Tyrkiet blev ved med at offentliggøre erklæringer, der gik imod boringer, som blev gennemført af Republikken Cypern, og truede med gengældelse over for olieselskaber, der deltog i den cypriotiske olieefterforskning. EU har også fremhævet EU-medlemsstaternes suveræne rettigheder, bl.a. deres ret til at indgå bilaterale aftaler og gennemføre efterforskning efter og udnytte egne naturressourcer, i overensstemmelse med EU-retten og international ret, herunder FN's havretskonvention.

Efter den sidste runde af sonderende samtaler i juli 2011 er der drøftelser i gang mellem Grækenland og Tyrkiet om fastsættelse af dato for den næste runde. Grækenland og Cypern har talrige gange officielt klaget over vedvarende krænkelse af deres territorialfarvande og luftrum, bl.a. overflyvninger over græske øer.

Hvad angår *regionalt samarbejde*, forbliver Tyrkiet involveret i regionale initiativer, herunder den sydøsteuropæiske samarbejdsproces og det regionale samarbejdsråd. Tyrkiet, som støtter den europæiske integration af alle lande i regionen, har øget kontakterne til Vestbalkan og

udtrykt et klart ønske om at fremme fred og stabilitet i regionen. Forbindelserne til nabolandet og EU-medlemsstaten Bulgarien forblev positive.

Tyrkiets **økonomi** var fortsat i stærk vækst og nød godt af fordelene ved de stabilitets- og vækstorienterede politikker, der var gennemført i det meste af det foregående årti. Væksten er gradvist taget af siden midten af 2011 i takt med faldet i den hjemlige efterspørgsel, men der har til gengæld været en forbedring af handelsbalancen og betalingsbalancens løbende poster. Der er imidlertid stadig betydelige eksterne ubalancer, og inflationspresset udgør stadig en trussel for den makroøkonomiske stabilitet.

Hvad angår de **økonomiske kriterier**, er Tyrkiet en fungerende markedsøkonomi. Landet forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i EU på mellemlang sigt, forudsat at det fremskynder gennemførelsen af sit omfattende program for strukturreformer.

Den tyrkiske økonomi voksede i 2011 med 8,5 %, hvilket var lidt mindre end væksten på 9,2 % i 2010. Væksten var i høj grad drevet af den hjemlige efterspørgsel, navnlig fra den private sektor. I første halvdel af 2012 blev der registreret en større nedgang i væksten – til 3,1 % på årsbasis. Nedgangen i den hjemlige efterspørgsel er ledsaget af en forbedring af handelsbalancen og en reduktion af underskuddet på betalingsbalancens løbende poster, som dog skal ses i sammenhæng med det meget store underskud på 10 % af BNP i 2011. Den solide økonomiske ekspansion muliggjorde også stærk økonomisk vækst og et fald i arbejdsløsheden fra ca. 11 % medio 2011 til mindre end 9 % et år senere. Pengepolitikken har fået større betydning og har bidraget til at dæmpe væksten i kreditgivningen og reduceret underskuddet på betalingsbalancens løbende poster. Budgettet så bedre ud i 2011 end forventet, og den offentlige gæld faldt til ca. 39 % af BNP medio 2012. Reformen og øget investering i uddannelse har haft en positiv indvirkning på uddannelsesniveaue og antallet af børn, der går i skole. Der er fortsat stor handel og økonomisk integration i forhold til EU.

Den bløde landing for økonomien trues samtidigt af en vis finansiell usikkerhed og det generelle risikoprægede klima, og der kan være behov for at gøre mere for at sikre en bedre koordinering af de anvendte politikker. Underskuddet på betalingsbalancens løbende poster er stadig betragteligt. Inflationen har været faldende, men er stadig høj. Disse ubalancer signalerer konkurrenceproblemer og manglende hjemlig opsparing og kræver yderligere strukturreformer. Der er ikke gjort nogen indsats for at øge den finanspolitiske gennemsigtighed og sikre et bedre finanspolitisk grundlag, hvilket også ville bidrage til at fremme Tyrkiets troværdighed i markederne. Det er fortsat dyrt og langsommeligt at trække sig tilbage fra markedet, og konkursprocedurerne er stadig relativt omstændelige. For at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne bør loven om statsstøtte gennemføres fuldt ud. Selv om der har været visse ændringer inden for landets menneskelige kapital, er der kun sket beskedne forbedringer med den fysiske kapital.

Tyrkiet har til stadighed forbedret sin **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab**. Der er gjort fremskridt på de fleste områder, navnlig inden for selskabsret, statistikker, videnskab og forskning og EU's gældende regler for toldunionen. Der skal udfoldes fortsatte bestræbelser for at sikre tilpasning på de fleste områder. Der skal ske en styrkelse af den administrative kapacitet til at sikre overensstemmelse med gældende EU-ret med hensyn til effektivitet. Kapaciteten til håndhævelse skal også styrkes på visse områder. Indsatsen for at sikre tilnærmelse er blevet overvåget under associeringsaftalen og af arbejdsgrupper, der er nedsat i forbindelse med den positive dagsorden.

Der er gjort visse fremskridt på området *frie varebevægelser*. Tyrkiet har indført princippet om gensidig anerkendelse i sin retsorden for det ikke-harmoniserede område. Tyrkiet er blevet fuldgyldigt medlem af CEN og CENELEC. Der er imidlertid fortsat tekniske handelsbarrierer, som forhindrer frie varebevægelser på visse områder i strid med Tyrkiets forpligtelser i

henhold til toldunionen. Tilpasningen på dette område er langt fremme. Der er sket meget lidt på området *arbejdskraftens fri bevægelighed*. Tyrkiet har øget sin kapacitet med henblik på den fremtidige deltagelse i EURES og koordinering af socialsikringssystemerne. Forberedelserne på dette område er sat i gang. Der er kun registreret meget ringe fremskridt med hensyn til *etableringsretten og fri udveksling af tjenesteydelser*, og der er behov for en yderligere indsats på området. Tilpasningen er overordnet set fortsat i en tidlig fase. Der er gjort begrænsede fremskridt med *den fri bevægelighed for kapital*. I en række sektorer findes der fortsat restriktioner for kapitalbevægelser. Håndhævelseskapaciteten over for pengevidvaskning og finansiering af terrorisme skal forbedres. Der skal gøres en bedre indsats for så vidt angår tilpasning til EU-retten og de relevante FATF-anbefalinger. Forberedelserne på dette område er stadig i en tidlig fase.

Der kan meldes om begrænsede fremskridt på området *offentlige indkøb*. Institutionerne er på plads, og den administrative kapacitet er forbedret. Udkastet til en tilpasningsstrategi, som indeholder en handlingsplan med faste tidsfrister, skal vedtages. Tyrkiet skal ophæve undtagelser, der ikke er i overensstemmelse med gældende EU-ret, og tilpasse sin lovgivning yderligere, navnlig med hensyn til offentlig forsyning, koncessioner og offentlig-private partnerskaber. Retsmiddelsystemet skal revideres. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er gjort pæne fremskridt vedrørende *selskabsretten*. De retlige og institutionelle rammer blev forbedret med oprettelsen af den tyrkiske myndighed for regnskabs- og revisionsstandards. Kapaciteten for de kommercielle rets- og erhvervsorganisationer skal imidlertid styrkes af hensyn til den nye tyrkiske handelslov. Tilpasningen på dette område er langt fremme. Der kan konstateres visse fremskridt på området *intellektuel ejendomsret*. Der skal vedtages ajourførte love, som er i overensstemmelse med gældende EU-ret. Der er afgørende, at det sker en styrkelse af retsvæsenets og toldvæsenets kapacitet til at sikre mere effektiv håndhævelse af intellektuel ejendomsret. Bekæmpelsen af forfalskede varer skal også forbedres. Det er afgørende med bedre koordinering og samarbejde mellem IPR-interessenterne, og det samme gælder generelle oplysningskampagner om risikoen ved at krænke intellektuelle ejendomsrettigheder. Tyrkiet tager kun delvist hånd om prioriteterne på dette område.

Der er sket begrænsede fremskridt med *konkurrencepolitikken*. Tyrkiet har håndhævet konkurrence- og fusionsreglerne effektivt. Den seneste udvikling på lovgivningsområdet giver imidlertid anledning til bekymring angående konkurrencemyndighedens evne til fortsat at varetage sine aktiviteter uafhængigt. Der er ikke gjort fremskridt på statsstøtteområdet, mens en række eksisterende statsstøtteforanstaltninger er i strid med toldunionsreglerne. Loven om statsstøtte er stadig ikke i kraft, da der ikke foreligger lovgivning om gennemførelse. Tilpasningen er langt fremme med hensyn til fusioner. Hvad angår statsstøtte, er landet endnu ikke tilstrækkeligt forberedt.

Der er gjort visse fremskridt på området *finansielle tjenester*. Basel II-standarderne er blevet obligatoriske for banksektoren. Der er behov for en større indsats, navnlig med hensyn til markederne for værdipapirer og investeringstjenester og forsikringssektoren. Forberedelserne på dette område er godt i gang. Der er registreret fremskridt på området *informationssamfund og medier*. Tilpasningen til EU's rammer for elektronisk kommunikation forbliver begrænset, navnlig med hensyn til godkendelse og markedsadgang. Der kræves en fortsat indsats for at sikre yderligere tilpasning af lovgivningen om informationssamfundets tjenester. Bestemmelser om internetindhold, som potentielt kan begrænse ytringsfriheden, og en for bred fortolkning af visse lovbestemmelser, navnlig med hensyn til sanktioner over for radio- og tv-stationer, giver anledning til bekymring. Der er gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort begrænsede fremskridt med tilpasning på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*. Kapaciteten med hensyn til landbrugsstatistikker og informationsnet for landbrugsøkonomisk bogføring er øget. Gennemførelsen af førtiltrædelsesprogrammet for udvikling af landdistrikter er forbedret, men der skal gøres en stor indsats for at sikre passende anvendelse af midlerne. De facto-forbuddet mod import af levende kvæg, oksekød og afledte produkter er ikke hævet fuld ud, og der er ikke strategier på plads til omlægning af landbrugsstøtten, heller ikke for så vidt angår landbrugsstatistikker. Der er kun gjort ringe fremskridt med forberedelserne på dette område. Der er gjort visse fremskridt på området *fødevarer sikkerhed og veterinære og plantesundhedsmæssige anliggender*. Der kræves en yderligere indsats for at sikre fuld tilpasning til EU-retten. Der kræves en betydelig indsats med hensyn til opgradering af landbrugsfødevarevirksomheder til EU-standard, kontrol med dyrenes bevægelser, dyresundhed, navnlig indsats over for mund- og klovesyge, og animalske biprodukter. Forberedelserne på dette område er stadig i en tidlig fase. Der er gjort visse fremskridt inden for *fiskeri*, navnlig med hensyn til den administrative kapacitet, ressource- og flådeforvaltning, inspektion og kontrol samt internationale aftaler. Der er imidlertid behov for en yderligere indsats med tilpasning af lovgivning, strukturelle foranstaltninger, markedspolitik og statsstøtte. Tilpasningen på dette område er ikke særligt langt fremme.

Der er gjort visse fremskridt med tilpasningen af *transportsektoren*, som generelt skrider relativt godt frem. Tyrkiet er nødt til at sikre tilpasning til de seneste EU-lovgivningspakker inden for maritim transport og jernbanetransport. Der er behov for en yderligere indsats på områderne menneskelige ressourcer og teknisk kapacitet med henblik på anvendelse af EU-retten, navnlig på områderne farligt gods og nødberedskab inden for maritim transport. Manglende kommunikation mellem flyvekontrolcentrene i Tyrkiet og Republikken Cypren er til stor skade for sikkerheden i luften.

Der er konstateret visse fremskridt i *energisektoren*, navnlig hvad angår vedvarende energi og energieffektivitet. Der skal gøres en yderligere indsats på områderne naturgas, nuklear sikkerhed og strålingsbeskyttelse, herunder med ansvarlig forvaltning af brugt nukleart brændsel og radioaktivt affald. Der var fortsat begrænset konkurrence i gasektoren. Den omkostningsbaserede prisfastsættelsesmekanisme for elektricitetsmarkedet skal forbedres, men mangler stadig at blive indført på gasmarkederne. Reguleringsmyndighedens uafhængighed og institutionelle kapacitet trænger til at blive styrket. Generelt har Tyrkiet gjort jævnt pæne fremskridt med tilpasningen.

Hvad angår *beskatning*, er der gjort begrænsede fremskridt med tilpasning af lovgivningen. Der er taget positive skridt med hensyn til afskaffelse af differentieret beskatning af tobak og med det administrative samarbejde og den operationelle kapacitet. Der er imidlertid fortsat uoverensstemmelser i forhold til EU-retten. Der skal gøres en yderligere indsats med hensyn til afgifter på alkohol for at efterleve handlingsplanen ved at reducere forskellene mellem importerede og nationale produkter. Gradvis ophævelse af diskriminerende praksis er afgørende for videre fremskridt. Der kan ikke meldes om fremskridt med hensyn til direkte beskatning. Generelt er der gjort jævnt pæne fremskridt med tilpasningen på dette område.

Der er gjort visse fremskridt med den *økonomiske og monetære politik*. Centralbanken har aktivt anvendt forskellige instrumenter for at sikre prisstabilitet og finansiell stabilitet - omend med blandede resultater. Tilpasningen til EU-retten er fortsat ufuldstændig, navnlig med hensyn til centralbankens fuldstændige uafhængighed og forbuddet mod den offentlige sektors privilegerede adgang til finansieringsinstitutioner. Der er tilstrækkelig kapacitet til formulering af økonomisk politik og koordinering. Generelt er Tyrkiets forberedelser fremskredne.

Der er gjort pæne fremskridt på *statistikområdet*, navnlig med klassifikationer og registre, befolkningsstatistikker og andre sektorstatistikker. Der skal gøres yderligere fremskridt, især med hensyn til nationalregnskabsstatistikker, erhvervsstatistikker og landbrugsstatistikker. Tilpasningen til gældende EU-ret har generelt nået et godt niveau.

Der er gjort visse – men ujævne – fremskridt på området *socialpolitik og beskæftigelse*, navnlig gennem forbedring af den administrative kapacitet, udvidelse af socialsikringsdækningen og vedtagelse af ny lovgivning om sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og fagforeningslovgivning for offentligt ansatte. Fagforeningsrettighederne for arbejdstagere og offentligt ansatte opfylder imidlertid stadig ikke EU's og ILO's normer. Der er behov for en yderligere indsats for at fastlægge klare politikrammer for bekæmpelse af fattigdommen, begrænsning af opsplittningen på arbejdsmarkedet, bekæmpelse af sort arbejde og forøgelse af erhvervsfrekvensen for kvinder og personer med handicap. Generelt er den lovgivningsmæssige tilpasning jævnt pænt fremskreden.

Tyrkiet har gjort fremskridt på området *virksomheds- og industripolitik* for så vidt angår principper og instrumenter og med hensyn til vedtagelse af sektorstrategier. Tyrkiet har nået et tilstrækkeligt højt tilpasningsniveau på området.

Tyrkiet har gjort visse fremskridt på området *transeuropæiske net*, hvor tilpasningen er fremskreden. Der kan meldes om visse fremskridt vedrørende transport og elektricitetsenerginet. Der er fortsat behov for gasforbindelser og færdiggørelse af den sydlige gaskorridor.

Der er gjort visse fremskridt på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. De institutionelle rammer for gennemførelse af IPA-komponenterne vedrørende regionaludvikling og udvikling af menneskelige ressourcer er blevet styrket, og de operative strukturer for de operationelle programmer for regional konkurrenceevne, miljø og udvikling af menneskelige ressourcer er godkendt for så vidt angår gennemførelse af udbud, indgåelse af kontrakter og finansiell styring. Der er imidlertid behov for yderligere styrkelse af IPA-institutionernes administrative kapacitet. Der er kun gjort ringe fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er gjort visse fremskridt inden for *retsvæsenet* efter vedtagelsen af den tredje reformpakke for retsvæsenet, som indebærer en række forbedringer af det tyrkiske strafferetlige system. Der er imidlertid behov for yderligere foranstaltninger med hensyn til uafhængighed, upartiskhed og effektivitet inden for retsvæsenet, herunder for så vidt angår det strafferetlige system og de store forsinkelser med behandlingen af alvorlige strafferetlige sager. Antallet af kvinder i retsvæsenet skal øges. Der er gjort begrænsede fremskridt med korruptionsbekæmpelsen, med hensyn til anklager og gennemsigtighed omkring finansiering af politiske partier. Gennemførelsen af den nationale strategi til korruptionsbekæmpelse kræver større politisk engagement. Situationen med hensyn til efterlevelsen af *de grundlæggende* rettigheder giver fortsat anledning til alvorlig bekymring, hvilket navnlig skyldes den vidtgående anvendelse af lovgivningen om terrorisme og organiseret kriminalitet, som har ført til gentagne krænkelse af retten til frihed og sikkerhed, retten til en retfærdig rettergang, ytringsfriheden, forsamlingsfriheden og foreningsfriheden.

Der er gjort begrænsede fremskridt på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Tyrkiet yder god humanitær bistand til de syriske flygtninge. Landets asylsystem er imidlertid langt fra at opfylde EU's normer. Tyrkiet skal være bedre i stand til at forebygge ulovlig migration. Tilbagetagelsesaftalen mellem EU og Tyrkiet blev paraferet i juni, og det er nu meget vigtigt, at den indgås hurtigt og gennemføres i praksis, og at de eksisterende tilbagetagelsesforpligtelser opfyldes. Vedtagelse af loven om udlændinge og international beskyttelse og reformer af grænseforvaltningen er også fortsat en prioritet. Der er kun

registreret begrænsede fremskridt med tilpasning af visumlovgivningen. Manglen på en passende databeskyttelseslovgivning står i vejen for fremskridt. Der er behov for reformer i forbindelse med kampen mod terrorisme og organiseret kriminalitet. Tilpasningen er på dette område i en indledende fase.

Der er gjort pæne fremskridt inden for *videnskab og forskning*. Tyrkiet har taget skridt til at styrke sin kapacitet og øge sin integration i det europæiske forskningsområde. Tyrkiets deltagelse og resultater i EU's forskningsrammeprogram (FP7) er øget, men der skal gøres yderligere bestræbelser for at styrke bidragene og forskernes kvalitet. Tilpasningen på dette område er generelt langt fremme.

Der er gjort visse fremskridt på området *uddannelse og kultur*. Der er fortsat voksende interesse i befolkningen for EU-programmer. Tyrkiet udvidede sin skolepligt fra 8 til 12 år. Der er gjort få fremskridt på kulturområdet og ingen fremskridt med tilpasning af lovgivningen. Tilpasningen på dette område er generelt jævnt fremskreden.

Der er gjort ujævne fremskridt med yderligere tilpasning på området *miljø og klimaændringer*. Tyrkiet har gjort pæne fremskridt med vand, der var visse fremskridt med affaldsforvaltningen og industriforurening og begrænsede fremskridt med luftkvalitet og naturbeskyttelse. Der blev næsten ikke gjort fremskridt med den horisontale miljølovgivning og ingen fremskridt overhovedet med naturbeskyttelse og kemikalier. Der skal være særlig opmærksomhed på bæredygtigheden af de eksisterende beskyttede områder og potentielle Natura 2000-områder. Hvad angår klimaændringer, er der stadig behov for formulering og gennemførelse af en mere ambitiøs og koordineret klimapolitik – både nationalt og internationalt. Der blev ikke gjort yderligere fremskridt med den administrative kapacitet. Miljødagsordenen for ministeriet for miljø og urbanisering skal styrkes, og det samme gælder samordningen og samarbejdet mellem de relevante myndigheder på alle planer. Forberedelserne på dette område er stadig i en tidlig fase.

Der kan meldes om visse fremskridt på området *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Der mangler stadig at blive vedtaget central lovgivning om forbrugerbeskyttelse, og forbrugerbevægelsen er stadig svag. Tyrkiet har etableret nye administrative strukturer inden for folkesundhed. Deres arbejdes skal overvåges nøje. Generelt er forberedelserne på dette område godt i gang.

Der er sket pæne fremskridt med hensyn til *toldunionen*. Toldunionen mellem EU og Tyrkiet har sat Tyrkiet i stand til at nå langt med tilpasningen til EU-retten på dette område. Der er behov for yderligere tilpasning vedrørende fritagelse for afgifter, frizoner, overvågning, toldkontingenter og intellektuel ejendomsret. Forberedelserne inden for it-toldsystemer skal videreføres. Der kræves en yderligere indsats for at forbedre den risikobaserede kontrol og forenklede procedurer med det formål at lette lovlig handel under hensyntagen til sikkerhed. Der er gjort visse fremskridt på området *eksterne relationer*. Der er brug for yderligere tilpasning på områder som f.eks. den generelle præferenceordning og kontrol med produkter med dobbelt anvendelse. Den udbredte anvendelse af sikkerhedsklausuler vækker bekymring. Generelt er tilpasningen på dette område langt fremme.

Den politiske dialog med EU om *udenrigs- og sikkerhedspolitik* blev øget signifikant – også på grund af Tyrkiets vigtige regionale rolle med hensyn til at støtte sikkerhed, økonomisk overgang og demokratisk reform, herunder i forbindelse med den seneste udvikling i Nordafrika. Tyrkiet har i stærke vendinger og flere gange fordømt det syriske regimes anvendelse af vold over for civile, opretholdt åbne grænser over for Syrien og yder humanitær bistand til mere end 80 000 syriske flygtninge. I løbet af rapporteringsperioden var den tyrkiske tilpasning til FUSP-erklæringerne fortsat ringe sammenlignet med tidligere perioder. Der er ikke sket fremskridt med hensyn til normaliseringen af forholdet til Armenien. De

diplomatiske forbindelser til Israel forblev nedkølet. Forberedelserne på området udenrigspolitik og sikkerheds- og forsvarspolitik er ganske pænt i gang.

Der er registreret visse fremskridt på området *finanskontrol*, navnlig hvad angår beskyttelsen af euroen. Der skal gøres en yderligere indsats, navnlig med hensyn til rækkevidden af den kommende revision af politikdokumentet om offentlig intern finanskontrol, styrkelse af intern revision i den offentlige administration og styrkelse af det tyrkiske koordineringsorgan for bekæmpelse af svig. De nylige ændringer af loven om revisionsretten skaber tvivl om den tidligere udvikling på området ekstern revision. Generelt er der gjort moderate fremskridt med forberedelserne på dette område.

Der er ikke gjort synderlige fremskridt på området *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*, hvor forberedelserne er i en indledende fase. Der vil med tiden skulle etableres sunde koordinationsstrukturer, administrativ kapacitet og fastlægges gennemførelsesbestemmelser.

Island

Island opfylder fortsat de **politiske kriterier**. Island er et velfungerende demokrati med stærke institutioner og dybt rodfæstede traditioner for repræsentativt demokrati. Landets retssystem er af en høj standard, og Island styrker løbende sin i forvejen omfattende beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

Forfatningsrådets forslag til reform af forfatningen er i øjeblikket ved at blive gennemgået af parlamentet. I forlængelse af det særlige undersøgelsesudvalgs konklusioner er der truffet en række foranstaltninger med henblik på at øge den offentlige administrations effektivitet. Der blev afholdt præsidentvalg i juni 2012, og den siddende præsident blev valgt til en femte embedsperiode.

Den særlige anklagemyndighed fortsatte sit effektive arbejde med sager med tilknytning til bankkrisen i 2008. I april 2012 fandt rigsretten, at den forhenværende premierminister på tidspunktet for finanskrisen var skyldig i en af fire anklager mod ham, nemlig at han havde undladt at holde særlige kabinetmøder forud for krisen. Der blev ikke afsagt nogen dom.

Der er registreret yderligere styrkelse af indsatsen over for korruption. Hvad angår interessekonflikter, blev der i foråret 2012 indført en adfærdskodeks for de ansatte i centraladministrationen. Der mangler at blive indført en adfærdskodeks for embedsmænd i almindelighed og for politiske rådgivere.

Island værner fortsat om grundlæggende rettigheder, herunder økonomiske og sociale rettigheder. Der mangler stadig at blive gennemført ratificering af FN-konventionen om rettigheder for personer med handicap, Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet samt af Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal.

Den islandske **økonomi** begyndte efter en lang og alvorlig recession at gå frem igen i 2011 og voksede med 2,6 % i 2011 og i et tilsvarende omfang i første halvdel af 2012. Myndighederne fortsatte med omlægning af den indenlandske gæld, stabilisering i den finansielle sektor og finanspolitisk konsolidering. Der blev for anden gang efter krisen solgt internationale obligationer til en værdi af 1 mia. USD i maj 2012 til en rentesats på 6 %. Island fik på ny investeringsklassestatus af alle de tre store kreditvurderingsinstitutter. Svage balancer for den finansielle og den ikke-finansielle sektor indebærer imidlertid stadig betydelige risici for den økonomiske og finansielle stabilitet. Fjernelse af kapitalrestriktioner er stadig en vigtig politisk udfordring.

Med hensyn til de **økonomiske kriterier** kan Island betragtes som en fungerende markedsøkonomi. Svagheder i finanssektoren og restriktioner for kapitalbevægelser står dog stadig i vejen for en effektiv ressourcefordeling. Island forventes at kunne klare konkurrencepresset og markedskræfterne i Unionen på mellemlang sigt, såfremt landet fortsætter sine bestræbelser på at rette op på eksisterende strukturelle svagheder gennem passende makroøkonomiske politikker og strukturreformer.

Politiksammenligningen, som har stort fokus på at stabilisere valutakursen, konsolidere budgettet og omlægge den indenlandske gæld, har været med til at genskabe en større grad af makroøkonomisk stabilitet. Pengepolitikken er blevet skærpet som reaktion på den øgede inflation, og valutakursstabiliteten er i hovedsagen opretholdt. Den budgetmæssige konsolidering fortsatte med supplerende indtægts- og udgiftsforanstaltninger i 2011- og 2012-budgetterne. Der er truffet foranstaltninger til at reducere de generelle refinansieringsrisici for det offentlige og til at styrke lokalforvaltningernes finanser. Der blev opretholdt et overskud på handelsbalancen, og der var stort set balance på de løbende poster. Et fald i arbejdsløsheden og den seneste vækst i beskæftigelsen er tegn på, at arbejdsmarkedsvilkårene er forbedret i et vist omfang. Landets infrastruktur er i hovedsagen god, der er rigelige naturressourcer, og der er et fleksibelt arbejdsmarked og høj erhvervsfrekvens.

Den makrofinansielle sårbarhed er dog fortsat betydelig. Den årlige inflation lå over målet, og der forventes høj inflation. Det forbliver en udfordring at sikre valutakursstabiliteten. Der er fortsat budgetmæssige risici. De offentlige og private gælds niveauer er høje, selv efter gældsomlægningen, og de private husholdninger og virksomhederne står stadig over for betydelige problemer. Kvaliteten af bankernes aktiver er præget af stor usikkerhed, og der er fortsat mange misligholdelser. Arbejdsløsheden er stadig på omkring 7 %, tæt på det højeste niveau nogensinde for landet. Den berører navnlig de unge og omfatter en stor procentdel langtidsledige. Den makroøkonomiske stabilisering finder sted i en situation med midlertidig beskyttelse gennem kapitalkontorestriktioner, som vil skulle hæves. Vækst, investering og udvikling hæmmes af høje barrierer for markedsadgang i visse sektorer. Erhvervsstrukturen er stadig ikke særlig varieret.

Islands **evne til at påtage sig forpligtelserne ved medlemskab** blev fortsat vurderet ved også at tage hensyn til Islands deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS). Generelt er Islands evne til at overholde kravene i forbindelse med EU-retten fortsat gode, bl.a. på grund af dets deltagelse i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Icesavesagen er endnu ikke færdigbehandlet, selv om der er gjort fremskridt. I december 2011 anlagde EFTA-tilsynsmyndigheden sag an mod Island ved EFTA-Domstolen med påstand om, at Island ikke havde efterlevet direktivet om indskudsgarantiordninger og artikel 4 i EØS-aftalen om ikke-diskrimination. Island afviste dette og nedlagde påstand om frifindelse. En række EU- og EFTA-lande indsendte skriftlige bemærkninger til Domstolen. Europa-Kommissionen intervererede ved EFTA-Domstolen til støtte for EFTA-Tilsynsmyndigheden. I mellemtiden blev de første to delbetalinger i forbindelse med likvidationen af *Landsbanki Íslands hf* foretaget til prioriterede kreditorer i december 2011 og maj 2012.

Tiltrædelsesforhandlingerne er kommet videre. Der blev i rapporteringsperioden indledt forhandlinger om 14 kapitler, hvoraf otte blev afsluttet foreløbigt. Mere end halvdelen af alle forhandlingskapitlerne (dvs. 18) er nu blevet åbnet, og 10 er afsluttet foreløbigt.

Forberedelserne med henblik på at opfylde medlemskabsforpligtelserne fortsatte generelt på områder, der delvist er omfattet af EØS-samarbejdet, og inden for kapitler, som ikke er omfattet af EØS-samarbejdet. Island følger og anvender i store træk gældende EU-ret på de områder, der er omfattet af EØS-samarbejdet, f.eks. frie varebevægelser, arbejdskraftens frie

bevægelighed, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, offentlige indkøb, selskabsret, intellektuel ejendomsret, konkurrencepolitik og informationssamfund og medier.

Statusrapporten bekræfter, at der foreligger udfordringer på følgende områder: finansielle tjenesteydelser, landbrug og udvikling af landdistrikter, miljø, fiskeri, fri bevægelighed for kapital, fødevarerikkerhed, veterinær- og plantesundhedspolitik, beskatning og told.

Der bør med hensyn til den administrative kapacitet fortsat lægges vægt på at sikre, at de menneskelige og finansielle ressourcer er til rådighed med henblik på de nødvendige forberedelser, der er forbundet med EU-tiltrædelsesprocessen.

Island overholder forsat nøje EU-rettens bestemmelser om *frie varebevægelser*. Der er behov for en yderligere indsats, hvad angår horisontale foranstaltninger og produktlovgivning under den gamle og den nye tilgang samt den administrative kapacitet, herunder i forbindelse med markedstilsyn.

Islands lovgivning er i høj grad tilpasset EU-rettens bestemmelser om *arbejdskraftens fri bevægelighed*. Der er konstateret pæne fremskridt med hensyn til koordinering af socialsikringssystemerne. Island vil skulle udvide anvendelsen af koordinationsreglerne for social sikring til også at omfatte tredjelandstatsborgere med lovligt ophold og fortsætte forberedelserne med oprettelse af et elektronisk dataudvekslingssystem.

Lovgivningen om *etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser* er i vid udstrækning tilpasset EU-retten. Tilpasningen til det tredje postdirektiv er endnu ikke afsluttet, og eksisterende restriktioner i fiskerisektoren skal ophæves.

Island anvender dele af EU-retten på *fri bevægelighed for kapital*. Der er fortsat undtagelser, navnlig i forbindelse med Islands investeringsrestriktioner og omfattende kapitalkontrol.

Hvad angår *offentlige indkøb*, er Island langt fremme. Tilpasningen og gennemførelsen på dette område er tilfredsstillende med undtagelse af direktiverne om retsmidler og indkøb af forsvarsmateriel.

Island har allerede i høj grad tilpasset sig og anvender en væsentlig del af EU-rettens bestemmelser på området *selskabsret*. Der skal gennemføres fuld tilpasning til EU-retten og til regnskabs- og revisionsstandarderne.

Island har i høj grad tilpasset sig EU-rettens bestemmelser om *intellektuel ejendomsret* og har den nødvendige administrative kapacitet til at gennemføre dem. Der er endnu ikke sikret fuld overensstemmelse med håndhævelsesdirektivet.

Hvad angår *konkurrencepolitikken*, er Island nået langt med tilpasningen til EU-retten. Islands statsstøtteforanstaltninger over for den finansielle krise har været i overensstemmelse med den relevante EU-ret.

Tilpasningen på området *finansielle tjenester* har været tilfredsstillende. På trods af de fremskridt, der er gjort, skal bestræbelserne for at sikre tilpasningen til den nye EU-ret og for at sikre effektiv håndhævelse og passende kontrol fortsættes. Der er endnu ikke fundet en løsning i sagen om Icesave. ESA-sagen mod Island behandles ved EFTA-Domstolen.

Island har allerede i høj grad tilpasset sig og anvender en væsentlig del af EU-rettens bestemmelser på området *informationssamfund og medier*. Der er flere mangler, der skal afhjælpes i forbindelse med gennemførelsen af den audiovisuelle politik og informationssamfundstjenester.

Forberedelserne er indledt på området *landbrug og udvikling af landdistrikter*, hvor Islands politik generelt ikke er på linje med EU-retten. Der er vedtaget en strategi og en plan over foranstaltninger, der skal træffes for at sikre overensstemmelse med EU's krav til landbrug og

landdistriktudvikling. Der skal etableres administrative strukturer til gennemførelse af alle aspekter af den fælles landbrugspolitik.

Islands lovgivning og administrative rammer er delvist i tråd med gældende EU-ret på området *fødevarer*, *veterinær- og plantesundhedspolitik*. Der er gjort visse fremskridt på områderne generel fødevarer sikkerhed og fødevarer sikkerhedsregler. Det er nødvendigt at afhjælpe mangler på områderne dyre- og plantesundhed, genetisk modificerede organismer, nye fødevarer og animalske produkter, der ikke er bestemt til konsum.

Island anvender fortsat et system til forvaltning af *fiskeriet*, der har samme mål som dem, der forfølges i EU, men visse regler adskiller sig i betydeligt omfang fra EU's. De eksisterende restriktioner i fiskerisektoren med hensyn til etableringsfrihed, tjenester og kapitalbevægelser er ikke i overensstemmelse med EU-retten.

Island har allerede nået en pæn tilpasning inden for *transport*. Der er konstateret fremskridt med hensyn til trafiksikkerhedsreglerne. Gennemførelsen af den relevante EU-lovgivning om luft- og vejtransport skal afsluttes.

Lovgivningen om *energi* er fortsat delvist tilpasset. Der skal gøres yderligere bestræbelser med tilpasning til EU-retten, hvad angår olielagre, energieffektivitet og det indre energimarked, og reguleringsmyndighedens uafhængighed og administrative kapacitet skal styrkes.

Hvad angår *beskatning*, er Island delvist i overensstemmelse med EU-retten og har fortsat en god administrativ kapacitet. Der skal gøres en yderligere indsats for at sikre it-sammenkobling og -interoperabilitet i forhold til EU's it-skattesystemer.

Hvad angår den *økonomiske og monetære politik*, har Island nået en god tilpasning til EU-retten. Der er stadig mangler, som skal afhjælpes i forbindelse med tilpasningen til EU-retten om den monetære politik, herunder med hensyn til styrkelse af centralbankens uafhængighed og forbuddet med monetær finansiering af den offentlige sektor.

Island anvender delvist EU-retten om *statistikker*. En stor del af den registerbaserede befolknings- og boligoptælling er gennemført. Tildelingen af tilstrækkelige ressourcer til det statistiske kontor skal adresseres yderligere.

Island anvender og gennemfører fortsat en væsentlig del af EU-retten på området *socialpolitik og beskæftigelse*. Forberedelserne til deltagelse i Den Europæiske Socialfond er gået i gang, og der er ved at blive fastlagt en omfattende beskæftigelsesstrategi. Den lovgivningsmæssige tilpasning er endnu ikke afsluttet for så vidt angår bekæmpelse af diskrimination og lige muligheder.

Island er kommet langt med forberedelserne på området *virksomheds- og industripolitik*. SMV'ernes adgang til finansiering er stadig påvirket af finanskrisen.

Island fastholder et godt tilpasningsniveau med hensyn til EU-standarder vedrørende *transeuropæiske net*.

Der er vedtaget en omfattende handlingsplan og en tilhørende tidsplan for, hvordan EU's krav kan opfyldes på området *regionalpolitik og koordinering af strukturinstrumenter*. Island skal afklare situationen omkring den kommende forvaltningsmyndighed og forberede den strategi og de programmeringsdokumenter, der kræves med hensyn til samhørighedspolitikken.

Island har fortsat en høj standard på området *retsvæsen og grundlæggende rettigheder*, og landets politik til bekæmpelse af korruption er blevet styrket yderligere. Island styrker også til stadighed sit beskyttelsesniveau for så vidt angår grundlæggende rettigheder. Lovgivningen

om borgernes rettigheder og databeskyttelse er endnu ikke i overensstemmelse med EU-retten.

Island anvender fortsat Schengenaftalen og er nået langt med tilpasningen til EU-rettens bestemmelser på området *retfærdighed, frihed og sikkerhed*. Der skal gøres en yderligere indsats for at sikre tilpasning til EU-retten på områder som migration, asyl og retligt samarbejde.

Island fortsatte med at deltage aktivt i EU's rammeprogram på området *videnskab og forskning*. Forberedelserne med henblik på tiltrædelse af EU og integration i det europæiske forskningsrum er godt i gang.

Island er langt fremme med tilpasningen inden for området *uddannelse og kultur* og fortsatte med at deltage i flere EU-programmer for uddannelse og kultur.

De lovgivningsmæssige og administrative rammer vedrørende *miljø og klimaændringer* er fortsat i vid udstrækning i overensstemmelse med EU-retten og er blevet styrket yderligere. Der er endnu ikke sikret fuld overensstemmelse med gældende EU-ret på området naturbeskyttelse, vandkvalitet og klimaændringer. Island mangler at ratificere Espoo- og Rotterdamkonventionerne.

Island er allerede nået langt i tilpasningsarbejdet og anvender en væsentlig del af EU-retten om *forbruger- og sundhedsbeskyttelse*. Der kan rapporteres om yderligere fremskridt inden for folkesundhed. Der er behov for en yderligere indsats for at afhjælpe de tilbageværende mangler ved tilpasningen til EU-retten for så vidt angår forbrugerbeskyttelse.

Island anvender i vid udstrækning EU-retten på toldunionsområdet. Der er indledt forberedelser med henblik på effektiv gennemførelse af EU-lovgivningen efter tiltrædelse. Manglerne med hensyn til tilpasning til EU-retten om toldunionen skal afhjælpes, herunder med hensyn til toldtarif, generelle toldregler, oprindelsesregler, procedurer af økonomisk betydning, sikkerhedsregler og ophævelse af toldgebyrer. Udviklingen af muligheder for sammenkobling med EU-relaterede it-systemer skal fortsættes.

Hvad angår *eksterne forbindelser*, er Island i meget vid udstrækning i overensstemmelse med EU-retten. Der er gjort fremskridt, eftersom Island og EU er blevet enige om at afholde jævnlige konsultationer om handelspolitik.

Island fastholder en høj grad af tilpasning på området *udenrigspolitik, sikkerheds- og forsvarspolitik*. Islands prioritering af Arktispolitikken understreger landets ønske om at spille en aktiv rolle i regionale organisationer i Nordeuropa.

Islands *finanskontrol* er delvist i overensstemmelse med de internationale standarder og EU's bedste praksis. Arbejdet med forberedelsen af strategidokumentet om offentlig intern finanskontrol skal fortsættes, og der skal oprettes intern revision, som sikrer efterlevelse af INTOSAI-standarderne inden for ekstern revision og beskyttelse af EU's finansielle interesser.

Island kan fortsat fremvise et godt tilpasningsniveau for så vidt angår de politikområder, der er relateret til *finansielle og budgetmæssige bestemmelser*. De administrative forberedelser til indførelse af ordningen for egne indtægter skal fremmes. Der er endnu ikke formelt etableret en koordineringsstruktur.